

Κώστας Μπούσμπουλας

Ζεργιάνι στα περασμένα

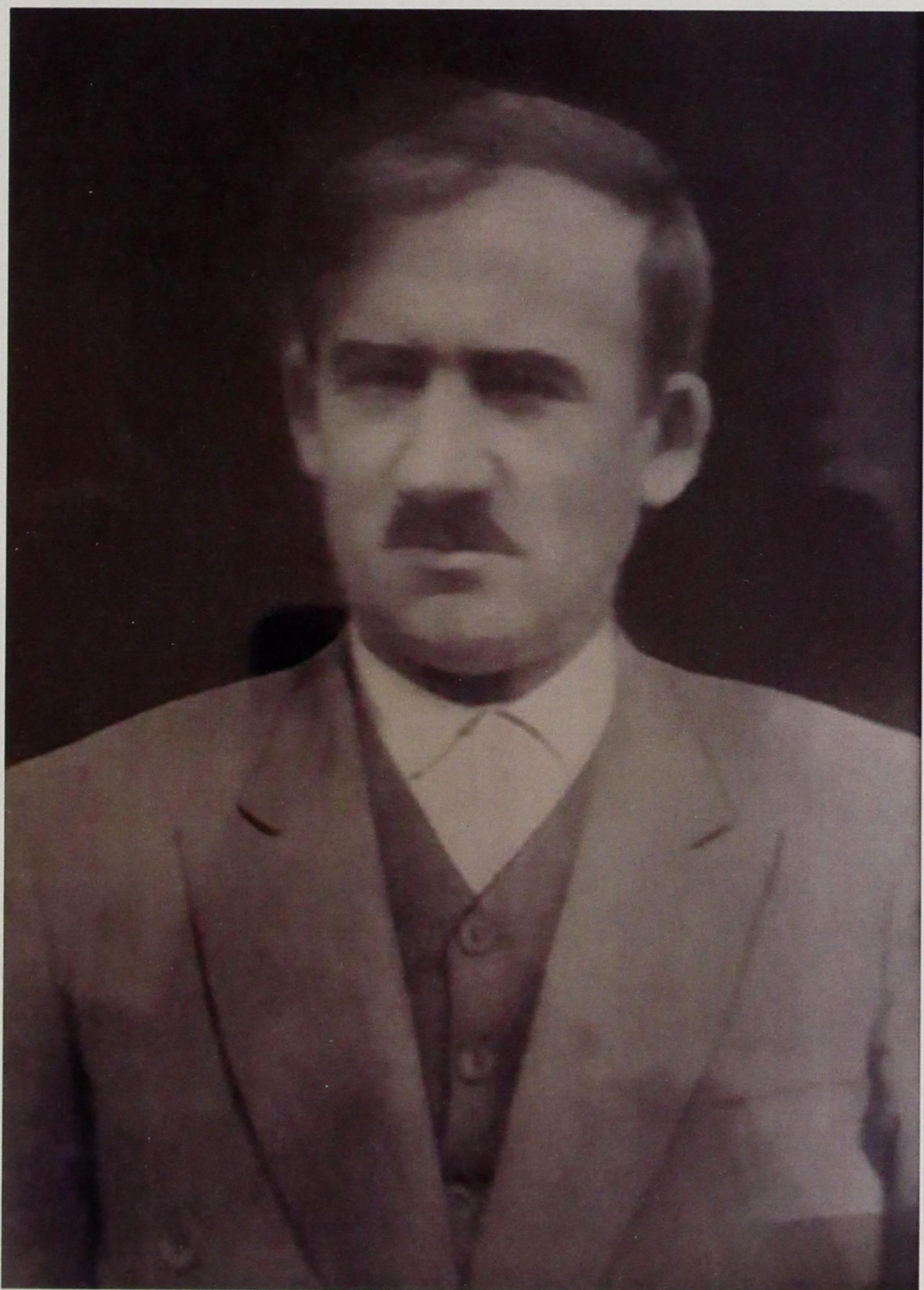

Αθήνα 2018

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 59487 CON
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 20-5-2019
ΤΑΞΗ. ΑΡΙΘΜ. 920 ΚΠΟ

Στη μνήμη του πατέρα μου

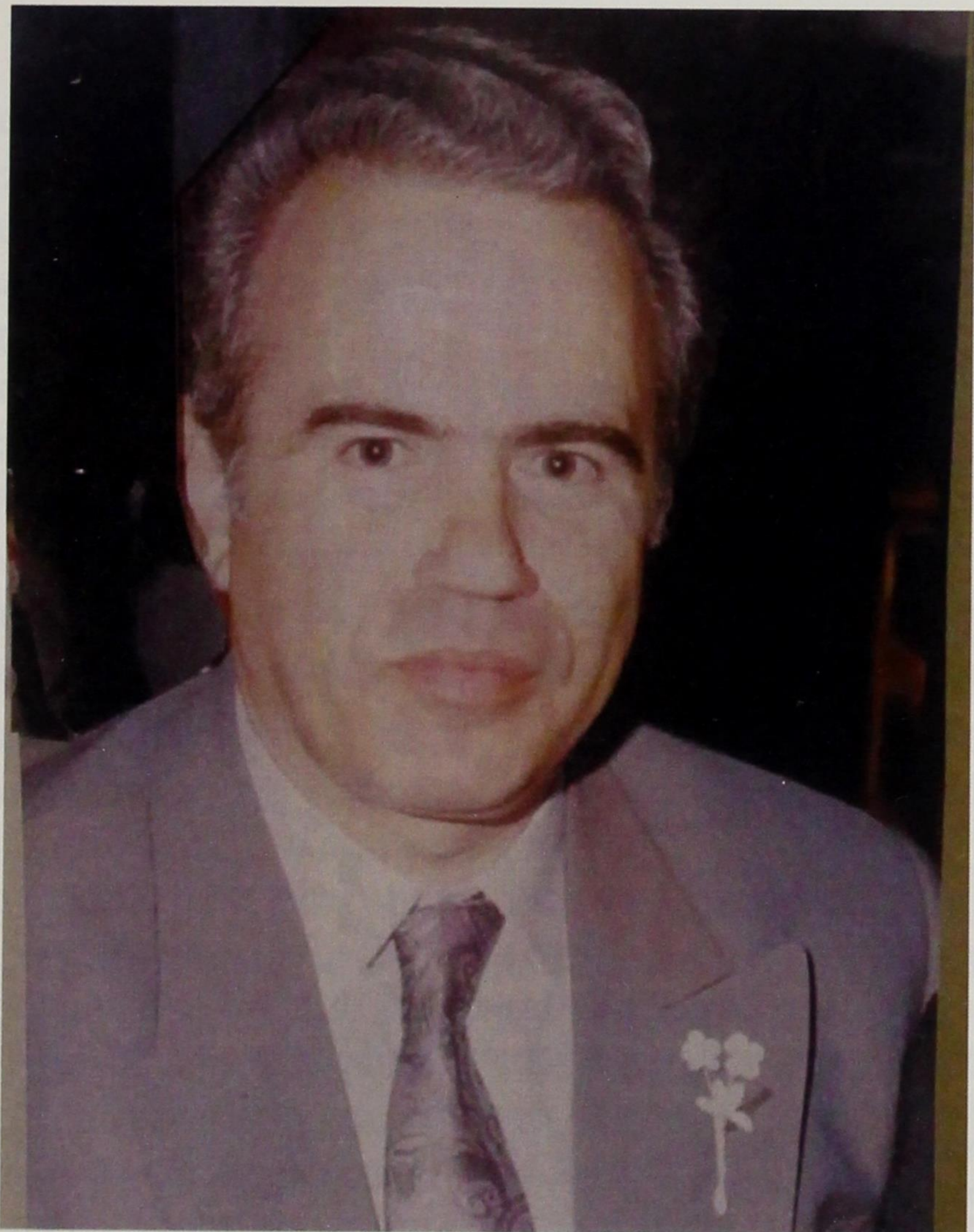

Στη μνήμη του πατέρα μου
Γιώργος Σακελλάριος

Ιανουάριος του 1961

Ο Κώστας Μπούσμπουλας

γράφει όσα θυμάται, άκουσε, διάβασε
και έμαθε για την οικογένειά του,
τη γειτονιά του, τους φίλους του.

Περιεχόμενα

	σελ
Πρόλογος.	5
Αύγουστος του 1966	6
Ένα μικρό αγόρι με κοντά παντελόνια	7
Ο παππούς μου	8
Η γιαγιά Ευανθία	10
Ο πατέρας μου	12
Η μητέρα μου	14
Τα πρώτα παιδικά μου χρόνια	16
Σαββατοκύριακα με τη γιαγιά Ουρανία	19
Ο παππούς Δημήτριος Φλώρος	22
Σκόρπιες θύμησες από τη ζωή μου με τον πατέρα	24
Μην περιμένεις χρήματα ...	26
Το έργο της ζωής του	29
Ήμουν και εγώ εκεί	36
Το κτίριο της πλατείας που δεν έσβησε	39
Το χάνι	42
Θυμάμαι έντονα τον πατέρα	46
Η φωνή του πατέρα	52
Ο πατέρας αρρώστησε	54
Τα εξωκλήσι του Προφήτη Ηλία	57
Η εκκλησία του Αγίου Νικολάου	61
Ένας Μητροπολίτης που αγάπησε την Κόνιτσα	67
Ένα πέτρινο κτίριο	71
Παύλος Ζησάκης	75
Πασχάλης Σπανός	78
Βικτώρια Σπανού	81
Πέτρος Γκίκας	83
Θυμάμαι τους φίλους μου τους παιδικούς	84
Δημοσιεύσεις στο περιοδικό «Κόνιτσα»	88
Λίγα λόγια ακόμη για μένα	92
Επίλογος	97
Όμορφες στιγμές της ζωής μου	98
Παλιές φωτογραφίες	131
Πηγές πονήματος	175

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Όσο μεγαλώνουμε ο νους μας γυρίζει πολύ συχνά στα πρώτα της ζωής μας χρόνια. Χιλιάδες σκέψεις, άπειρες αναμνήσεις μας κατακλύζουν. Πάντα ήθελα να συγκεντρώσω και να γράψω όσα έζησα, άκουσα, διάβασα, ανακάλυψα για την πορεία της οικογένειάς μου στο χρόνο.

Τον τελευταίο καιρό όμως οι αναμνήσεις είναι ανίκητες, ζωντανές σαν πουλιά που θέλουν να ελευθερωθούν από τον «κύρτο» τους. Αν δεν τις καταγράψω δεν θα λυτρωθώ από αυτές.

Θέλω να μάθουν όσα θυμάμαι, τα παιδιά μου, τα εγγόνια μου, τα αδέρφια μου, τα ανίψια μου....οι νεότεροι που θα ακολουθήσουν.

Διαβάζοντας τις σκόρπιες θύμησες, θα ζωντανεύσει μπροστά τους ο αγαπημένος πατέρας μου, η αγαπημένη μητέρα μου, που έφυγε τόσο νωρίς από κοντά μου, η μητέρα των αδελφών μου, του Βασίλη και του Σταύρου, που έζησε ως τα βαθιά γεράματα...

Ο χρόνος θα σταματήσει για λίγο. Θα ζήσουν πλάι στον παππού Κώστα και στη γιαγιά Ευανθία συναισθήματα και στιγμές που μοιράστηκα μαζί τους.

Θα γνωρίσουν τη γειτονιά που μεγάλωσα, τους φίλους της οικογένειάς μου, τους παιδικούς μου φίλους.

Σκοπός της προσπάθειάς μου αυτής είναι να κάνω γνωστή τη φυσιογνωμία και τη διαδρομή του πατέρα μου και μέσα από παλιές φωτογραφίες να αναθερμάνω το ενδιαφέρον για τις προγονικές ρίζες και τη γενέθλια γη.

Το αν το πέτυχα αυτό και σε ποιο βαθμό θα το κρίνει ο αναγνώστης.

Γενάρης του 2018

Αύγουστος του 1966

Πόσο να κοιμήθηκα;
Πέντε, δέκα λεπτά;
Το ένιωσα πως δεν ήταν πια μαζί μου.
Άνοιξα τα μάτια μου μέσα στο σκοτάδι.
Τον κοίταξα. Ήταν ήρεμος, ακούνητος, χλωμός. Τα
μάτια του κλειστά. Νόμιζες ότι κοιμόταν.
Τον ακούμπησα απαλά. Τον σκούνητησα δυνατότερα.
Καμιά αντίδραση. Όχι.
Δεν ήθελα να το δεχτώ.
Πατέρα ξύπνα. Πατέρα! Πατέρα!
Καμιά απάντηση. Μόνο η δική μου φωνή ενοχλούσε
τη σιωπή. Το κεφάλι του είχε αφεθεί μέσα στην αγκα-
λιά μου. Το σώμα του ήταν εκεί, αλλά εκείνος είχε φύ-
γει πια από κοντά μου.. Και ήταν μόλις 57 ετών

Ένα μικρό αγόρι με κοντά παντελόνια

-Δείξε στο παιδί πού έκρυψες το χρυσό ρολόι, ακούω τη γιαγιά Ευανθία τη Μπουσμπουλού να λέει στον παππού Κώστα.

Ταλαιπωρημένοι άνθρωποι. Του πολέμου. Αυτού με τους εχθρούς αλλά και με τους φίλους. Η εποχή παράξενη, δύσκολη από τα γενοφάσκια της. Ψίθυροι και συζητήσεις μπροστά αλλά και πίσω από την πόρτα. Με μπερδεύουν και το μικρό μου μυαλό δεν βρίσκει απαντήσεις. Πολλά αναπάντητα ερωτήματα. Πότε; Πού; Πώς; Γιατί; Άπειρες εικόνες κατακλύζουν την ψυχή μου. Και νάτη ξαφνικά μπροστά μου η γιαγιά Ευανθία!

Ο παππούς Κώστας είναι ο προπάτοράς μας. Αυτός που μου έδωσε το όνομα του. Εγώ; Ένα μικρό αγόρι, με κοντά παντελόνια, ζωσμένα ψηλά στη μέση, ανοίγοντας τα γεμάτα απορία μάτια του, ακολουθεί με αγωνία τον παππού στον κήπο. Ποτέ φυσικά δεν βρήκα το χρυσό ρολόι.

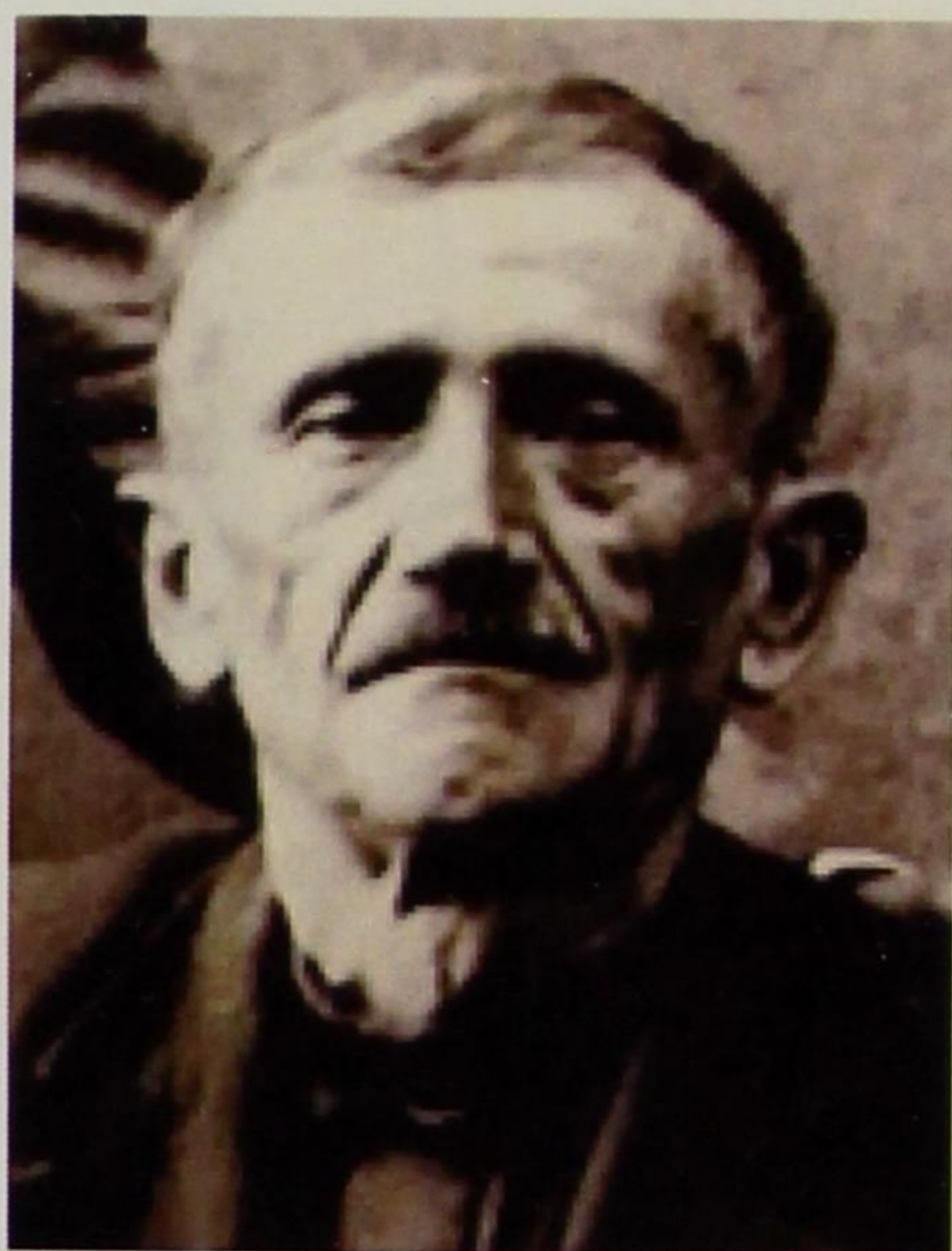
Ο παππούς μου

Ο Κώστας Μπούσμπουλας¹, ο παππούς μου, είχε τη δική του ιστορία. Δεν μιλούσε όμως σε κανέναν γι αυτήν. Γνωρίζουμε ελάχιστα για εκείνον.

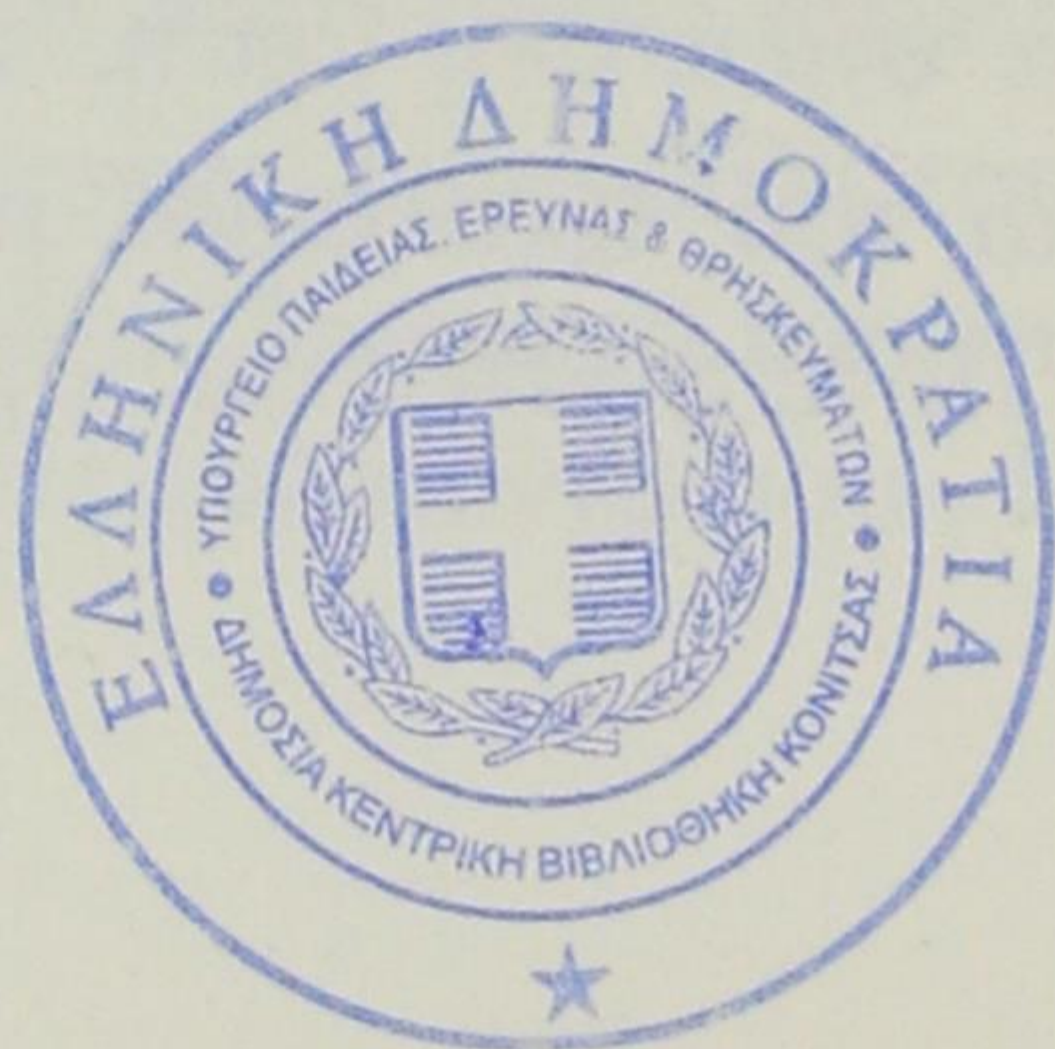
Γεννήθηκε το 1873. Είχε παντρευτεί δύο φορές. Στην αρχή έμενε στην κάτω Κόνιτσα, στην οικία Παπά, κοντά στην εκκλησία του Αγ. Κωνσταντίνου. Η πρώτη του γυναίκα καταγόταν από το χωριό Βασιλικό.

Ένα συγγενή της συνάντησα κάποτε ως αρχίατρο στο στρατό. Ονομαζόταν Κυρίτσης.

Από τον πρώτο του γάμο, είχε ένα γιο, το Βασίλη. Ζούσε στο Πλουέστι της Ρουμανίας. Είχε δικό του ξενοδοχείο. Παντρεύτηκε μία Ρουμάνα. Δεν είχαν παιδιά. Λέγεται ότι στις αναταραχές της Ρουμανίας τον σκότωσαν και του πήραν το ξενοδοχείο.

¹ *Πρώτη αναφορά στο επώνυμο "Μπούσμπουλας" γίνεται σε μια ενθύμηση, που είναι γραμμένη στο Ευαγγέλιο της Μονής Στομίου: « το 1851 ο Μπούσμπουλας μαζί με άλλους κακίζει τον πατέρα Γρηγόριο και τον υποτακτικό του Γεράσιμο που εγκατέλειψαν το μοναστήρι στις 14-9 του 1851»

Όταν πέθανε η πρώτη του γυναίκα, παντρεύτηκε με την Ευανθία Λύτα, που ήταν συγγενής των οικογενειών Φλώρου, Λυμπερόπουλου, Ζώη και Αδαμαντίδη. Ο Κώστας και η Ευανθία απέκτησαν 12 παιδιά. Κάποια ήταν δίδυμα. Έζησαν όμως μόνο δύο. Ο Ηλίας – Χαρίλαος και η Ειρήνη.

Έλεγαν ότι ένα από τα παιδιά τους, σε ηλικία 8 χρόνων, ήταν πολύ - πολύ όμορφο. Μια μέρα ένας περαστικός είπε στην Ευανθία:

«Έκανες πολλά παιδιά Μπουσμπουλού. Αλλά τόσο όμορφο δεν ξαναείδα». Μέχρι το βράδυ το παιδάκι πέθανε. Το κακό μάτι έφταιγε. Το ματιάσανε το παιδάκι. Πιστεύανε τόσο πολύ τότε (και τώρα...) στο κακό μάτι! Κάποιες γιαγιάδες μουντζουρώνανε τα πρόσωπα των παιδιών για να μην τα ματιάζουν.

Ο παππούς είχε υποδηματοποιείο, όπως αναφέρει ο Τάκης Παπαδημούλης.

Ο Γιάννης Λυμπερόπουλος αντίστοιχα, αναφέρει για τον παππού στο βιβλίο του «Παζαριού ανατομή»: *“κάπου εκεί ο Κώτσιος Μπούσμπουλας, ο τσαγκάρης, είχε μια φόρμα ξύλινη, για το σιδέρωμα των φεσών των Τούρκων”*.

Παράλληλα ο παππούς ήταν και νεωκόρος στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου Κονίτσης για κάποια χρόνια.

Εκείνο όμως που θυμάμαι είναι πως του άρεσε ιδιαίτερα να καλλιεργεί τη γη. Αγαπούσε το χωράφι του, το είχε πάντοτε περιποιημένο, με όλα τα καρποφόρα δένδρα. Του έδειχνε προσοχή και το φρόντιζε με μεράκι μεγάλο. Ο παππούς πέθανε το 1950 σε ηλικία 77 ετών.

Η γιαγιά Ευανθία

Η τετραπέρατη γιαγιά Ευανθία, γεννήθηκε το 1880. Αναφέρεται στα ηπειρωτικά χρονικά το 1928, ως μία από τους ιδιοκτήτες του χωριού Σαναβό που βρίσκεται κοντά στο Μάζι.

Εγώ τη θυμάμαι πάντα να κάθεται μπροστά στο παράθυρο μιλώντας με κάθε περαστικό. Στα

χέρια της έτριβε ένα φύλλο από την αγαπημένη της λουίζα, που είχε φυτεμένη έξω από το παράθυρο. Η ευωδιά, που απελευθέρωνε το τριμμένο φύλλο της λουίζας, τη γέμιζε ευχάριστα συναισθήματα. Το πρόσωπό της έπαιρνε μια γλυκιά, απόκοσμη έκφραση εκείνες τις στιγμές.

Ήταν πολύ δυναμική γυναίκα! Εκείνη κανόνιζε τα πάντα στο σπίτι. Εκείνη οδηγούσε τον παππού. Είχε όμως μεγάλο μαράζι γιατί δεν ζούσαν τα παιδιά της. Δεν ήταν κι εύκολο αυτό που βίωνε. Επειδή πέθαιναν τα παιδιά της πήγε και δούλεψε, χωρίς να πληρώνεται, στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου τρία χρόνια. Μετά απέκτησε τα δύο παιδιά που έζησαν, τον Ηλία-Χαρίλαο και την Ειρήνη.

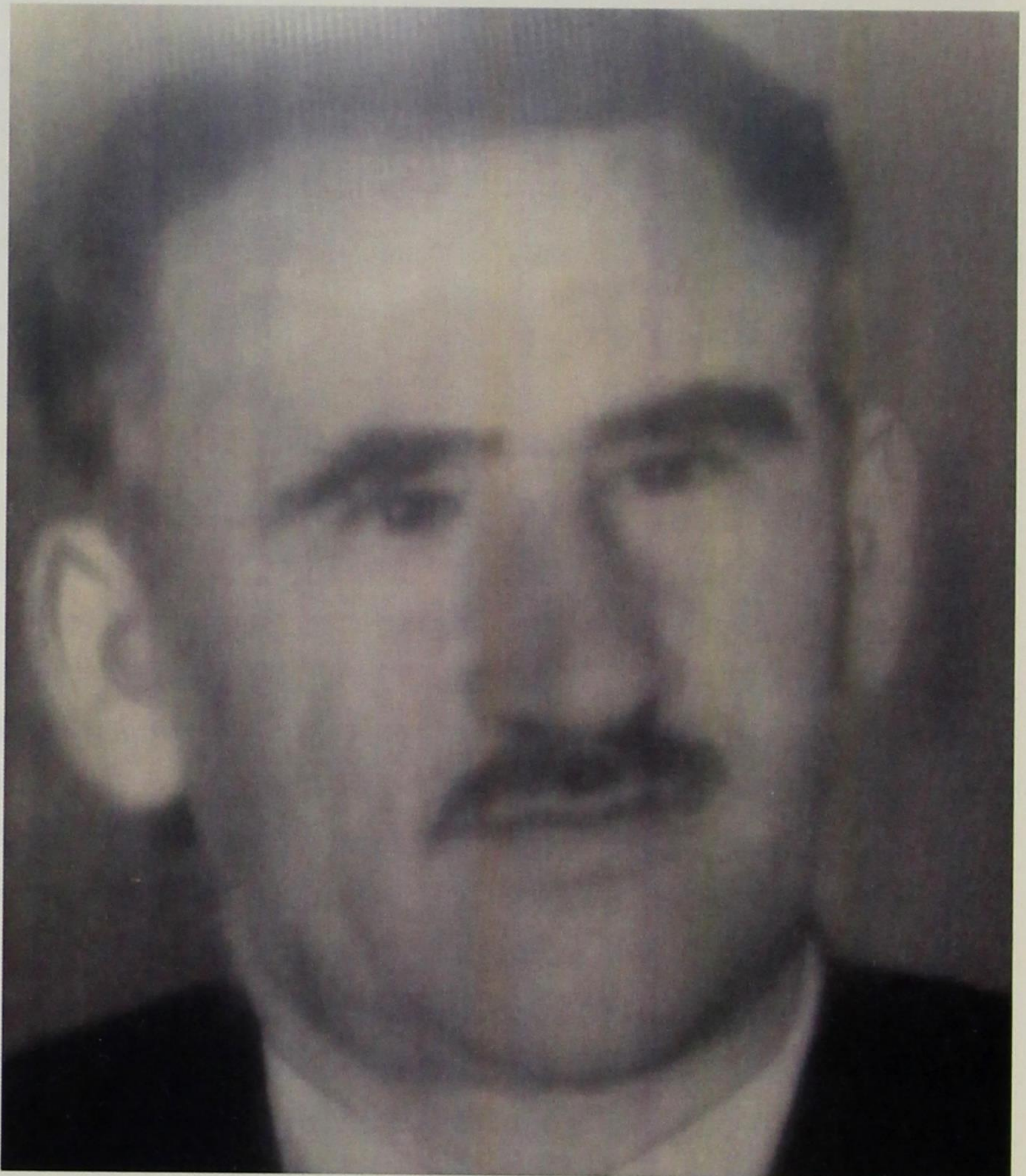
Της άρεσε κι αυτής να ασχολείται με τον κήπο. Είχε αδυναμία στα ζουμπούλια. Γαλάζια, ροζ και άσπρα ζουμπούλια στόλιζαν τον κήπο της. Λάτρευε επίσης τα τριαντάφυλλα τα ευωδιαστά, με το λαμπερό τριανταφυλλί χρώμα. Από τα πέταλά τους παρασκεύαζε ένα υπέροχο γλυκό.

Ετοιμάζε ακόμη με απόσταξη ένα φανταστικό ροδόνερο με απεριγράπτο άρωμα. Κάθε Μεγάλη Παρασκευή από τον κήπο της γιαγιάς μάζευαν τα πιο όμορφα λουλούδια για να στολίσουν τον επιτάφιο.

Πέθανε το 1952. Ήμουνα μικρός όταν έφυγαν για πάντα από κοντά μου ο παππούς και η γιαγιά, αλλά η εικόνα τους δεν έχει ξεθωριάσει μέσα μου.

Ο πατέρας μου

Ο Ηλίας Μπούσμπουλας του Κωνσταντίνου και της Ευανθίας, γεννήθηκε το 1907 στην Κόνιτσα. Τελείωσε το σχολαρχείο-τριτάξιο γυμνάσιο- και ήταν άριστος μαθητής, ορθογράφος και καλλιγράφος. Λόγω οικονομικών δυσκολιών δεν συνέχισε σπουδές και του είχε μείνει μεράκι.

Το 1919 γεννήθηκε η αδερφή του Ειρήνη. Αφού δεν μπόρεσε να σπουδάσει ο ίδιος, έκανε ό τι μπορούσε για να σπουδάσει η αδερφή του. Εκείνη έγινε δασκάλα.

Ο Ηλίας διορίστηκε υπάλληλος στα 3 Τ -ταχυδρομεία-τηλέγραφοι-τηλέφωνα. Ήταν γνώστης άριστος των σημάτων μορς. Συνάδελφος εκεί και φίλος του ήταν ο μετέπειτα ονομαστός καλόγερος Παύλος Ζησάκης.

Το 1931 ο πατέρας πέρασε μεγάλη περιπέτεια. Είχε χαθεί ένα συστημένο γράμμα και ο παραλήπτης του διαμαρτυρήθηκε με αναφορά στην υπηρεσία. Θεωρήθηκε υπεύθυνος ο πατέρας και καταδικάστηκε ένα χρόνο φυλακή. Εξέτισε την ποινή του στις φυλακές Ακραίου. Το γράμμα βρέθηκε τελικά, αλλά «κατόπιν εορτής».

Το 1949 ιδρύθηκε ο Ο.Τ.Ε. Εκεί ανέλαβε υπηρεσία ο πατέρας μου, όπου και παρέμεινε μέχρι τη συνταξιοδότησή του.

Η μητέρα μου

Στις 15-11-1942 ο Ηλίας Μπούσμπουλας παντρεύτηκε την Μαρία Φλώρου, κόρη του Δημητρίου Φλώρου και της Ουρανίας.

Είχε άλλα δύο αδέρφια η Μαρία, τον Κωνσταντίνο και την Ειρήνη. Ζούσαν σχετικά άνετα στην Κάτω Κόνιτσα με τα χρήματα που είχε βγάλει ο πατέρας της, δουλεύοντας πολλά χρόνια στην Αθήνα σαν ζαχαροπλάστης. Δυστυχώς ο πατέρας της πέθανε νωρίς και τα παιδιά του μεγάλωναν ορφανά, αλλά χωρίς ιδιαίτερες υλικές στερήσεις.

Η Μαρία ήταν ένα πανέμορφο κορίτσι με καλούς τρόπους. Παρέα με την αδερφή της περνούσαν ωραία, ήρεμα, χωρίς προβληματισμούς. Μόνη τους ασχολία ήταν το εργόχειρό τους.

Η μητέρα τους φρόντιζε το σπίτι και προσπαθούσε να γλυκάνει τον πόνο από την απουσία του πατέρα. Όταν παντρεύτηκε η Μαρία, η μητέρα της έδωσε προίκα ένα σπίτι στην κάτω Κόνιτσα.

Το 1943 γεννήθηκα εγώ και μετά από ένα χρόνο ο αδερφός μου ο Γιώργος, ο οποίος όμως πέθανε.

Η μητέρα μου, που προερχόταν από ένα μικρό αρχοντικό σπίτι και είχε μεγαλώσει με σχετικές ανέσεις, πρέπει να κουράστηκε πολύ ζώντας τώρα σε ένα αγροτόσπιτο με πολλές υποχρεώσεις.

Η υγεία της κλονίστηκε . Αρρώστησε βαριά. Δεν έμαθα ποτέ το είδος της ασθένειάς της. Το γόνατό της είχε πρηστεί...η καρδιά της δεν άντεξε... Την πρώτη Ιουλίου του 1945 έφυγε από τη ζωή. Ήταν μόνο 30 ετών!

Εγώ ήμουν μόλις δύο χρονών και κάποιои έλεγαν πως θα ακολουθούσα τη μητέρα και τον αδελφό μου.

Ήρθαν τα αδέρφια του παππού μου με συμβολαιογράφο να μοιράσουν την περιουσία του. Η μητέρα μου χαροπάλευε. Δικαιούταν μερίδιο.

- *"Αφού πεθαίνει"*, είπαν,

"δεν της χρειάζεται τίποτε".

- *"Μα έχει παιδί"*, είπε κάποιος.

- *"Κι αυτό θα πεθάνει..."*»

Εγώ όμως έζησα και γέρασα

Τα πρώτα παιδικά μου χρόνια

Ο πατέρας μου με νοιαζόταν πολύ. Περνούσα όμορφα κοντά του. Προσπαθούσε με κάθε τρόπο να απαλύνει τον πόνο από την έλλειψη της μητέρας μου. Με έπαιρνε πάντα μαζί του όταν συναντούσε τους φίλους του, όπως φαίνεται στη φωτογραφία*. Αισθανόμουν προστατευμένος κοντά του.

Κόνιτσα 1949. Από αριστερά: Η. Μπούσμπουλας, Δ. Κώτσιος, Δ. Παπαθεμισιοκλέους, Ι. Γουσγούνης, Π. Μπούνας

*οι τρύπες που φαίνονται στη φωτογραφία ήταν παλιοί τάφοι.

Κατά καιρούς έφερνε στο σπίτι κάποιες κοπέλες να με φροντίζουν. Τις θυμάμαι έντονα. Με αγαπούσαν και με πρόσεχαν. Τους χρωστάω πολλά. Ιδιαίτερα θυμάμαι με αγάπη την Πανωραία, που έμεινε περισσότερο μαζί μου. Με αγαπούσε και εκείνη. Πήγα και τη συνάντησα πριν χρόνια στο σπίτι της. Χαρήκαμε και οι δύο.

Κοντά μου ήταν πάντα η γιαγιά Ευανθία, η μητέρα του πατέρα μου. Με αγαπούσε και με πρόσεχε πολύ. Δεν επέτρεπε σε κανέναν να με μαλώνει.

Φύλακας άγγελος ήταν για μένα η θεία Ειρήνη, η αδερφή του πατέρα. Με αγαπούσε ιδιαίτερα και δεν με ξεχώριζε από τα παιδιά της.

Αλλά κι εγώ τα ένοιωθα αδέρφια μου και όχι ξαδέρφια μου.

Με το γιο της το Γιάννη ειδικά, που ήταν πιο κοντά στην ηλικία μου. ήμασταν αχώριστοι. Ήταν κουμπάρος στο γάμο μου. Είναι ο νονός της μικρής μου κόρης της Εύης (Ευανθίας). Εξακολουθούμε μέχρι σήμερα να έχουμε άριστη σχέση. Συναντιόμαστε συχνά και τα λέμε... Περνάμε όμορφα μαζί.

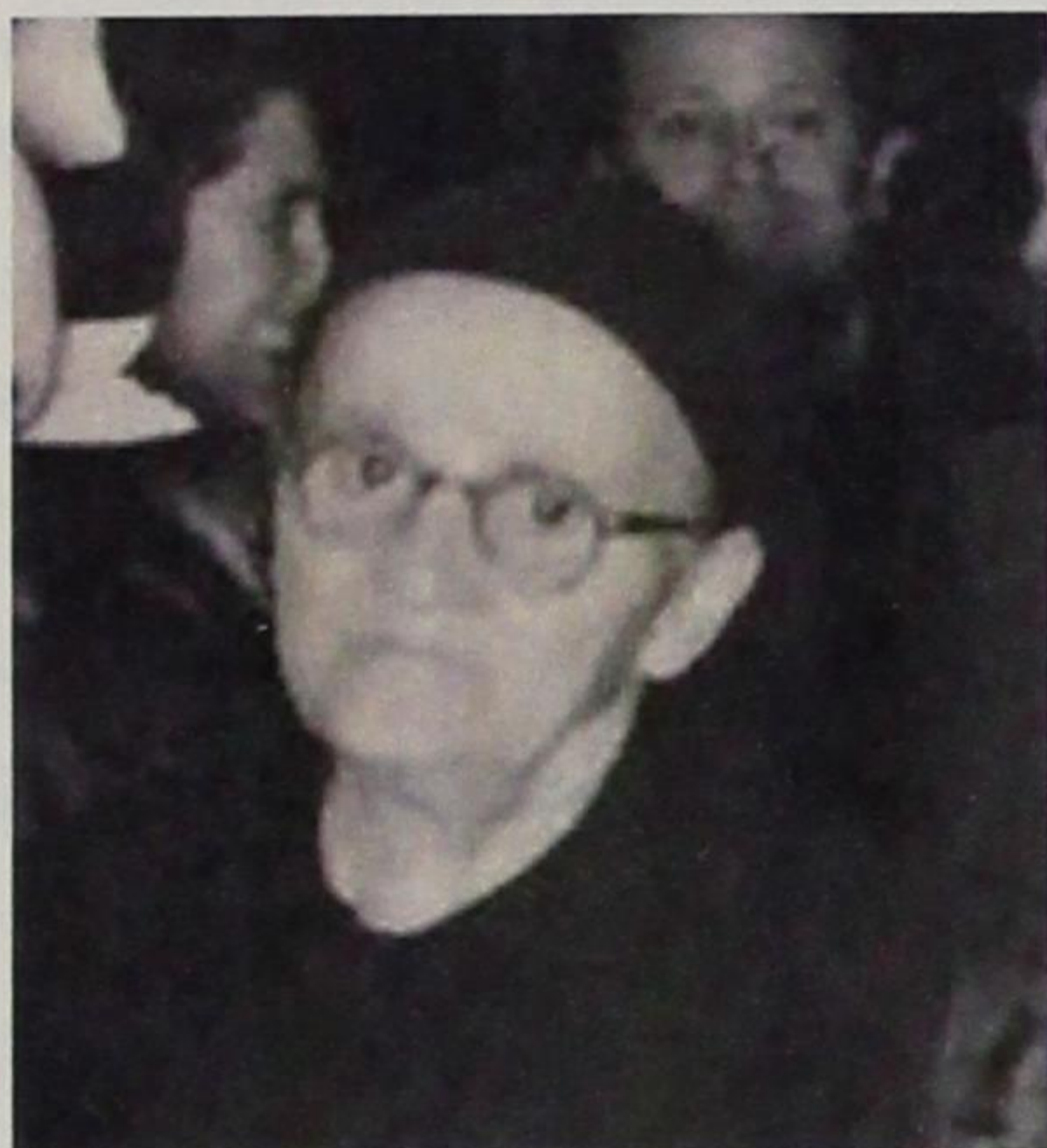

Η θεία Ειρήνη ήταν πάντα δίπλα μου, από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου, μέχρι που έφυγε από τη ζωή. Και ο θείος Αλέξανδρος με φρόντιζε με στοργή και στήριζε τις επιλογές μου. Η ξαδερφούλα μου η Άννα ήταν πάντα κοντά μου όταν την χρειαζόμουν. Τώρα επικοινωνούμε μόνο τηλεφωνικά. Εκείνη μένει στα Γιάννενα και εγώ στην Αθήνα.

Σαββατοκύριακα στη γιαγιά Ουρανία

Όμορφα περνούσα και κάθε Σάββατο που πήγαινα στην κάτω Κόνιτσα, στο σπίτι της μητέρας μου. Όλοι με αγαπούσαν εκεί. Με καλομάθαιναν. Θυμάμαι την αδερφή της μητέρας μου την Ειρήνη. Μου έβαζε βιταμίνες στο φαγητό και εγώ τις έβγαζα λέγοντας: και άλλη πετρούλα βρήκα!

Θυμάμαι ακόμη πως της ξερίζωνα τα μαλλιά κάθε φορά που με έκανε μπάνιο. Το πράσινο σαπούνι έκαιγε τα μάτια μου. Είχε τόση υπομονή μαζί μου η θεία Ειρήνη! Μου χάριζε απλόχερα την αγάπη της και στα πρώτα παιδικά μου χρόνια αλλά και σε ολόκληρη τη ζωή μου. Την έβλεπα τακτικά όταν μετακομίσαμε στην Αθήνα. Οι κόρες μου την αγαπούσανε πολύ. Με το γιο της το Γιάννη είχαμε και έχουμε μια ζεστή σχέση. Αλλά και ο άντρας της, ο θείος Νίκος μας αγαπούσε πολύ και χαιρότανε όταν πηγαίναμε να τους δούμε μαζί με τις κόρες μου. Τι σύμπτωση αλήθεια! Ειρήνη η αδερφή του πατέρα μου. Ειρήνη και η αδερφή της μητέρας μου. Γιάννης ο γιος της πρώτης. Γιάννης και ο γιος της δεύτερης. Πόνεσα πολύ όταν η θεία Ειρήνη έφυγε ξαφνικά από κοντά μας.

Η γιαγιά Ουρανία, τα ζεστά καλοκαιρινά μεσημέρια, με έστελνε να πάρω δροσερό νερό από τη βρύση, που βρισκόταν λίγο πιο μακριά από το σπίτι, στο Δέντρο. Μετά καθόμασταν όλοι μαζί γύρω από το σοφρά για το μεσημεριανό φαγητό.

Το απόγευμα όλα τα παιδιά της γειτονιάς πηγαίναμε στο ποτάμι για να πάρουμε παγωμένο νερό από μια συγκεκριμένη πηγή.

Κάθε απόγευμα η γιαγιά έβγαινε στην εξώπορτα και καθόταν στο πεζούλι. Όλη η γειτονιά μαζευόταν εκεί ως αργά το βράδυ. Συζητούσαν διάφορα τρέχοντα θέματα. Ήταν η μοναδική τους διασκέδαση.

Την Κυριακή το απόγευμα ο θείος μου Κ. Φλώρος, αδερφός της μητέρας μου, γραμματέας στο Δημαρχείο, με πήγαινε στο ζαχαροπλαστείο και με κερνούσε γλυκά. Περνούσα πολύ όμορφα μαζί του.

Άλλες φορές πηγαίναμε στις πρώτες ξαδέρφες της μάνας μου και στον παππού τον Αλέξη. Όλοι χαιρόντουσαν όταν με έβλεπαν.

Με αγαπούσαν πολύ. Στο πρόσωπό μου έβλεπαν τη μητέρα μου , που τόσο νωρίς είχε φύγει...

Θυμάμαι ακόμη με νοσταλγία τη Μεγάλη εβδομάδα που έμενα στη γιαγιά Ουρανία. Πηγαίναμε όλοι μαζί στην εκκλησία, κρατώντας τη σύνοψη και ένα κεράκι. Όταν γυρίζαμε σπίτι ήταν θεοσκότεινα, Ανάβαμε τα φαναράκια μας και περπατούσαμε το στενό δρομάκι. Αισθανόμουν πως ζω ένα παραμύθι εκεί στην ερημιά, που ήταν χτισμένη η εκκλησία των Αγίων Αποστόλων στην κάτω Κόνιτσα!

Δεν θα ξεχάσω ποτέ τη ζεστασιά που ένιωθα στο σπίτι της γιαγιάς Ουρανίας.

Στην αυλή της γιαγιάς Ουρανίας με τους αστυνομικούς που έμεναν εκεί στον εμφύλιο, λόγω επίταξης του σπιτιού.

Ο παππούς Δημήτριος Φλώρος

«Ο Δημήτριος Φλώρος μαζί με τα αδέρφια του Αλέξιο, Μιχαήλ και Νικόλαο, από νεαρής ηλικίας πήγαν στην Αθήνα και εργάστηκαν για πολλά χρόνια σαν ζαχαροπλάστες- κουλουροποιοί με πελατεία όλα τα αρχοντικά σπίτια του Κολωνακίου και της Κηφισιάς», όπως γράφει ο Τάκης Παπαδημούλης στο βιβλίο του "Η Κόνιτσα που έσβησε". Προμήθευαν ακόμη και το παλάτι!

Ο Δημήτριος άνοιξε κατάστημα και στη Δαμασκό! Δεν πήγε όμως καλά η επιχείρηση αυτή και επέστρεψε στην Αθήνα.

Ο Γιάννης Λυμπερόπουλος στο βιβλίο του «Παζαριού ανατομή» γράφει: «στο βάθος του καφενείου μια μικρή παρέα άκουγε με προσοχή το Μήτσο Φλώρο που διηγόταν διάφορα περιστατικά. Ήταν ο κυρ-Μήτσιος από τους φανατικούς της συζήτησης και του γλυκύ βραστού. Το μεράκι του ήταν τέτοιο που θα μπορούσε να κεράσει όλο το καφενείο. Αρκεί να εξασφάλιζε με αυτόν τον τρόπο ακροατήριο και θαυμαστές στα δύο ζανάτια του... σαν έμπαινε στο καφενείο παράγγελνε έτσι τον καφέ του, που όλοι πληροφορούνταν την εμφάνισή του και γύρναγαν να τον ιδούν. Αυτός καμάρωνε. Ήταν μια μικρή δόξα...ερχόταν έπειτα ο καφές με το νερό...άρπαζε το νερό και το κατάπινε μέχρι τη μέση...έπαιρνε μια βαθιά αναπνοή και γλένταγε για κάμποση ώρα τους ιριδισμούς του καϊμακιού με τις φουσκαλίδες.

Μετά τράβαγε δυο-τρεις ρουφηξιές...άνοιγε το πακέτο με τα τσιγάρα του... πέντε ρουφηξιές τσιγάρο. Μία καφές... Ανάπαυση... Έβλεπαν οι άλλοι πως ο κυρ Μήτσιος έχει κέφια και πλησίαζαν.

Άρχιζε η συζήτηση. Φανατικός Βενιζελικός ο κυρ-Μήτσιος ...συζήτηση και καφές...ίσαμε το μεσημέρι...
κατά τη μία, χτύπαγε ο Αγάς το σήμαντρο της διακοπής, ο κυρ-Μήτσιος ανασηκώνονταν κι όρθιος πια έριχνε στο φλυτζάνι του νερό κι ανακατάραζε τους ντερλέδες. Έτσι αποστράγγιζε τ απομεινάρια και έφευγε...»

Η Αθηναϊκή εφημερίδα (ο Πύρρος) φυλ.της 20-10-1905 αναφέρει: «την 26η Ιουλίου, εορτήν της Αγίας Παρασκευής τελείται ενταύθα πανήγυρις, εις ήν συμμετέχουν η τε άνω και κάτω Κόνιτσα.

Κατά τα πάτριά μας έθιμα διεξάγεται και χορός υπό των γυναικών. Ενώ διεξήγετο ο χορός ούτος, αίφνης πηδούν εντός οι τούρκοι στρατιώται και ζητούν να συνχορέψουν. Ο κόσμος σύμπας κατελήφθη υπό τρόμου, μόνος δε ο κύριος Δημήτριος Κ. Φλώρος, ετόλμησε να υποδείξει το άτοπον εις τους στρατιώτας. Εξοργισθέντες όμως οι στρατιώται του επετέθησαν βαναύσως και τον έδειραν ανηλεώς. Όταν πλέον έμεινε αναίσθητος, τον αφήκαν και έφευγον. Αίφνης όμως μετανοήσαντες διότι τον αφήκαν ζώντα, εγύρισαν οπίσω και επανειλημμένως πυροβόλησαν εναντίον του. Ευτυχώς ανεπιτυχώς.

Την επαύριον καταμηνύθη ο κύριος Φλώρος και πολλοί άλλοι ως υβρίσαντες την οθωμανικήν θρησκείαν και το καθεστώς. Ίδετε τι τραβούμε.»

Σκόρπιες θύμησες από τη ζωή μου με τον πατέρα

Όταν πέθανε η γιαγιά Ευανθία μου φάνηκε πως το σπίτι ερήμωσε. Ένιωσα να ορφανεύω για δεύτερη φορά. Η θεία Ειρήνη ερχόταν κάθε Σάββατο από τα Γιάννενα και προσπαθούσε να απαλύνει τον πόνο μου από το θάνατο της γιαγιάς

Λίγους μήνες αργότερα, κάποια μέρα με φώναξε ο πατέρας μου για να μιλήσουμε. Ήταν εκεί και η αδερφή του, η θεία Ειρήνη. Ξαφνιάστηκα με το σοβαρό τους ύφος. Μίλησε η θεία πρώτη και μου είπε πως ο πατέρας θα παντρευόταν. Ήθελε να έχω μια μητέρα να με φροντίζει. Εκείνη που είχε διαλέξει είχε ένα παιδί και το έχασε. Πίστευαν πως θα με αγαπούσε, θα με φρόντιζε και θα με ανακούφιζε από τον πόνο που αισθανόμουν από το χαμό της μητέρας μου και της γιαγιάς μου.

Την ίδια χρονιά, το 1952, πράγματι ο πατέρας μου παντρεύτηκε την Αρτεμισία - Γλυκερία Ζήδρου. Η κυρα Πισία, όπως την φωνάζανε στο χωριό, είχε ταλαιπωρηθεί πολύ στον πόλεμο. Την είχαν πάρει αιχμάλωτη οι Ιταλοί στην Ιταλία και την κράτησαν 40 ολόκληρες μέρες. Ο Χρ. Παπαϊωαννίδης, ο άντρας της, ήταν το πρώτο θύμα του εμφυλίου πολέμου στην Κόνιτσα. Μετά το θάνατό του δούλεψε στο κατάστημα που είχαν τα αδέρφια της, τα οποία ήταν εκτοπισμένα λόγω κοινωνικών φρονημάτων. Εκτός από τον άνδρα της είχε χάσει και το παιδί της.

Ο γάμος τους έγινε ένα βράδυ στο σπίτι. Απέκτησαν δύο παιδιά. Το Βασίλη και το Σταύρο.

Μου άρεσε να ασχολούμαι με τα μικρότερα αδέρφια μου, όταν ήμουνα στο σπίτι. Πολλές φορές βγαίναμε όλοι μαζί και συναντούσαμε φίλους και συγγενείς του πατέρα.

Τις περισσότερες ώρες, όταν δεν είχα σχολείο, τις περνούσα με τον πατέρα σε δουλειές ή αντικαθιστώντας τον στην υπηρεσία του, κάτι που μου άρεσε ιδιαίτερα! Το 1956 ο πατέρας αρρώστησε και νοσηλεύτηκε στην Αθήνα, στο σανατόριο Παπαδημητρίου στα Μελίσσια. Θυμάμαι ότι έβηχε συνεχώς και κοκκίνιζε. Μετά από μεγάλη ταλαιπωρία, ο γιατρός Στεφανόπουλος βρήκε πως έπασχε από ασπέργιλο, μια σπάνια και σχεδόν άγνωστη ασθένεια. Αιτία της η σκόνη των παλαιών οικημάτων που ανακατασκεύαζε.

*"Μην περιμένεις χρήματα για να κάνεις κάτι,
αυτά θα έρθουν μετά."*

Το 1930 ο πατέρας έκανε την πρώτη του αγορά ακινήτου. Αγόρασε στα Στρατσιανίτικα, πλησίον της αγοράς, ένα μικρό σπίτι. Δεν το αγόρασε για τον εαυτό του. Το χάρισε στην αδερφή του, την οποία υπεραγαπούσε, ως προίκα.

Το 1932 έκανε δεύτερη αγορά. Αγόρασε ένα μαγαζί στο παλιό παζάρι, από τον ομοπάτριο αδελφό του Βασίλη, με πληρεξούσιο τη μητέρα του και γιαγιά μου Ευανθία Κ.Μπούσμπουλα, η οποία είχε πάει στη Ρουμανία και είχε γνωρίσει το γιο του συζύγου της από τον πρώτο του γάμο. Εκείνη ήταν και η τελευταία φορά που επικοινωνήσαν μαζί του.

Το 1935 από το ελληνικό δημόσιο αγόρασε στην ίδια περιοχή ένα ακόμη μαγαζί. Το χώρισε και δημιούργησε δύο καταστήματα εκ των οποίων το ένα πούλησε στο φίλο και γείτονά του Ντάφλη το 1940.

Η Κόνιτσα στη δεκαετία του '10, Fred Boissonas.

Στην αγορά της Κόνιτσας το 1910.

Τα μαγαζιά αυτά και το καλντερίμι του παζαριού πάνε πάνω σε μια καλοχτισμένη, τετράπαχη, πέτρινη καμάρα της γέφυρας, κάτω από την οποία περνάνε τα νερά του χειμάρρου.

Όλο το συγκρότημα των μικρών καταστημάτων στο παλιό παζάρι, συμπεριλαμβανομένων και των τριών που είχε αγοράσει ο πατέρας, χτίστηκε από τον Τούρκο

Μπαγιαζήτ τον Β (1481-1512). Ονομαζόταν *Ιμαρέτ* δηλαδή "μέσα Παζάρι" (Αγγελική Πλάγου "Όπου η ομορφιά περισσεύει". Η περιοχή περιελάμβανε τζαμί, ξενώνα και πάνω από 50 μα-

γαζιά και εργαστήρια. Το παζάρι αυτό αποτελούνταν από το *ΙΜΑΡΕΤ* (Μέσα Παζάρι), το *ΠΑΛΙΟΧΩΡΙ* (έξω παζάρι) και το *ΠΑΖΑΡΟΠΟΥΛΟ*. Εκεί λειτούργησε για αιώνες και κατέστησε την Κόνιτσα ένα σπουδαίο εμπορικό και βιοτεχνικό κέντρο ένα βασικό σταθμό μεταξύ Ηπείρου και Αλβανίας και έφτασε να είναι τόπος διαμονής της μουσουλμανικής αριστοκρατίας.)

Το έργο της ζωής του.

Στις 16-3-1957 ο πατέρας αγόρασε το κτίριο των αδερφών Φλώρου στο κέντρο της Κόνιτσας. Το κτίριο είχε χτιστεί το 1883, όπως μας πληροφορεί η εντοιχισμένη πλάκα, στην είσοδο του επάνω ορόφου.

Οι εξωτερικές πέτρες της πρόσοψης του κτιρίου ήταν πελεκητές και για τη συγκόλληση τους είχαν χρησιμοποιηθεί ασπράδι αυγού, ασβέστης, άμμος και νερό, όπως έλεγαν οι κληρονόμοι των πρώτων ιδιοκτητών. Τα υλικά αυτά, η σωστή κατασκευή και το πολύ καλό συναρμολόγημα της πέτρας δημιούργησαν τοίχους στερεούς.

Από το 1958-1963 ο πατέρας ασχολήθηκε συστηματικά με την αναμόρφωση του οικοδομήματος. Έκανε παρεμβάσεις στο εσωτερικό*₁, στις εξωτερικές του όψεις, αλλά και στον ακάλυπτο χώρο.

Ο επάνω όροφος ήταν χωρισμένος σε δύο διαμερίσματα. Ανάμεσα από τις δύο πόρτες των διαμερισμάτων και της αυλής υπήρχε ένας ψηλός πέτρινος τοίχος και στη μέση μια μικρή πορτούλα. Ο πατέρας μου μόλις το αγόρασε με έβαλε μαζί με δύο εργάτες να κατεδαφίσουμε τον τοίχο για να μπορέσει να κάνει τις παρεμβάσεις στον ακάλυπτο χώρο, πίσω από το κτίριο. Κατασκεύασε αποθήκες σε τρία επίπεδα.

Το συνολικό ύψος ήταν περίπου οχτώ μέτρα. Είναι άξιος θαυμασμού ο τρόπος κατασκευής. Πρώτα έριχνε τα τσιμέντα οπλισμένα και μετά από κάτω έβγαζε τα χώματα. Θεωρούσε ότι το τσιμέντο ήταν η μεγαλύτερη εφεύρεση.

Εργασίες έγιναν στον πρώτο όροφο, όπου στεγαζόταν το δημόσιο ταμείο και το επαρχείο (εκεί στεγαζόταν το ταχυδρομείο παλαιότερα). Αντικατέστησε τα ξύλινα πατώματα με πλάκες οπλισμένες με τσιμέντο. Για καλούπια χρησιμοποίησε τα ξύλινα πατώματα που υπήρχαν. Ο διαχωρισμός των δωματίων γινότανε με τσατμάδες.*₂ Ο πατέρας αντικατέστησε τους τσατμάδες με τούβλα.

*₁ Ο Ιωάννης Φλώρος είχε κοινή είσοδο με τους αδερφούς Πηγαδά- Πατέρα. Ο Χαράλαμπος Φλώρος είχε **κοινή** είσοδο με τους κληρονόμους Παπαίωαννίδη.

*₂ Για την κατασκευή του τσατμά τοποθετούνταν ξύλινες κολόνες από το δάπεδο ως το ταβάνι σε απόσταση ενός μέτρου καρφώνοντας ξύλινους πήχεις. Ακολουθούσε το σοφάτισμα των δύο πλευρών του τσατμά με λάσπη από χώμα στο οποίο είχε προστεθεί άχυρο. Ακολουθούσε το σοφάτισμα με αμοκονίαμα και στο τέλος της κατασκευής ασβεστώναν τις δύο πλευρές. Οι πλάκες περνούσαν από κάτω από αυτό και στηριζόταν στους τοίχους.

Όλες αυτές οι εργασίες γινόταν ενώ τα γραφεία δούλευαν κανονικά. Όλοι οι υπάλληλοι θαύμαζαν το έργο και συμπαραστεκόταν.

Πολλά χρόνια μετά την ανέγερση του κτιρίου, ο Δήμος της Κόνιτσας είχε κατασκευάσει μπροστά δρόμο και πλατεία, το υψόμετρο των οποίων ήταν χαμηλότερο από το δάπεδο του κτιρίου.

Στο ισόγειο λειτουργούσαν τρία καταστήματα.

Οι πόρτες και τα παράθυρα των καταστημάτων ήταν θολογυριστά.

Για να καταστήσει λειτουργικό το κτίριο ο Δήμος προσέθεσε τοίχιο στην πρόσοψη και κατασκεύασε σκάλες και πεζοδρόμιο για να είναι δυνατή η πρόσβαση στα καταστήματα του εν λόγω κτιρίου, που βρέθηκαν αναγκαστικά σε πολύ υψηλότερο επίπεδο από το δρόμο.

Ο πατέρας αποφάσισε, προκειμένου να εκμεταλλευτεί την υψομετρική διαφορά από το δάπεδο του κτιρίου μέχρι το δρόμο, να χτίσει το κτίριο από το δάπεδο και κάτω, δηλαδή από το πάτωμα προς τα υπάρχοντα θεμέλια, τα οποία αύξησε κατά τέσσερα μέτρα. Δημιούργησε δηλαδή νέα θεμέλια. Και το επέτυχε. Επέκτεινε εις βάθος τεσσάρων μέτρων το κτίριο και επέτυχε να το φέρει στο υψόμετρο του δρόμου, κερδίζοντας έναν ακόμη όροφο!

Η πρώτη ενέργεια του ήταν να κατεδαφίσει το τοίχιο, το πεζοδρόμιο και τις σκάλες που είχε κατασκευάσει ο Δήμος στην πρόσοψη.

Στη συνέχεια άρχισε να σκάβει και να κατεβάζει το κτίριο από το μεσαίο κατάστημα. Έχτισε τοίχους γύρω από το κατάστημα για να το στηρίξει. Μετά έριξε πλάκα με οπλισμένο μπετόν που στηριζόταν πάνω σε αυ-

τούς τους τοίχους. Έκανε το ίδιο και για τα άλλα δύο καταστήματα.

Στις βάσεις των θολογυριστών ανοιγμάτων πέρασε σίδερα. Στα αυτιά μου αντηχούν ακόμη, οι φωνές των αχθοφόρων που σήκωναν τα συμπαγή, υπέρβαρα σίδερα: εεε-οοπ εεε-οοπ . Ήταν έξι άτομα, τρία από τη μία πλευρά και τρία από την άλλη. Τους συντόνιζε ο Παναγιώτης Δερδέκης. Με τις οδηγίες του πατέρα και τις δικές τους υπεράνθρωπες προσπάθειες πέρασαν τα σίδερα κάτω από τις πέτρες του κτιρίου, που σχεδόν κρεμόταν στον αέρα, υποβασταζόμενο με ξυλότυπους. Έτσι στηρίχτηκε η πρόσοψη του κτιρίου και δημιουρ-

γήθηκαν από κάτω οι πόρτες και οι βιτρίνες των νέων καταστημάτων. Ολόκληρη η πρόσοψη του κτιρίου στηρίχτηκε με συμπαγή σίδερα σχήματος Η.

Ο πατέρας έψαξε και παράγγειλε ο ίδιος όλα τα υλικά, που θεωρούσε απαραίτητα, από τον Πειραιά και τα Ιωάννινα. Είχε καλούς συνεργάτες όπως τον Χατζή Νικόλαο, τον Γκίκα Πέτρο (Ρεντζούλη), τον Ξάνθο Ιωάννη, τον Βαρβάτη Λάζαρο, τον Γαϊτανίδη Χρήστο, τον Μπούνα Γεώργιο, τον Πήλια Βασίλειο, τον Τζιάλα Γεώργιο, τον Νίκου Απόστολο και άλλους.

Το κοφτερό του μυαλό και η φαντασία του είχαν ήδη φέρει μπροστά του την τελική ολοκληρωμένη εικόνα που σχεδίαζε. Το αποτέλεσμα τον δικαίωσε! Τρία πανέμορφα καταστήματα, 300 περίπου τετραγωνικών μέτρων συνολικά, κοσμούσαν το κέντρο της Κόνιτσας μπροστά στην πλατεία. Στη θέση των τριών παλαιών καταστημάτων εγκαταστάθηκε η Αγροτική τράπεζα. Και στον άλλο όροφο στεγαζόταν το επαρχείο.

Μελέτη σχετική από μηχανικό δεν βρέθηκε. Ίσως και να μην υπήρξε ποτέ. Ποιος μηχανικός άλλωστε θα μπορούσε να αναλάβει την ευθύνη για ένα τέτοιο, σχεδόν παράτολμο εγχείρημα; Όλη η μελέτη έγινε από τον ίδιο προσωπικά, με κάποια συμβουλευτική-φιλική βοήθεια από το υπομηχανικό Κ. Φερούκα.

Το σπουδαιότερο όλων και άξιο θαυμασμού ακόμη και σήμερα, ήταν ο αναλυτικός σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός σχεδόν εξωπραγματικού τολμήματος για τα δεδομένα όχι μόνο εκείνης της εποχής.

Ο Ηλίας Μπούσμπουλας, κατά την άποψή μου, ανήκει στην κατηγορία των προικισμένων-φιλοπρόοδων εκείνων ατόμων που άφησαν τα ίχνη τους και μετά το θάνατό τους. Τα έργα του θα αντέξουν στον χρόνο. Οι αυριανοί κληρονόμοι- κάτοχοι θα τον θυμούνται με θαυμασμό καθώς το ιδιότυπο και ιδιόμορφο έργο του

θα παραμείνει και θα συνεχίσει να κοσμεί την Κόνιτσα!

Θα θυμούνται πάντα πως ο Ηλίας Μπούσμπουλας το 1960 με μεγάλο ρίσκο, θαυμαστή οξυδέρκεια, απίστευτη προνοητικότητα, με καλομελετημένες και συντονισμένες εργασίες, ανακαίνισε το χτισμένο το 1883 κεντρικό κτίριο της πλατείας, μεγαλώνοντας το προς τα κάτω κατά τέσσερα μέτρα! Δημιούργησε έτσι τρεις νέους μεγάλους επαγγελματικούς χώρους.

Πολλά χρόνια μιλούσαν* και ακόμα μιλούν στην Κόνιτσα για το εμπνευσμένο κατόρθωμα του Ηλία (που δεν ήταν μηχανικός).

*Στο περιοδικό «Κόνιτσα» (20-8-1962) ο Αναστάσιος Ευθυμίου γράφει: Ο φιλοπρόοδος συμπατριώτης κ. Ηλίας Μπούσμπουλα κατασκευάζει δύο νέα καταστήματα, επί του ενός εκ των οποίων θα στεγαστεί το πρώτο Γερμανικού τύπου αρτοποιείο στην Κόνιτσα.

Περιοδικό Κόνιτσα στις 7-8-1963 ο Αναστάσιος Ευθυμίου γράφει:

Μετά την διακοπήν του εστιατορίου των κ. κ. Καλογήρου- Γρέντζιου, η Κόνιτσα απέκτησε νέον πολυτελέστατον τοιούτοντο οποίο ήρχισε λειτουργούν εντός του ακινήτου Μπούσμπουλα παρά την κεντρικήν Πλατείαν υπό τη διεύθυνσιν του κ. Δημ. Πούλιου. Παρόμοιον εξαιρετικόν κατάστημα δια πρώτην φοράν αποκτά η μικρά ακριτική πόλη μας.

- Το ενταύθα υποκατάστημα της ΑΤΕ μετεφέρθη από του οικήματος του κ. Γεωργίου Κίτσιου εντός του ακινήτου του κ, Ηλία Μπούσμπουλα κάτωθεν του Επαρχείου και του Δημόσιου Ταμείου

Ήμουν και εγώ εκεί!

Βοηθό και συμπαραστάτη στο δύσκολο εγχείρημα ο πατέρας έχρισε εμένα, τον έφηβο γιο του. Μου ανέθεσε να βοηθάω τους εργάτες και τους τεχνίτες σε όλες τις χειρωνακτικές εργασίες. Έφτιαχνα μαζί τους το χαρμάνι με τα υλικά για να είναι σίγουρος πως «έπεσαν» τα υλικά στη σωστή αναλογία. Στην τελευταία πέτρα, που ενωνόταν με την παλιά, έβαζα πέταλα αλόγων. Ορισμένες εργασίες, από αυτές που αναλάμβανα να εκτελέσω μόνος μου, ήταν πολύ επικίνδυνες: φόρτωμα-ξεφόρτωμα αυτοκινήτων, σβήσιμο ασβέστη, καθαρισμός πρόσοψης με βιτριόλι για να καθαρίσει από τον ασβέστη που είχαν βάλει για να γράφουν διάφορα συνθήματα στον εμφύλιο. Ο ίδιος δεν το ήξερα βέβαια, δεν φανταζόμουν τον κίνδυνο που έκρυβαν όλα αυτά. Χαιρόμουν να είμαι χρήσιμος και απολάμβανα το αποτέλεσμα των προσπαθειών μου.

Μετά το θάνατο του πατέρα μου ασχολήθηκα για αρκετά χρόνια με την συντήρηση του κτιρίου, συμπληρώνοντας και τελειοποιώντας το έργο του πατέρα μου.

Το κτίριο της πλατείας ήταν έργο ζωής για τον πατέρα μου και ήθελα και εγώ να κάνω ό τι καλύτερο μπορούσα.

Συνέχισα τις εργασίες. Κατεδάφισα τους παλαιούς βοηθητικούς χώρους, που καταλάμβαναν το κέντρο της αυλής και έχτισα νέους στην άκρη της αυλής.

Ασχολήθηκα για αρκετά χρόνια με την συντήρηση του κτιρίου, συμπληρώνοντας και προσπαθώντας να τελειοποιήσω το έργο του πατέρα μου.

Από το μπαλκόνι του επαρχείου που στεγαζόταν στο ίδιο κτίριο, ο τότε Βασιλιάς Κωνσταντίνος και η Βασίλισσα Άννα Μαρία χαιρέτησαν το συγκεντρωμένο πλήθος, την ώρα που μαθήτριες του γυμνασίου χόρευαν παραδοσιακούς χορούς προς τιμή τους.

Ανάμεσά τους και μία μαθήτρια Γυμνασίου, η οποία λίγα χρόνια αργότερα θα γινόταν σύζυγος και μητέρα των πολύτιμων κοριτσιών μου.

Μετά το 1980 ανέλαβε ο μικρότερος αδερφός μου, ο Σταύρος να συνεχίσει το έργο μου. Ανακαίνισε ολόκληρο το οικοδόμημα. Αντικατέστησε τη στέγη, την αποχέτευση, τα υδραυλικά. Αποκάλυψε την πέτρα μέσα και έξω, άλλαξε τα κουφώματα, ανακαίνισε όλους τους εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους. Στον πίσω χώρο κατασκεύασε πέτρινες συνθέσεις, κεραμοσκεπές και δημιούργησε έναν καλαίσθητο εξωτερικό χώρο-αυλή.

Η οικογένεια του Σταύρου ταξιδεύει συχνά στην Κόνιτσα, Η γυναίκα του η Φωτεινή και τα παιδιά του , η Άρτεμις και ο Ηλίας, χαίρονται τη διαμονή τους στην όμορφη Κόνιτσα.

Το πανέμορφο, σύγχρονο προσωπικό τους διαμέρισμα στον δεύτερο όροφο, που ανακαίνισε ο Σταύρος, τηρώντας την παραδοσιακή αρχιτεκτονική, τους ταξιδεύει σε καιρούς αλλοτινούς. Σίγουρα ο πατέρας τους καμαρώνει από εκεί που βρίσκεται.

Το κτίριο της πλατείας που δεν έσβησε

Ο Τάκης Παπαδημούλης στο βιβλίο του « Η Κόνιτσα που έσβησε» αναφέρει πως «οι αδελφοί Φλώρου, Ιωάννης και Χαράλαμπος, όταν γύρισαν από τη Ρουμανία, όπου δούλευαν, έχτισαν δύο μεγάλα κτίρια, που στόλισαν την Κόνιτσα. Το ένα καταστράφηκε από πυρκαγιά στον τελευταίο παγκόσμιο πόλεμο. Το άλλο δεσπόζει ακόμη και σήμερα στο κέντρο της Κόνιτσας.» Είναι χτισμένο όπως τα παλιά ηπειρώτικα σπίτια.

Αντίστοιχα ο Κοσμάς Νίκου στο βιβλίο του « το ηπειρώτικο λαϊκό σπίτι» (εκδόσεις Δωδώνη-Αθήνα- Γιάννενα-1998) μας δίνει σημαντικές πληροφορίες για το πώς χτιζόταν τα μεγάλα ηπειρώτικα κτίρια: « Την οικοδομή αναλάμβανε ο αρχιμάστορας ή αρχικουδαρ 'ς, όπως τον ονόμαζαν, αυτός ήταν και ο εργολάβος και ο εργοδότης και συνεταίρος. Αφού έπαιρνε τον αρραβώνα στις δουλειές, τις καπάρωνε, μετά έφτιαχνε την ομάδα του, παρέα, μπ'λούκι το έλεγαν. Η παρέα για τις μεγάλες οικοδομές αποτελούνταν από δέκα ανθρώπους. Δύο ήταν οι λιθοξόοι, πελεκάνοι τους ονόμαζαν, που λάξευαν, πελεκούσαν τις πέτρες που θα έμπαιναν στις γωνιές και στα τόξα. Έξι ήταν οι μάστοροι που έχτιζαν τους τοίχους. Και δύο οι εργάτες που έφτιαχναν τη λάσπη ή τον ασβέστη, που με τη σκάφη, κουπάνα, την απίθωναν δίπλα στους μαστόρους. Από τους έξι μαστόρους οι τρεις έπρεπε να ήταν άριστοι τεχνίτες, γιατί αυτοί έχτιζαν την πρόσοψη, φάτσα. Οι άλλοι τρεις μαστόροι ήταν βοηθοί, δεύτεροι στην τέχνη και γι' αυτό έχτιζαν τους τοίχους από μέσα. Οι ίδιοι μαστόροι αναλάμβαναν για την εξαγωγή της πέτρας. Την μεταφορά της πέτρας από το λατομείο, μαντέμι, την αναλάμβανε ο νοικοκύρης ή ο αρχιμάστορας, οπότε στην παρέα του, το μπλ'ούκι, είχε και έναν αγωγιάτη, κυρατζή, με δυο- τρία μουλάρια. Στα μέρη

που εργάζονταν για να μη γίνονται αντιληπτοί από τους νοικοκυραίους, μιλούσαν τη δική τους μυστική επαγγελματική γλώσσα, που την ονόμαζαν μαστορ'κά ή κουδαριτ'κά. Το σχέδιο του σπιτιού το έδινε ο αρχιμάστορας, αφού άκουγε τις απαιτήσεις του νοικοκύρη. Πρώτα καθάριζαν το οικόπεδο και μετά τοποθετούσαν τα ράμματα πάνω σε πασσάλους. Ύστερα έσκαβαν τα θεμέλια, που είχαν βάθος 1 – 1,50μ. ανάλογα με το έδαφος. Όταν τελείωνε το σκάψιμο των θεμελίων και έβαζαν το πρώτο αγκωνάρι ο νοικοκύρης έσφαζε ένα ζώο. Μετά τα σφάγιο το μαγείρευαν και το έτρωγαν οι μαστόροι. Μετά τη σφαγή του ζώου ο νοικοκύρης έκανε τα θεμελιατ'κά. Στις τέσσερις γωνιές των θεμελίων έριχνε νομίσματα, χάρτινα και κέρματα. Τα χάρτινα τα έπαιρνε ο αρχιμάστορας και τα κέρματα τα άφηνε στα θεμέλια. Επίσης μέσα στα θεμέλια ο νοικοκύρης έβαζε και μπουκαλάκια με αγιασμό. Οι τοίχοι του σπιτιού ήταν χοντροί 0, 70 μ. μέχρι το πάτωμα. Από κει και πάνω το πάχος μειώνεται στα 0,60-0,65μ. Οι τοίχοι είναι γεροχτισμένοι με πέτρες που συναρμολογούνταν με λάσπη. Τις πέτρες τις λάξευαν σε μικρά ορθογώνια σε μικρά ορθογώνια παραλληλεπίπεδα. Με μεγάλη προσοχή λάξευαν (τα αγκωνάρια και τα πρέκια) με ιδιαίτερη φροντίδα γινόταν η τοιχοποιία της φάτσας. Η διάταξη αυτή βοηθάει την οικοδομική αντοχή του σπιτιού και την αμυντική. Οι πέτρες των τόξων λέγονται καμαρολίθια.

Τα εργαλεία που χρησιμοποιούσαν οι μαστόροι ήταν :

1. Το σφυρί, τσιόκι το έλεγαν. Με αυτό ξεχόντριζαν τις πέτρες.
2. Ο ματρακάς και το βελόνι, που ήταν από ατσάλι. Με αυτό έβγαζαν τη χοντροδουλειά από τις πέτρες.
3. Ο μπίγκος. Ήταν όπως το σφυρί, με τη διαφορά ότι από τη μια μεριά ήταν μυτερός. Με αυτό τετραγώνιζαν τα αγκωνάρια.

4. Η χτενιά και το καλέμι. Ήταν και αυτά από ατσάλι. Με αυτά λείαιναν τις επιφάνειες των αγκωναριών.
5. Ο κόπανος. Ήταν όπως και ο μαστρακάς, με τη διαφορά ότι στις δύο επιφάνειες είχε μικρά δόντια. Με τον κόπανο αφαιρούσαν από τα αγκωνάρια τα εξογκώματα που άφηνε η χτενιά.
6. Η καλαμοχτενιά. Ήταν καλέμι που κατέληγε σε χτένι. Με την καλαμοχτενιά ίσιωναν το πρόσωπο της πέτρας.
7. Η γωνιά. Με αυτή γώνιαζαν τα πρέκια και εξαφάνιζαν κάθε ατέλεια που είχε η πέτρα. Επίσης με τη γωνιά αλφάδιαζαν κιόλας πριν βγει το αλφάδι.
8. Το ζύγι, νήμα της στάθμης. Με αυτό ζύγιζαν τις γωνίες του σπιτιού, τα λαμπαδιά από τις πόρτες και τα παράθυρα και γενικά την τοιχοποιία. Το παλιό ζύγι που είχε το σχήμα κουμπάρα το έλεγαν κουμπ'ρα, ενώ το νεότερο που είχε το σχήμα σβούρας το έλεγαν ζύγι.
9. Το μυστρί. Με αυτό άπλωναν τη λάσπη στο χτίσιμο και έφτιαχναν και το αρμολόγημα.
10. Το πασέτο, μέτρο. Το χρησιμοποιούσαν για το μέτρημα των αποστάσεων.
11. Το αλφάδι. Με αυτό αλφάδιαζαν.
12. Το ράμμα. Το χρησιμοποιούσαν στο άνοιγμα των θεμελίων και το χτίσιμο της τοιχοποιίας.
13. Το σκεπάρι και το πριόνι. Αυτά τα χρησιμοποιούσαν στην ξυλεία της στέγης.
14. Η σφύρα. Πριν να βγουν ο ματρακάς, η χτενιά και το βελόνι ήταν η σφύρα. Πολύ παλιό εργαλείο. Με τη σφύρα πελεκούσαν τα αγκωνάρια και γενικά τις πέτρες που έμπαιναν στην μπροστινή πλευρά του κτιρίου (στη φάτσα)

Το χάνι

Στις 30-5-1960, ο πατέρας αγόρασε το “χάνι Σωτηρούλη”. Ήταν το τελευταίο εναπομείναν χάνι στην περιοχή της Κόνιτσας.* Το χάνι ήταν χώρος για την υποδοχή

και τη διανυκτέρευση ταξιδιωτών και των ζώων τους, πανδοχείο. Στον άνω όροφο ήταν τα υπνοδωμάτια και στο ισόγειο χώροι αύλησης ζώων.

Υπήρχαν πολλοί ενδιαφερόμενοι, που περίμεναν να πέσει η τιμή. Εκείνος όμως, πανέξυπνος, ταξίδεψε νύχτα και τους πρόλαβε. Είχαν ήδη υπογράψει, όταν έφτασαν οι προσφορές των άλλων. Όλες τις αγορές ο πατέρας τις έκανε χωρίς να έχει ποτέ όλο το ποσό.

Δανειζόταν και τα επέστρεφε κανονικά. Συνήθιζε να μου λέει: ***"Μην περιμένεις τα χρήματα αν θέλεις να κάνεις κάτι. Κάντο και τα χρήματα θα έρθουν"***

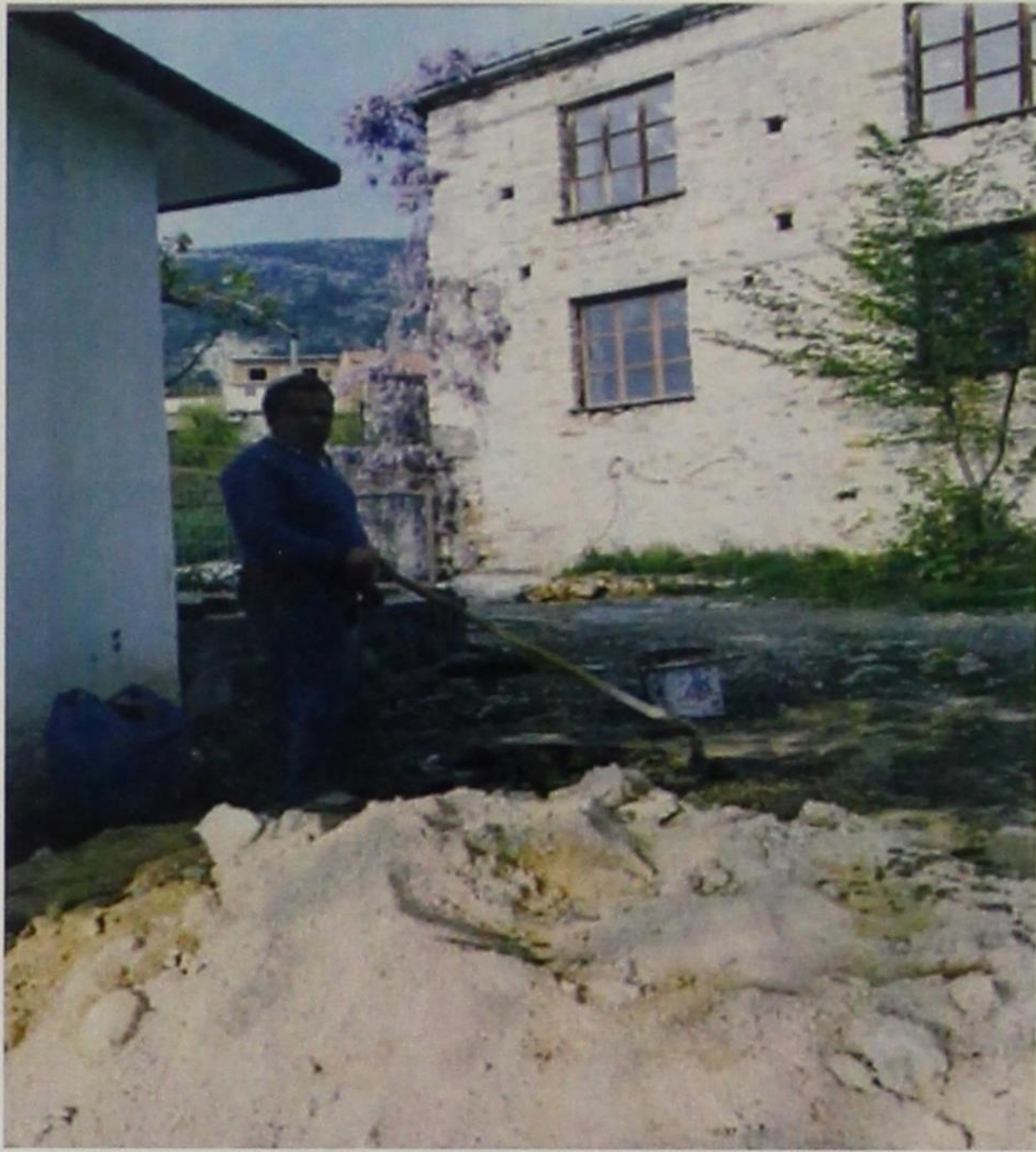
* Χάνια στην Κόνιτσα: Β, Κούσιου, Ι Λούπα, Ι . Ντάνη, Μ. Σωτηρούλη, Σουλεϊμάν Εφέντη..

Η πρώτη εργασία που κάναμε ήταν να βρούμε τα σύνορα της αποθήκης που ήταν κάτω από το χάνι. Σκάβοντας βρήκαμε καμένο οπλισμό και στρατιωτικό υλικό

Το χάνι είχε τρία κτίρια. Το μεσαίο κατεδαφίστηκε από τον πατέρα και στη θέση του έγινε η κυρία είσοδος. Το άλλο κατεδαφίστηκε αργότερα από τα παιδιά του για να δημιουργηθεί δρόμος για τα οικόπεδα των κληρονόμων.

Στη φωτογραφία φαίνεται το σπίτι που γκρεμίστηκε για να δημιουργηθεί ιδιωτικός δρόμος.

Στο μέσον του οικοπέδου υπήρχε ένα παλιό σπίτι. Έξω βρέθηκαν πολλά παλιά αντικείμενα.

Ο πατέρας έκανε πολλές παρεμβάσεις στο χάνι. Εγώ έκανα τις υπόλοιπες.

Τα παιδιά μου και τα εγγόνια μου απολαμβάνουν την παραμονή τους στην Κόνιτσα μένοντας στο χάνι, όπου δημιουργήθηκαν τρία μικρά διαμερίσματα. Χαίρονται την όμορφη θέα και έχουν την ευκαιρία να ζήσουν τις αργίες του Πάσχα και των Χριστουγέννων στο χώρο που τους χάρισε ο παππούς Ηλίας.

Θυμάμαι έντονα τον πατέρα μου.

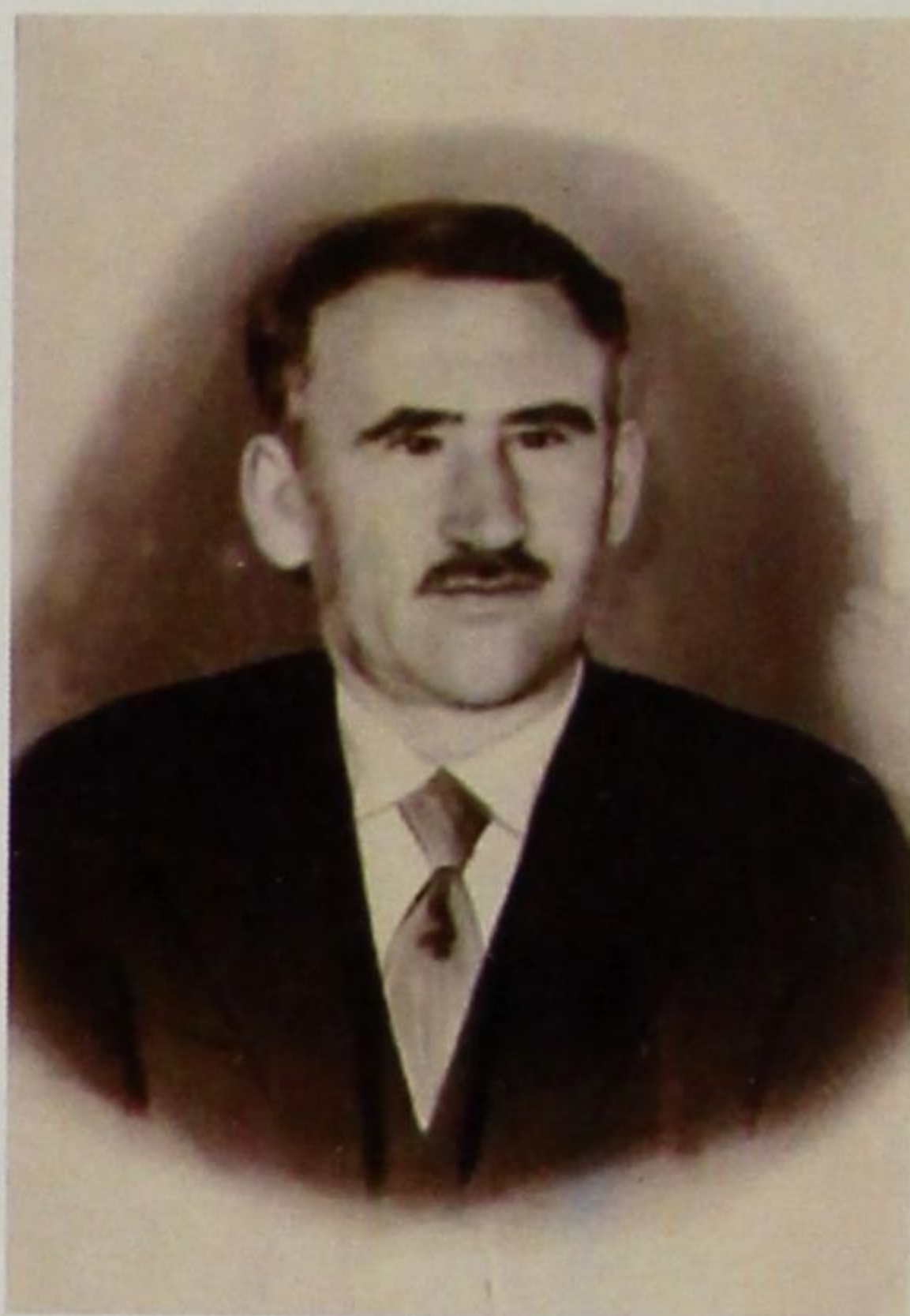
Τα τελευταία χρόνια έρχεται εντονότερα στη μνήμη μου ο αγαπημένος πατέρας

Ξυπνούσε πάντα πολύ νωρίς, πριν ακόμη ανατείλει ο ήλιος. Κατέβαινε στον κήπο να περιποιηθεί τα φυτά και τα δέντρα του. Κλάδευε, πότιζε, ξεβοτάνιζε. Είχε φυτέψει δέντρα κάθε είδους. Υπήρχαν στον κήπο φρούτα για όλες τις εποχές. Ακόμη και το χειμώνα,

έβρισκε αχλάδια –κοντούλες, πεσμένες μέσα στο κάτασπρο χιόνι! Δεν ράντιζε ποτέ! Προτιμούσε αγνά προϊόντα χωρίς φυτοφάρμακα.

Κινδύνευαν και οι μέλισσες από το ράντισμα! Είχε πολλές κυψέλες ! Είχε κατασκευάσει τιμεντένια καλούπια γύρω από κάθε κυψέλη για να προστατεύει τις μέλισσες από το τσουχτερό κρύο της Κόνιτσας το χειμώνα! Η φροντίδα των μελισσών ήταν μια άλλη, πολύ αγαπημένη του απασχόληση. Έβγαζε δικό του αγνό μέλι που πουλούσε ή χάριζε σε φίλους και γνωστούς.! Καλλιεργούσε, σε ξεχωριστό παρτέρι στην άκρη του αμπελιού, μελισσοβότανο. Το χρησιμοποιούσε να μαζεύει το σμήνος των μελισσών, που έφευγε από την κυψέλη. Με το άρωμα των τριμμένων φύλλων μελισσοβότανου οδηγούσε το σμήνος σε άλλη κυψέλη. Είχε ακόμη την ικανότητα να μαζεύει το σμήνος, κόβοντας το κλωνάρι όπου είχε συγκεντρωθεί και οδηγώντας το στην νέα κυψέλη.

Περιποιούταν τακτικά τις κληματαριές. Όλων των ειδών τα σταφύλια υπήρχαν στο αμπέλι του. Κάθε χρό-

νο, στις 20 Ιουλίου, ημέρα της γιορτής του, έκοβε τα πρώτα νόστιμα τσαμπιά!

Εντυπωσιακότερη ήταν η κληματαριά στην εξώπορτα. Σκέπαζε ένα πολύ μεγάλο κομμάτι του δρόμου. Κοντοστεκόντουσαν οι περαστικοί και θαύμαζαν την όμορφη κληματαριά και τις δύο πελώριες μουριές.

Εκτός από τα σταφύλια που απολαμβάναμε, ετοίμαζε ένα νόστιμο μπρούσκο κρασί. Η αποκορύφωση όμως της δημιουργίας ήταν το τσίπουρο. (αν και δεν έπινε ποτέ! Μόνο δοκίμαζε!)

Ο πατέρας είχε άδεια από το υπουργείο γεωργίας για απόσταξη τσίπουρου. Κάθε βράδυ, στην καρδιά του Φθινοπώρου, γινόταν ένα μικρό πανηγύρι. Μαζευόταν όλη η γειτονιά για να «βγάλουν τα τσίπουρα». Τρώγανε, πίνανε, τραγουδούσανε, λέγανε ανέκδοτα, αστείες ιστορίες... Τα τσίπουρα τα βγάζανε στο παλιό σπίτι, που βρισκόταν στο πίσω μέρος της κατοικίας.

Στο ταβάνι του παλιού σπιτιού ήταν αποθηκευμένο το πρώτο, μικρό ξύλινο κρεβατάκι μου, η σαρμανίτσα. Έμοιαζε με αγκαλιά, είχε καμπύλες. Τα ρυθμικά κουνήματα της σαρμανίτσας και τα γλυκά νανουρίσματα με κοίμιζαν όταν ήμουνα μωρό .

Στο σπίτι αυτό, κατά τη διάρκεια του εμφυλίου, έμεναν τέσσερις οικογένειες από τον Αμάραντο.

Στο μέσο του διαδρόμου ο πατέρας είχε κατασκευάσει, κάτω από το έδαφος, μια υπόγεια αποθήκη-κρυψώνα, που λεγόταν μπίμσα. Εκεί έκρυβε αρκετά πράγματα αξίας για να μην τα λεηλατήσουν. Εκείνα τα δύσκολα χρόνια συνέβαιναν πολλά. Καραδοκούσαν πολλοί κίνδυνοι.

Θυμάμαι πως ένα βράδυ ο πατέρας μου με έβαλε να κοιμηθώ στην στέρνα, μάλλον γιατί ένιωσε πως κινδύνευα. Το πρωί που ξύπνησα βρήκα στον κήπο ένα αλεξίπτωτο.

Στον εμφύλιο στο κυρίως σπίτι μένανε στρατιωτικοί. Μια φωτογραφία μου με ποδήλατο, που υπάρχει στο οικογενειακό άλμπουμ, την είχαν βγάλει οι στρατιωτικοί, που έμεναν σπίτι μας.

Μετά το τέλος του εμφυλίου ο πατέρας κατεδάφισε το μισό παλιό σπίτι και προέκυψε ελεύθερος χώρος για τα κατοικίδια ζώα. Φύτεψε και κληματαριές εκεί.

Τις ελάχιστες ελεύθερες ώρες του άρεσε να ασχολείται και με τον εξωραϊσμό του σπιτιού. Έκανε γενική ανακαίνιση του πατρικού σπιτιού. Τον θυμάμαι με έναν χάρακα να αρμολογεί τους εξωτερικούς τοίχους. Ήταν πέτρινοι και είχαν χτιστεί με χώμα.

Μετά από χρόνια τους είχε ενισχύσει με τσιμέντο. Έχω μπρος στα μάτια μου την εικόνα του: ανεβασμένος σε μια σκάλα, τραβούσε με μεγάλη επιμέλεια γραμμές πάνω στο φρέσκο τσιμέντο, γύρω από κάθε πέτρα! Με ένα μαχαίρι τόνιζε το σχήμα της πέτρας. Όταν τον ρώτησα γιατί αρμολογεί και τις μικρές πετρούλες του τοίχου, μου απάντησε:

-Χωρίς τις μικρές πέτρες οι μεγάλες δεν μπορούν να αρμολογηθούν, ούτε τα αγκωνάρια να ισοζυγιστούν.

Έχτισε καλαίσθητο τοίχο με πέτρες πελεκητές για περίφραξη του σπιτιού. Πλακόστρωσε τις αυλές και κάτω από αυτές κατασκεύασε δύο δεξαμενές για συγκέντρωση των υδάτων. Στη μία δεξαμενή οδηγούσε τα νερά που προερχόταν από την κουζίνα. Στην άλλη συγκέντρωνε τα όμβρια ύδατα. Με τα νερά των δεξαμενών πότιζε τον κήπο.

Δίπλα από τις δεξαμενές ήταν ο αγαπημένος του χώρος, το εργαστήριό του της μελισσοκομίας. Στην άκρη είχε κατασκευάσει φούρνο, όπου ψηνόντουσαν το ψωμί και τα νόστιμα φαγητά. Στην άκρη του εργαστηρίου περνούσε ο πέτρινος αγωγός ύδρευσης της Κόνιτσας.

Επισκεύασε τα υπόγεια που υπήρχαν δίπλα και τα χρησιμοποιούσε σαν ψυγείο για να αποθηκεύει μπουκάλια σφραγισμένα, γεμάτα κρασί. Τα σκέπαζε με άμμο για να διατηρούνται δροσερά. Αποθήκευε δώδεκα δοχεία τυρί φέτα κάθε χρόνο. Ήταν η αγαπημένη του τροφή. Στα υπόγεια έβαζαν και τα γλυκά του κουταλιού.

Πάντα θυμάμαι εργάτες να δουλεύουν στο σπίτι ή να παίρνουν το φαγητό τους και να πάνε στα χωράφια για δουλειά.

Πολλές φορές, όταν έπιαναν οι μεγάλες ζέστες, τα καλοκαιρινά βράδια κοιμόταν έξω. Απολάμβανε το κελάηδημα των αηδονιών, των τριζονιών και το λυπητερό κελάηδημα του κότσυφα. Μέσα στον ύπνο του άκουγε, μυστηριακή και ανεξιχνίαστη, τη βραχνή φωνή του κούκου και του γκιόνη. Προβληματιζόταν για το πού να βρίσκονταν τα πουλιά. Ήταν άραγε δίπλα του ή έφθαναν οι φωνές τους από το βαθύσκιοτο δάσος της Τύμφης; Ήταν κελάηδισμα χαράς ή θρήνου και απερίγραπτης λύπης;

Απολάμβανε το πρωτοξύπνημα με το άκουσμα των γλυκόλαλων αηδονιών που κυριαρχούσαν στην περιοχή. Τα άλλα πουλιά, μέσα από τις συστάδες των δέντρων προσπαθούσαν να μιμηθούν των αηδονιών το κελάηδισμα. Έλεγε πως τον προβληματίζει η σεμνότητα του αηδονιού, που ποτέ δεν κάνει εμφανή την παρουσία του την ώρα που μαγεύει τα πάντα με το τραγούδι του. Αντιλαμβάνεται ίσως ενστικτωδώς ότι η εξωτερική του εμφάνιση δεν είναι ανάλογη με την ομορφιά της φωνής του; Αυτό, έλεγε, θυμίζει κάποιους ανθρώπους που ενώ τους αδίκησε η φύση, είτε με δυσμορφία, είτε με κάποιο σωματικό ελάττωμα, έχουν άλλα ταλέντα μοναδικά και κρύβουν στην ψυχή τους απέραντη ευαισθησία και πνευματικότητα.

Ήταν αεικίνητος, ακούραστος, πανέξυπνος, μεθοδικός. Είχε βάλει στόχο στη ζωή του να δημιουργήσει για τα παιδιά του περιουσία. Και τα κατάφερε ξεκινώντας από το μηδέν!

Το τίμημα ήταν πολύ ακριβό! Έφυγε τόσο νωρίς! Δεν πρόλαβε να χαρεί όσα δημιούργησε! Δεν πρόλαβε να χαρεί τα παιδιά του! Πρόλαβε μόνο να κάνει το ταξίδι, που ονειρευόταν, στην έκθεση της Θεσσαλονίκης. Ήθελε να διαπιστώσει, με τα ίδια του τα μάτια, την εξέλιξη της τεχνολογίας.

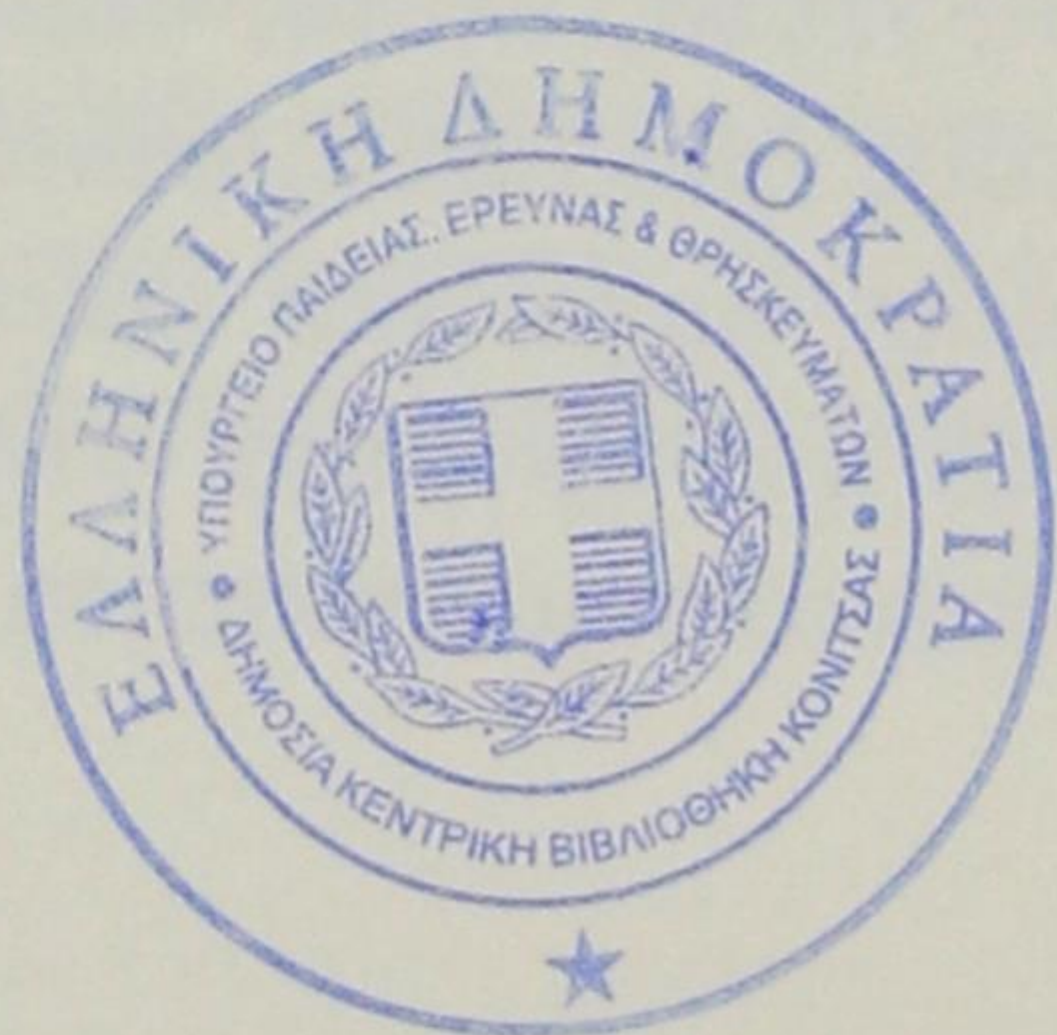
Στις δημοτικές εκλογές του 1964 εξελέγη δημοτικός Σύμβουλος με τον κεντρώο συνδυασμό Ντεντόπουλου. Εξελέγη με διαφορά μιας ψήφου, της δικής μου. Πρώτη φορά ψήφισα και έβγαλα τον πατέρα δημοτικό σύμβουλο!

Παρά ταύτα δεν του άρεσε, αλλά ούτε χαλάλιζε τον γεμάτο δραστηριότητες χρόνο του για να ασχοληθεί με την πολιτική.

Τον εκπροσωπούσε ο μεσαίος χώρος πολιτικά. Ποτέ δεν του άρεσαν τα άκρα. Θαύμαζε τον παππού Γεώργιο Παπανδρέου. Τον εντυπωσίαζε η ευφράδεια του λόγου του.

Ενημερώνόταν καθημερινώς για ό τι συνέβαινε στην Ελλάδα, αλλά και στον κόσμο όλο. Ενημέρωση είχε από το ραδιόφωνο. Άκουγε καθημερινά τις ειδήσεις και εκπομπές από το εξωτερικό (deutsche welle- εδώ Λονδίνο). Αγόραζε πάντα το καλύτερο ραδιόφωνο της αγοράς! Το θεωρούσε απαραίτητο για το σπίτι του.

Το αγαπούσε και το φρόντιζε το πατρικό του σπίτι ο πατέρας.

φωτογραφία από το αρχείο της Ε.Ρ.Τ.

Σήμερα το ρόλο του έχει πάρει ο μεσαίος αδερφός μου ο Βασίλης. Εκείνος φροντίζει με αγάπη και υπομονή το πατρικό σπίτι, όπου μένει με την οικογένειά του. Εκείνος είχε μαζί του τη μητέρα του ως τα βαθιά της γεράματα, που έφυγε για πάντα. Η Ελένη, η γυναίκα του, φρόντιζε με μεγάλη αγάπη την πεθερά της. Ο Ηλίας και η Άρτεμις, τα δυο πανέμορφα παιδιά τους, μεγάλωσαν μαζί με τη γιαγιά και στεναχωρέθηκαν πολύ όταν εκείνη έφυγε από κοντά τους. Ο Βασίλης φροντίζει τώρα τον κήπο, τις κληματαριές και κάνει όλα όσα αγαπούσε να κάνει ο πατέρας.

Ενδιαφέρεται και φροντίζει όλη την υπόλοιπη περιουσία. Εγώ και ο Σταύρος ζούμε μόνιμα στην Αθήνα. Ο κλήρος λοιπόν της φροντίδας έπεσε στον Βασίλη, ο οποίος μας εκπροσωπεί επάξια.

Η φωνή του πατέρα...

Αν και περάσανε τόσα χρόνια, εγώ αισθάνομαι πάντα κοντά μου τον πατέρα. Είχαμε άλλωστε ζήσει τόσο πολύ μαζί! Ακόμα ακούω τη φωνή του να με ξυπνάει τις μέρες που δεν είχα σχολείο:

-άντε αγόρι μου ..σήκω να φύγουμε ... να προλάβουμε να ετοιμάσουμε τα υλικά, πριν φτάσουν οι εργάτες...μας περιμένει πολύ δουλειά... ξέρω πως θα προτιμούσες να παίζεις με τους φίλους σου...

Πάντα με στήριζε...Δεν δίστασε να «τα βάλει» με τον καθηγητή που πίστευε πως με αδίκησε στις γραπτές εξετάσεις. Ζήτησε «αναθεώρηση των γραπτών μου», κάτι όχι τόσο συχνό εκείνες τις εποχές! Στάθηκε δίπλα μου. Πίστευε σε μένα και στις ικανότητές μου. Μου άλλαξε σχολείο για να αισθανθώ καλύτερα. Μετακόμισα στα Γιάννενα και παρακολούθησα εκεί τα μαθήματα των τελευταίων τάξεων του Γυμνασίου. Εκεί ασχολήθηκα με τη σφαιροβολία και πήρα μέρος σε αθλητικούς αγώνες στο στάδιο των Ιωαννίνων, όπου και διακρίθηκα.

Ήταν σημαντική για μένα η αποδοχή του πατέρα μου, τον οποίο θαύμαζα. Δεν θα ξεχάσω την μεγάλη του αγωνία όταν νόμισε πως με πήραν μαζί με άλλα παιδιά να πάμε να σβήσουμε τη φωτιά, που είχε ξεσπάσει στο δάσος της Αγίας Βαρβάρας. Με έψαχνε στην αγορά, δεν με βρήκε και ανέβηκε τρέχοντας τη μεγάλη ανηφόρα για το σπίτι. Ήθελε να σιγουρευτεί πως ήμουνα εκεί. Όταν με είδε απλά με έσφιξε στην αγκαλιά του με μεγάλη ανακούφιση που ήμουνα ασφαλής. Δεν μπορώ να ξεχάσω αυτή την εικόνα.

Από την ώρα που έφυγε τον νιώθω κοντά μου σε κάθε δύσκολη της ζωής μου στιγμή. Είναι η φωνή μέσα μου που με καθοδηγεί, με ηρεμεί. Η φωνή που μέσα στον

ύπνο μου, δίνει λύσεις στα προβλήματα που αντιμετωπίζω. Είναι η φωνή που μερικές φορές ακόμα και το μέλλον μου προλέγει!!!

Ο πατέρας αρρώστησε...

Το 1965 ο πατέρας αρρώστησε σοβαρά και νοσηλεύτηκε στην πολυκλινική Αθηνών.

Να ήταν άραγε τυχαίο; Στον ίδιο δρόμο ακριβώς, λίγα μέτρα πιο πέρα, υπηρετούσα την στρατιωτική μου θητεία. Κάθε απόγευμα βρισκόμουν κοντά του. Έζησα κάθε δύσκολη στιγμή του. Κάποια απογεύματα βγαίναμε από την κλινική και πηγαίναμε στο πάρκο του αρχαιολογικού μουσείου. Μαζί μας η αδερφή του, η αγαπημένη θεία Ειρήνη. Περνούσαμε την ώρα μας μιλώντας για διάφορα θέματα. Ο πατέρας αναρωτιόταν αν θα ξαναβρισκόμασταν κάποια άλλη χρονιά σε εκείνον τον χώρο, που του άρεσε πολύ. Στην πραγματικότητα αναρωτιόταν αν θα ξεπερνούσε το πρόβλημα υγείας που τον ταλαιπωρούσε. Δεν θα ξεχάσω το απόγευμα που τον πήραν για μια δύσκολη νέα θεραπεία. Γύρισε αγνώριστος! Δεν συνήλθε ποτέ.

Την ημέρα που τελείωσα την στρατιωτική μου θητεία, ως εκ θαύματος, είχε βγει και το εξιτήριο του πατέρα από την πολυκλινική. Φύγαμε μαζί για Κόνιτσα αεροπορικώς. Ήταν το τελευταίο μας ταξίδι...

Ο χρόνος που ακολούθησε ήταν πολύ δύσκολος. Όλη την ημέρα τον φρόντιζε η γυναίκα του. Του συμπαραστάθηκε όσο περισσότερο μπορούσε. Τα μικρά μου αδέρφια ζούσαν και εκείνα τον πόνο του πατέρα και την αγωνία της μητέρας τους. Η ψυχή τους πονούσε. Τριγυρίζανε γύρω από τον άρρωστο πατέρα και ήλπιζαν πως όλα θα άλλαζαν και ο πατέρας θα σηκωνόταν γερός πάλι και θα γέμιζε το σπίτι χαρά.

Εκείνος που έμενε ελάχιστα στο κρεβάτι, εκείνος που κοιμόταν για λίγο μόνο πάνω στο τραπέζι, ακουμπώντας το κεφάλι στα διπλωμένα χέρια του μετά το φαγητό, εκείνος που όλη μέρα έτρεχε από τη μία δουλειά

στην άλλη, εκείνος που δεν έμπαινε ποτέ σε καφενείο, εκείνος που δεν πήγε ποτέ διακοπές, εκείνος που δεν έβρισκε χρόνο ούτε για το σκάκι που λάτρευε και στο οποίο διέπρεπε, εκείνος που δημιούργησε μια μεγάλη περιουσία από το τίποτα, τώρα **έμεινε καθηλωμένος στο κρεβάτι...** Και το κοφτερό του μυαλό δούλευε ακόμη ασταμάτητα. Αυτό το μυαλό που φανταζόταν, σχεδίαζε, οργάνωνε κάθε του κίνηση, τώρα προσπαθούσε να λογαριάσει πόσα χρήματα θα έπαιρνε η εφορία από την περιουσία... «Θα είναι και το κράτος ένας από τους κληρονόμους μου» έλεγε συχνά.

Οι συμβουλές του ηχούν ακόμη στα αυτιά μου:

να είστε αγαπημένοι,

να διαβάζετε,

να σπουδάσετε,

να προκόψετε,

να δουλεύετε για να ζείτε αξιοπρεπώς.

Και εγώ με ένα αόρατο χέρι θα σας εξασφαλίζω ένα μικρό δώρο κάθε μήνα ...

Λίγες μέρες πριν φύγει για πάντα από κοντά μας τον επισκέφτηκε ο γείτονας Βαγγέλης Μπούνας, γραμματέας του δημαρχείου και του είπε πως ο στρατιωτικός διοικητής είχε στείλει στον Δήμαρχο και τον εφημέριο άνω Κόνιτσας έπαινο

«για την άριστη και υποδειγματική διαγωγή κατά την εκτέλεση των διαχειριστικών καθηκόντων του τέως στρατιώτη Μπούσμπουλα Κωνσταντίνου».

Ένα χαμόγελο ικανοποίησης χαράχτηκε στα χείλη του πατέρα και τα μάτια του βούρκωσαν. Με τρεμάμενα χέρια με έσφιξε στην αγκαλιά του και ψιθύρισε :

ευχαριστώ γιε μου για τη χαρά που μου χάρισες...

Η δύσκολη αρρώστια τον είχε καταβάλει. Δεν άκουσα παράπονο από το στόμα του. Υπέμεινε στωικά. Ευτυχώς δεν είχε φοβερούς πόνους.

Εγώ περνούσα μαζί του όλα τα βράδια.
Εκείνο το Αυγουστιάτικο βράδυ του 1966...Πόσο να
κοιμήθηκα; Πέντε, δέκα λεπτά;
Πατέρα! Πατέρα! Καμιά απάντηση.
Εκείνος είχε φύγει πια από κοντά μου.

Και ήταν μόλις 57 ετών!

Το εξωκλήσι του Προφήτη Ηλία

Στη μνήμη του πατέρα το 1967 ανακαινίσαμε με προσωπική εργασία το αλειτούργητο για χρόνια εξωκλήσι του Προφήτη Ηλία. Δρόμος δεν υπήρχε ακόμη. Ανεβάσαμε τα υλικά με τα ζώα του Πασχάλη Σπανού και άλλων γειτόνων. Σημαντική βοήθεια προσέφεραν και τα παιδιά του Πασχάλη, ο Κώστας, ο Γιώργος και ο Κύρκας.

Ο δρόμος για το εξωκλήσι ήταν ανηφορικός πολύ και γεμάτος αγκαθωτά σύρματα, που είχαν ξεμείνει από τους πολέμους. Το μονοπάτι γλιστερό και επικίνδυνο γιατί οι πέτρες ήταν γυμνές. Είχαν χρώμα γκρίζο. Ήταν άγριες και δυσκόλευαν ακόμη και τα ζώα, τα οποία γλιστρούσαν συχνά.

Και από τότε η οικογένεια του Ηλία Μπούσμπουλα κάνει αρτοκλασία στη μνήμη του κάθε χρόνο. Ελπίζω να συνεχιστεί και από τις επόμενες γενιές.

Ο Αναστάσιος Ευθυμίου στο περιοδικό Κόνιτσα (αρ. φ.64. –Αύγουστος 1967)γράφει σχετικά: "Εφέτος δια πρώτην φοράν έπειτα από πολλά χρόνια ελειουργήθη και το εξωκλήσι του Προφήτου Ηλία Κονίτσης, αποπερατωθέν και εξωραιισθέν εσωτερικώς και εξωτερικώς υπό του Κωνσταντίνου Ηλία Μπούσμπουλα, κατά επιθυμίαν του προαποβιώσαντος πατρός του.

Πολλοί υπήρξαν οι προσκυνητές, οι οποίοι ανήλθον επί του ιστορικού λόφου, όπου το γραφικό εκκλησάκι. Μετά το πέρας της Θείας λειτουργίας κατήλθον και προγευμάτισαν εις την Παναγίαν και τα δροσόλουστα Πλατάνια, όπου οι πηγές με το παγωμένο κρυστάλλινο νερό".

Ο Αναστάσιος Ευθυμίου μας πληροφορεί επίσης ότι :

ο Καραπάνος Ζήσης, καταγόμενος από την επάνω Κόνιτσα, έμπορος και κτηματίας στη Ρουμανία, έβαλε στη διαθήκη του το 1828 τον όρο, οι κληρονόμοι να διαθέσουν χίλια γρόσια για την αποκατάσταση ζημιών στο εξωκλήσι του Προφήτη Ηλία.

Γύρω από το εξωκλήσι του Προφήτη Ηλία έγιναν ιστορικές μάχες κατά των Ιταλών, Γερμανών αλλά και

κατά τον αδελφοκτόνο εμφύλιο πόλεμο. Στις 26 και 27 /12/1947 τα ισχυρά στρατιωτικά συγκροτήματα Προφήτη Ηλία και Παναγιάς συνέτειναν να μην καταλειφθεί η Κόνιτσα από το Δημοκρατικό στρατό. Προοριζόταν να γίνει πρωτεύουσα της κυβέρνησης του βουνού.

Εκεί αγωνίστηκε ηρωικά και ο Παύλος Ζησάκης, φίλος του πατέρα, ο οποίος αργότερα έγινε μοναχός. Όταν η βασίλισσα θέλησε να του δώσει βραβείο για την ανδρεία του, εκείνος δεν το δέχτηκε..

«Έκανα μόνο το καθήκον μου» , είπε.

Σύμφωνα με το γιατρό Γιάννη Μουτάφη: «στην Κόνιτσα ο δεύτερος λόχος είχε δώσει φοβερές μάχες στον προφήτη Ηλία. Σώμα με σώμα. Εκεί ακούστηκαν οι προτροπές των ανταρτών προς τους φαντάρους:

-αδέρφια ελάτε στο δημοκρατικό στρατό. Όχι άλλο αίμα!

Ο λοχαγός του τακτικού στρατού έλεγε στους φαντάρους:

"κανείς δεν θέλει αίματα. Μα αυτοί, που δεν θέλουν άλλο αίμα, γιατί πήραν τα όπλα και βγήκαν στο βουνό;"

«Οι ισχυροί της γης ,αυτοί, μόλις απελευθερωθήκαμε από τον τριπλό κατακτητή (Γερμανοί, Ιταλοί, Βούλγαροι) προτού καλά- καλά το χυμένο αίμα μας στεγνώσει, μας άναψαν μια ανιαρή φωτιά. Τον αδελφοκτόνο πόλεμο! Μας χώρισαν στα δυο.

Και πριν προλάβουμε να καταλάβουμε, μας αρμάτωσαν και μας έβαλαν να σκοτωθούμε. Όχι βέβαια ότι κοπιάσαν και ιδιαίτερα για τούτο, ΟΧΙ. Εμείς κανακεύουμε στα σωθικά μας το σπόρο της διχόνοιας δυστυχώς και αφού τώρα μας έλειψε ο εξωτερικός εχθρός, μπορούσαμε με την άνεσή μας να αδερφοσκοτωθούμε.

Ο ένας δεξιός, ο άλλος αριστερός, ο ένας εθνικόφρων ο άλλος κομμουνιστής και βλακεία εγκληματική περιζώνει

και τους δυο (αν οι Έλληνες δεν είχαν τη διχόνοια μεταξύ τους θα κυβερνούσαν εσαεί τον κόσμο!)» (Από το ιστορικό αφήγημα 1940-41 της Ελένης Λουκάτου)

Σήμερα μέρος της μακρόστενης ράχης του υψώματος του Προφήτη Ηλία, έχει διαμορφωθεί σε πίστα για αιωροπτερισμό και αλεξιπτώτο πλαγιάς. Ο δρόμος έχει ασφαλοστρωθεί.

Ο πρώτος που πέταξε είναι ο Δημήτριος Ζδούκος στις 21-8-1983 και 1-9-1983. Δυστυχώς στις 7-11-1993 σκοτώθηκε πέφτοντας με την ιπτάμενη μηχανή στην Παιανία σε ηλικία 53 ετών. Ήταν παγκόσμιος ρέκορμαν.

Στην Κόνιτσα δημιουργήθηκε το 1994 τμήμα αιωροπτερισμού (παρά πέντε). Στο σύλλογο «πράξη» εκπαιδεύτηκαν οι δώδεκα πρώτοι με υπεύθυνο τον Κώστα Αγόρου.

Οι αδερφοί Ζέρβα, που είχαν εγκλωβιστεί με τον πόλεμο στην Αλβανία, είχαν κάνει τάμα να υψώσουν έναν τεράστιο σταυρό στον Προφήτη Ηλία, αν κατορθώσουν να ξαναγυρίσουν στην Κόνιτσα, όπου ζούσαν οι γονείς τους. Και πράγματι ύψωσαν ένα σταυρό το 1978. Όταν καταστράφηκε από τη φθορά, τον αντικατέστησαν με έναν τεράστιο σταυρό με αλεξικέραυνα τη δεκαετία του 1990. Και τους δύο σταυρούς είχε κατασκευάσει ο Λάζαρος Βαρβάτης.

Ο Πέτρος Γκίκας μου έλεγε πολλές φορές πως σε κάποιο σημείο στον λόφο του Προφήτη Ηλία έβγαινε ζεστός αέρας. Μου πρότεινε να πάμε να μου το δείξει. Αλλά δεν κατάφερα ποτέ να βρω χρόνο...

Η εκκλησία του Αγίου Νικολάου

Κουρδίζω το ρολόι του χρόνου με τους δείκτες αντίστροφα, ώστε να τρέξει και να πάει πίσω μερικές δεκαετίες.

Εκεί θέλω να σταματήσει και από το σημείο αυτό να αφήσω ελεύθερο το σμήνος των αναμνήσεών μου να πετάξει και να πάει μακριά, όσο οι δυνάμεις μου αντέχουν και μπορούν να ξεχωρίζουν αυτά που κρύβονται πίσω από την ομίχλη των περασμένων.

Θέλω να ξαναφέρω στο μυαλό μου τον Αϊ Νικόλα, την όμορφη και γραφική εκκλησία των παιδικών και εφηβικών μου χρόνων.

Ήταν η εκκλησία της γειτονιάς μου, όπου πριν πολλές δεκαετίες υπηρέτησαν σαν νεωκόροι, ο παππούς μου

Κώστας Μπούσμπουλας και η γιαγιά μου Ευανθία. Στα παιδικά μου μάτια φάνταζε ιδιαίτερα εντυπωσιακός αυτός ο τεράστιος πέτρινος ναός. Με εντυπωσίαζε το εξωτερικό, αλλά κυρίως το εσωτερικό του.

Κλείνω τα μάτια μου για λίγο και μια όμορφη εικόνα από το μακρινό παρελθόν εμφανίζεται μπροστά μου.

Με βλέπω, μικρό αγόρι με κοντά παντελόνια, να μπαίνω στην εκκλησία κρατώντας σφιχτά του πατέρα μου το χέρι. Γρήγορα η εικόνα αλλάζει και με βλέπω έφηβο πια να εισέρχομαι στην εκκλησία. Κάνω λίγα βήματα και τα μάτια μου στρέφονται αριστερά και χωρίς καθόλου να σκεφτώ βρίσκομαι μπροστά την εικόνα του Αγίου Νικολάου. Την ασπάζομαι με σεβασμό. Αισθάνομαι γαλήνη και μεγάλη ηρεμία να τυλίγουν την ψυχή μου. Στρέφοντας το βλέμμα μου δεξιά βλέπω τους επιτρόπους του ναού που στέκονται πίσω από το χώρο, όπου πωλούνται κεριά. Τα βήματά μου με οδηγούν εκεί. Τους χαιρετώ με ένα κούνημα του κεφαλιού και αγοράζω δύο κεράκια, που ανάβω με προσοχή σταμανουάλια που βρίσκονται εκεί κοντά. Βλέπω τη σεβάσμια μορφή του παπα-Παύλου Παπαθεμιστοκλέους στην Ωραία Πύλη. Πάντα τον θυμάμαι να ιερουργεί στον Άγιο Νικόλαο.

Μπροστά μου απλώνεται η κύρια αίθουσα, το «καθολικό» του ναού. Είναι στρωμένη με παμπάλαιες λαξευμένες πέτρες, μαυρισμένες από το χρόνο. Είναι χωρισμένη σε τρία διαζώματα. Στο κάθε ένα υπάρχουν δύο σειρές στασίδια.

Στο κεντρικό διάζωμα από τη μία πλευρά ο θρόνος του Δεσπότη και από την άλλη ο άμβωνας.

Και τα δύο είναι ξυλόγλυπτα και φαντάζουν στα μάτια μου σαν αριστουργήματα τέχνης.

Μα τι συμβαίνει; Γιατί έρχονται προς το μέρος μου ο νεωκόρος Κώστας Τζιάλας και ένας επίτροπος; Μου

χαμογελούν. Ο νεωκόρος ρίχνει επάνω μου κολόνια και ο επίτροπος μου προσφέρει ένα μπουκετάκι με λουλούδια. «Χρόνια σου πολλά» μου λένε χαμηλόφωνα και οι δύο. Είναι η γιορτή μου σήμερα, του Αγίου Κωνσταντίνου. Τους βλέπω να πλησιάζουν με τη σειρά όλους όσους γιορτάζουν. Είναι μια συνήθεια όμορφη. Δεν ξέρω αν γίνεται σε άλλους ναούς.

Η εικόνα σβήνει...ξαναγυρίζω στο παρόν.

Παρά τα 75 μου χρόνια θυμάμαι πολλές λεπτομέρειες από το ναό του Αγίου Νικολάου.

Ένα υπέροχο ξυλόγλυπτο τέμπλο, καλυμμένο με εικόνες, φτιαγμένο από αξιόλογους τεχνίτες, χώριζε την κυρίως αίθουσα από το Ιερό, όπου κυρίαρχη θέση καταλάμβανε η Αγία τράπεζα.

Ανεξερεύνητο μυστήριο αποτελούσε για την παιδική μου φαντασία ο χώρος του Ιερού. Μόνο λίγα παιδιά μπορούσαν να μπαίνουν εκεί. Είσοδο είχαν κυρίως τα παιδιά των ιερέων, του νεωκόρου και κάποια άλλα. Μεταξύ αυτών ήταν και ο φίλος μου Χρήστος Δερδέκης. Τους ζήλευα λίγο όταν τους έβλεπα να βγαίνουν από το Ιερό κρατώντας λαμπάδες, το θυμιατό ή τα εξαπτέρυγα. Βλέπετε για όλους εμάς η είσοδος εκεί ήταν απαγορευμένη.

Στο πίσω μέρος του ναού βρισκόταν ο γυναικωνίτης. Στον πρώτο πάτωμα ανέβαιναν οι γυναίκες προχωρημένης κάπως ηλικίας, σχεδόν όλες μαυροφόρες. Στο επάνω πάτωμα ανέβαιναν οι νέες γυναίκες και τα νεαρά κορίτσια. Όπως ήταν φυσικό τα μάτια των αγοριών στρέφονταν συνεχώς στον επάνω γυναικωνίτη, όπου πίσω από τις λαμπάδες της Μεγάλης Παρασκευής και του Πάσχα, προσπαθούσαν να διακρίνουν το πρόσωπο κάποιας κοπέλας για την οποία χτυπούσε η καρδιά τους.

Θυμάμαι τα βράδια της Μεγάλης Παρασκευής, από το επάνω πάτωμα του γυναικωνίτη, ακούγαμε τις υπέροχες φωνές των παιδιών της χορωδίας του ορφανοτροφείου να ψάλλουν τους θαυμάσιους ύμνους «η ζωή εν τάφω», «ω γλυκύ μου έαρ». Εκείνες τις στιγμές της κορύφωσης του θείου δράματος οι τρυφερές φωνές των παιδιών γέμιζαν την ψυχή μας κατάνυξη και γαλήνη.

Η είσοδος του γυναικωνίτη ήταν δίπλα από την κυρία είσοδο του ναού.

Το προαύλιο του Αγίου Νικολάου ξυπνάει μέσα μου όμορφες αναμνήσεις. Εκεί στην άκρη του ήταν το πρώτο μου σχολείο, το νηπιαγωγείο .

Κάτω από τον αιωνόβιο πλάτανο έμαθα να παίζω τα πρώτα μου παιχνίδια με τους λιλιπούτειους φίλους μου. Εκεί παίζαμε μπάλα μέχρι την εφηβεία. Εκεί κάναμε τις γιορτές του σχολείου.

Κάτω από αυτόν τον πελώριο πλάτανο καθόμασταν νεαρά αγόρια και συζητούσαμε και προγραμματίζαμε διάφορες δραστηριότητες. Τι να πρωτοθυμηθώ! Είναι τόσα πολλά, που όσο και να προσπαθήσω να ψάξω στα μυστικά συρτάρια της μνήμης μου, όλο και κάτι θα μείνει βαθιά κρυμμένο και ξεχασμένο.

Μετά το 1967 η εκκλησία του Αγίου Νικολάου ανακαινίστηκε –εκσυγχρονίστηκε . κατά τη γνώμη μου έχασε λίγη από τη γοητεία της.

Το ιλαρό φως της εκκλησίας χάθηκε και μαζί του και το μυστήριο και η μαγεία του χώρου. Πολλοί κάτοικοι, με πρώτη τη Μυρτώ Φλώρου Παπαϊωάννου, αντέδρασαν. Δεν ήθελαν να χαθεί η ομορφιά της παλιάς εκκλησίας. Δεν εισακούστηκαν.

Οι παμπάλαιες λαξεμένες πέτρινες πλάκες του δαπέδου αντικαταστάθηκαν από πεντακάθαρο μωσαϊκό.

Οι ηλεκτρικοί λαμπτήρες πήραν τη θέση των κεριών στους πολυέλαιους.

Ο γυναικωνίτης διαλύθηκε στο βωμό του φεμινισμού και μαζί του χάθηκε το μυστήριο και η γοητεία που έκρυβε κάποτε το επάνω πάτωμα του γυναικωνίτη.

Δεν ξανακούστηκε το βράδυ της Μεγάλης Παρασκευής η όμορφη χορωδία του ορφανοτροφείου να ψέλνει τα θαυμάσια εγκώμια «η ζωή εν τάφω» και «αι γεννεαί πάσαι»

Ο χώρος έξω διαμορφώθηκε και η όψη του άλλαξε εντελώς. Τα πελώρια κυπαρίσσια, όπου φώλιαζαν εκατοντάδες πουλιά, θυσιάστηκαν στο βωμό του εξωραϊσμού. Το νηπιαγωγείο κατεδαφίστηκε.

Ο πελώριος πλάτανος όμως υψώνεται ακόμη περήφανος στη θέση του. Είναι ο συνδετικός κρίκος του παρελθόντος με το παρόν.

Ένας Μητροπολίτης που αγάπησε την Κόνιτσα και φρόντισε τους ανθρώπους της.

«Ο πόλεμος με τους Γερμανούς και τους Ιταλούς, αλλά και ο αδελφοκτόνος εμφύλιος που ξέσπασε αργότερα, τραυμάτισαν και καταστρέψανε και τα χωριά της Κόνιτσας. Άφησαν πίσω τους πολλές πληγές στις καρδιές των ανθρώπων και πολλές υλικές ζημιές. Χαλάσματα παντού. Γκρεμισμένα σπίτια, γκρεμισμένες εκκλησίες, χαλασμένοι δρόμοι... ο φόβος

κυριαρχούσε . Κανείς δεν εμπιστευόταν κανέναν. Ήταν δύσκολα εκείνα τα χρόνια. Μαζί με τους τοίχους και τις στέγες των σπιτιών είχαν γκρεμιστεί και οι ψυχές των ανθρώπων. Περπατούσαν ανάμεσα στα χαλάσματα κουβαλώντας στην ψυχή τους την αδιαφορία της πολιτείας, την έλλειψη στοργής, την απόγνωση, την ερημιά και την αγωνία για το μέλλον. Η ζωή είχε γίνει βάνανυση και αρνητική. Όσα χωριά είχαν απομείνει ζούσαν μέσα στην αθλιότητα. Οι νεκροί θάβονταν χωρίς παπά. Σχολεία δεν υπήρχαν. Δάσκαλοι ανύπαρκτοι. Τα παιδιά δεν μάθαιναν γράμματα. . Ο τόπος είχε γεμίσει ορφανά παιδιά από τον πόλεμο και τον αδερφοσκοτωμό.

Και τότε ο Θεός έστειλε έναν προστάτη.

Μια ηλιόλουστη μέρα του Μαΐου, το 1956, έφθασε στην Κόνιτσα ο νέος μητροπολίτης Χριστόφορος Χατζής. Κατέκτησε αμέσως τις καρδιές όλων . Τα λόγια του άγγιζαν την ψυχή των κατοίκων. Μιλούσε απλά και τον καταλαβαίνανε όλοι. Τρέχανε στην εκκλησία να τον ακούσουν.

Η γλυκιά έκφραση του προσώπου του τους γαλήνευε. Στα μάτια τους έμοιαζε σαν ζωντανός Άγιος. Πιστεύανε πως τον έστειλε ο Θεός. Εκείνος παραμέρισε τα εμπόδια. Έδωσε θάρρος στους απελπισμένους. Άρχισε μια νέα ζωή από τους ίδιους τους άστεγους.

Έτρεχε στα χωριά ο 64χρονος Μητροπολίτης και συνομιλούσε με τους χωρικούς σαν ίσος προς ίσον. Τους πρότεινε πρακτικές λύσεις. Ενέπνευσε τους κατοίκους να ξεκινήσουν μόνοι τους με προσωπική εργασία να επιδιορθώσουν τα σπίτια τους, τους μισογκρεμισμένους ναούς και να χτίσουν νέους. Εκείνος αναλάμβανε να στείλει τους μαστόρους. Το κράτος δεν είχε τη δύναμη να βοηθήσει. Έπρεπε μόνοι τους να τα καταφέρουν.

Δεν διέθετε δικό του αυτοκίνητο ο ιεράρχης. Πάντα κυκλοφορούσε με δανεικά αυτοκίνητα. Πότε του Δημάρχου, πότε του Έπαρχου. Όταν πήγαινε σε ορεινά χωριά του έδινε τζιπ ο στρατιωτικός διοικητής.

Ο Μητροπολίτης Χριστόφορος φρόντισε ιδιαίτερα τα ορφανά παιδιά. Ενίσχυσε το ορφανοτροφείο και έγινε η ψυχή του. Το ορφανοτροφείο είχε ιδρυθεί το 1924. Στην κατοχή υπολειπουργούσε. Την περίοδο του εμφυλίου ήταν σχεδόν κλειστό. Ανέλαβε πρόεδρος του Διοικητικού συμβούλιου και με τις προσπάθειές του το ορφανοτροφείο Κόνιτσας πήρε νέα ζωή. Εκεί άρχισαν να λειτουργούν επαγγελματικές σχολές. Τα ορφανά παιδιά μάθαιναν μια τέχνη, που αποτελούσε πολύτιμο εφόδιο για τη ζωή τους. Καθιέρωσε να δίνονται στους απόφοιτους μαζί με το πιστοποιητικό της τέχνης τους και τα εργαλεία που απαιτούνται για το επάγγελμά τους. Παρακολουθούσε όλους τους απόφοιτους του ορφανοτροφείου και τους αποκαθιστούσε επαγγελματικά, χρησιμοποιώντας τις γνωριμίες και το κύρος του στα ανώτατα επίπεδα της κοινωνικής, στρατιωτικής και πολιτικής ιεραρχίας.

Ίδρυσε μαθητική εστία στην Κόνιτσα. Οι μαθητές των γύρω χωριών έβρισκαν στέγη, τροφή, ρούχα και υποστήριξη από ειδικούς εκπαιδευτές, οι οποίοι εκτός από τη μάθηση, τόνωναν τις ραγισμένες παιδικές ψυχές και προσπαθούσαν να σβήσουν από μέσα τους τραγικές εικόνες.

Το έργο του ιεράρχη Χριστόφορου ενίσχυε με κάθε τρόπο ο τότε Δήμαρχος Ρούσης. Στάθηκε κοντά του σαν μοναδική κινητήρια δύναμη στο έργο της οικοδόμησης της μαθητικής εστίας και της πνευματικής στέγης. Στην Κόνιτσα δεν υπήρχε βιβλιοθήκη. Όλοι ήθελαν να φτιαχτεί μία βιβλιοθήκη για όλη την επαρχία. Το 1962 ξεκίνησε ο Χριστόφορος Χατζής το μεγάλο έργο. Ο Δήμαρχος Κώστας Ρούσης διέθεσε το οικόπεδο. Τότε ξεκίνησε το χτίσιμο ενός οικοδομήματος, της πνευματικής στέγης. Η ανέγερση βοηθήθηκε ουσιαστικά και ποικιλοτρόπως από τη στρατιωτική υπηρεσία περιοχής Κόνιτσας σε τεχνικά μέσα, άλλες υπηρεσίες, οικοδομικά και άλλα υλικά, αλλά και σε έμπυχο δυναμικό. Τεχνίτες και μάστοροι, που υπηρετούσαν τη θητεία τους, εργάστηκαν εκεί. Η βιβλιοθήκη της Κόνιτσας στεγάστηκε αρχικά στην πνευματική στέγη. Ο εμπλουτισμός της με βιβλία ήταν εντυπωσιακός. Ξεκίνησε με 2000 βιβλία. Ο Δεσπότης που γνώριζε πολύ κόσμο έγραψε σε όλους. Όλοι ανταποκρίθηκαν. Η βιβλιοθήκη έγινε πολύ γρήγορα το πνευματικό κέντρο της περιοχής. Σήμερα στεγάζεται σε πτέρυγα του Δημοτικού Μεγάρου.

Δυστυχώς σήμερα σχεδόν κανείς δεν θυμάται πως η βιβλιοθήκη της Κόνιτσας είναι έργο του Δεσπότη Χριστόφορου

Η κοινωνική αποκατάσταση των παλιννοστούντων υπήρξε το δυσκολότερο κατόρθωμα του Μητροπολίτη Κόνιτσας. Προσπάθησε να βελτιώσει τους όρους ζωής όσων επέστρεφαν. Εκείνος άλλωστε βοηθούσε όλους

όσους είχαν ανάγκη.» (Αποσπάσματα από το βιβλίο του Βαγγέλη Λιάπη «Χριστόφορος Χατζής», Ελευσίνα 2005)

Θα μπορούσε κανείς να γράψει πάρα πολλές σελίδες αναφέροντας τις θετικές παρεμβάσεις του μητροπολίτη Χριστόφορου στην Κόνιτσα και τους κατοίκους της. Θα περιοριστώ σε όσα ήδη έγραψα και σε μερικές ακόμη προσωπικές μου θύμησες.

Δεν θα ξεχάσω την κατάνυξη που αισθανόμουν κάθε φορά που ιερούργούσε ο Δεσπότης. Η φωνή του νόμιζες πως ερχόταν από άλλον κόσμο, επουράνιο. Βαθιά χαραγμένη στην μνήμη μου η φωνή του το βράδυ της Ανάστασης: Νηστεύσαντες και μη νηστεύσαντες ευφράνθητε σήμερα...

Τον θυμάμαι να κατεβαίνει στην πλατεία της Κόνιτσας και να κάθεται στο φαρμακείο του Δημάρχου Κ Ρούση. Από εκεί, πίσω από το τζάμι, παρακολούθησε και όλες τις εργασίες του πατέρα μου στο κεντρικό κτίριο της πλατείας.

«Πολύ όμορφο έγινε το κτίριο» μου είπε κάποια μέρα που τον συνάντησα. «Είναι το στολίδι της πλατείας. Έχει κοφτερό μυαλό και μεγάλη φαντασία ο πατέρας σου»

Θυμάμαι ακόμη πόσο απάλυνε τον πόνο μου για το θάνατο του πατέρα μου η εξόδιος ομιλία του. Προέπεμψε στην άλλη ζωή τον εκλιπόντα με ζεστά, όμορφα λόγια που με παρηγόρησαν και άγγιξαν την ψυχή μου.

Ένα πέτρινο κτίριο

Λίγο πιο πάνω από το πατρικό μου σπίτι, στην Άνω Κόνιτσα, βρίσκεται ένα μεγάλο διώροφο πέτρινο κτίριο, που τώρα ανήκει στον φίλο Νίκο Σχοινά. Στα παιδικά μου μάτια φάνταζε τόσο εντυπωσιακό αυτό το αρχοντικό!

Είχε τέσσερα δωμάτια επάνω, τέσσερα κάτω και δύο μεγάλες σάλες. Εκεί έχτιζαν τα χελιδόνια τις φωλιές τους μπαίνοντας από τους σιδερόφραχτους φεγγίτες. Στο ισόγειο, προς την πλευρά του δρόμου, τα παράθυρα είχαν σταυρωτά σιδερένια κάγκελα.

Μπροστά από το κτίριο υπήρχε μια μακρόστενη πλακοστρωμένη αυλή και μια μεγάλη αυλόπορτα. Στη μέση μια στέρνα. Ένας λαχανόκηπος απλωνόταν από τη μία άκρη του κτιρίου ως την άλλη. Υπήρχε μία ακόμη αυλή κοντά στην εξωτερική κουζίνα. Δίπλα, δεξιά από την πόρτα ήταν το κοτέτσι.

Ένας μαντρότοιχος, ψηλότερος από το μπόι μου, περιβαλε όλο αυτόν τον χώρο.

Εκεί λειτουργούσε κάποτε το ορφανοτροφείο. Γινότουσαν μαθήματα μουσικής, υπήρχε ραφείο και τσαγκαράδικο. Τα παιδιά που ήταν στο ορφανοτροφείο πήγαιναν στο ίδιο σχολείο με τα άλλα παιδιά της Κόνιτσας.

Σε αυτό το σπίτι έμεινε και η μητέρα των αδερφών μου με τον πρώτο της σύζυγο, Χρήστο Παπαϊωαννίδη. Μετά το θάνατο του μετακόμισε στο πατρικό της σπίτι, στην κάτω Κόνιτσα.

Αργότερα εγκαταστάθηκε εκεί η Άννα Γεωργιάδου, συγγενής του πατριάρχου Αθηναγόρα. Αλληλογραφούσαν τακτικά. Ένιωθε μεγάλη υπερηφάνεια για τη συγγένεια μαζί του. Μαζί διαβάζαμε τα γράμματά του. Έδινε σε μένα τα γραμματόσημα.

Αξιοπρεπής γυναίκα, χωρίς ιδιοτροπίες. Την θυμάμαι κάθε βράδυ με το φαναράκι της να έρχεται στο πατρικό μου σπίτι και να φεύγει γύρω στις δέκα.

Τα δωμάτια στο πέτρινο κτίριο, όπου έμενε πια η Άννα, τα νοίκιαζε σε μαθητές που φοιτούσαν στο Γυμνάσιο. Μέσα σε κάθε δωμάτιο υπήρχε ένα τραπέζι, μία ξυλόσομπα για να ζεσταίνονται και να μαγειρεύουν και

η λάμπα πετρελαίου για να φωτίζει το χώρο. Τα παιδιά κοιμότανε στα «μπάσια», που τα στρώματά τους ήταν γεμισμένα με «φώκια» (ξερά φύλλα από καλαμπόκι). Τα ξύλα για να ζεσταίνονται τα φέρνανε από τα χωριά τους. Ανεβαίνανε και στο βουνό, που ήτανε κοντά στο σπίτι, και κουβαλούσανε κουκουνάρια. Μαζεύανε και ξύλα που τα «σχίζανε» στην αυλή με το τσεκούρι. Το μάζεμα των ξύλων στο δάσος γινότανε κρυφά γιατί απαγορευόταν. Πάντα υπήρχε ο φόβος του δασοφύλακα.

Επειδή το αρχοντικό αυτό έμοιαζε στην κατασκευή του με το κτίριο του Γυμνασίου μας και ακόμη επειδή ήταν το κέντρο διερχομένων όλων των μαθητών της γειτονιάς μας, το λέγαμε «**παράρτημα Γυμνασίου**». Εκεί βρισκόμουνα και εγώ σχεδόν όλες τις ελεύθερες ώρες μου.

Οι ενοικιαστές-μαθητές δεν ξεπερνούσαν τα δέκα άτομα. Όλες όμως τις ώρες υπήρχαν εκεί πολλά παιδιά, που πήγαιναν να ρωτήσουν για τα μαθήματα, να παίξουν, να κουβεντιάσουν.

Στην μέση της αυλής υψωνόταν μια μεγάλη δαμασκηνιά και λίγο πιο πέρα μια κερασιά. Στις 21 του Μάη «παρδάλιζαν» κάτι κεράσια μεγάλα, από «μπόλι». Τα πρόσεχε πολύ η σπιτονοικοκυρά για να τα κάνει γλυκό. Όσπου να ωριμάσουν καλά πλησίαζαν και οι διακοπές. Στην άκρη υπήρχε μια συκιά γεμάτη σύκα ως το χειμώνα. Μπορούσαμε να τρώμε όσα θέλαμε.

Έξω στην αυλή παίζαμε διάφορα παιχνίδια, όπως: ντάμα, τριάδα, τάβλι, μπίλιες λύναμε σταυρόλεξα, λέγαμε ανέκδοτα και σπαζοκεφαλιές.

Ένας μαθητής έπαιζε ακορντεόν και μαντολίνο. Οι άλλοι τον συνοδεύαμε τραγουδώντας. Περνούσαμε πολύ όμορφα όλα τα παιδιά μαζί.

Αν αργούσαν να γυρίσουν σπίτι τα παιδιά, αν καθυστέρούσαν το νοίκι, αν έσπαζαν τα κλωνάρια της κερασιάς, η πρώτη απειλή της κυρά – Άννας ήταν: **αύριο θα πάω στο Γυμνασιάρχη.**

Πολλές φορές τους απειλούσε, αλλά καμιά φορά δεν πραγματοποίησε την απειλή της. Συχνά μουρμούριζε θυμωμένη:

Πότε θα πάρετε αυτό το «χαρτί» (απολυτήριο) να γλιτώσω από σας;

Όταν όμως ερχόταν η ευλογημένη ώρα και τελείωναν κάποια από τα παιδιά το Γυμνάσιο, τη θυμάμαι να κάθεται σκεπτική και στεναχωρημένη στα σκαλιά της πανέμορφης μεγάλης πόρτας του αρχοντικού της, απέναντι από τη βρύση της Ρωμανούς. Τα χαιρετούσε δακρύζοντας και μονολογούσε :

-Και τώρα Κωστάκη πού θα βρω τέτοια παιδιά να βάλω σπίτι μου;

Όταν μεγάλωσε αρκετά η κυρά Άννα και διαισθάνθηκε πως πλησιάζει το τέλος της ζωής της, άφησε εντολή στον γείτονα Βαγγέλη Μπούνα, όταν πεθάνει, να την πάνε στην τελευταία της κατοικία με συνοδεία μουσικής και να της βάλει στέφανα στο κεφάλι. Ήρθε το πλήρωμα του χρόνου. Μουσική δεν υπήρχε, όμως και στέφανα της έβαλε και κουφέτα μοίρασε στην εκκλησία.

Παύλος Ζησιάκης (1917-2014)

Ο Παύλος Ζησιάκης ήταν αγαπημένος φίλος και συνάδελφος του πατέρα.

Πολλές φορές τον φιλοξενούσαμε στο σπίτι μας. Χαιρόμουνά πολύ κάθε φορά που τον έβλεπα. Με εντυπωσίαζε το παρουσιαστικό του ολόκληρο.

Ήταν λεπτός, ευθυτενής, με λεπτό πρόσωπο, μάτια λαμπερά, βλέμμα δυνατό. Είχε μια όμορφη απαλή φωνή, που σε ηρεμούσε.

Ήταν ένας αφανής ήρωας του Ελληνοϊταλικού πολέμου.

Στο οχυρό Ρούπελ τον Απρίλιο του 1941 ήταν λοχαγός του πυροβολικού. Οι υπερασπιστές του οχυρού αγωνίζονται προβάλλοντας υπεράνθρωπη αντίσταση, για έξι ολόκληρες μέρες. Την έκτη μέρα κάμπτονται από τα χημικά. Από τους 13 πυροβολητές, που είχε στις διαταγές του, επιζούν μόνο τρεις, βαριά τραυματισμένοι. Μεταξύ αυτών και ο Ζησάκης με μία σφαίρα στην καρδιά. Μεταφέρονται σε νοσοκομείο της Σόφιας ως αιχμάλωτοι πολέμου. Όλοι στο χωριό του τον θεωρούν νεκρό και τον θρηνούν. Εμφανίζεται ξαφνικά το φθινόπωρο ζωντανός, δοξάζοντας το Θεό που τον προστάτευσε και ακινητοποίησε το βλήμα στην καρδιά του. Το γεγονός ότι ζούσε με ένα βλήμα στην καρδιά χαρακτηρίστηκε από τους γιατρούς θαύμα ζωής.

Παίρνει μέρος στην Εθνική Αντίσταση. Πρόθυμα συμμετέχει ως αξιωματικός στην πανεθνική προσπάθεια του ελληνικού λαού να αποτινάξει τον τρισβάρβαρο φασιστικό και ναζιστικό ζυγό.

Μετά την απελευθέρωση επιστρέφει ως αξιωματικός στον τακτικό ελληνικό στρατό και φτάνει στο βαθμό του ταγματάρχη.

Όταν ο πόλεμος τελειώνει αποστρατεύεται και υπηρετεί για ορισμένο χρονικό διάστημα ως ταχυδρομικός υπάλληλος στο ταχυδρομείο Κόνιτσας. Εκεί γνωρίζεται με τον πατέρα και συνδέονται με μια βαθιά φιλία. Τον θυμάμαι να έρχεται στο σπίτι, να κοιμάται κάποια βράδια και να κουβεντιάζουν ατελείωτες ώρες με τον πατέρα. Εκτιμούσαν βαθιά ο ένας τον άλλον. Πολλά χρόνια αργότερα τον συνάντησα στη Σκύρο, σε ένα με-

τόχι του Αγίου όρους. Χαρήκαμε πολύ και οι δυο αυτή τη συνάντηση. Είχε πια αποκτήσει χιονάτη γενειάδα. Εξακολουθούσε να είναι λεπτός. Το δυνατό του βλέμμα άγγιζε αποφασιστικά την ψυχή μου σαν ευλογία.

«Το 1951 προσέρχεται ως δόκιμος μοναχός στην Ι.Μ. Μεγίστης Λαύρας. Το 1952 κήρεται μοναχός και συναριθμείται στην Αγιορίτικη Αδελφότητα. Για πολλά χρόνια ασκείται στο καλύβι του Αγίου Βασιλείου στη βαθύτερη έρημο του Αγίου όρους.

Όταν η ιδιόρρυθμη Μονή της Μεγίστης Λαύρας μετατρέπεται σε κοινοβιακή, ο πατήρ Παύλος εκλέγεται πρώτος ηγούμενος. δέχεται με περισσή συστολή και για ικανό χρονικό διάστημα ποιμαίνει με αποτελεσματική ευστροφία την αδελφότητα.

Όμως ο ήλος της ασκητικής ζωής και το κάλεσμα της ερήμου τον οδηγούν στην παραίτηση και στην επιστροφή στην ασκητική ζωή.

Τα τελευταία χρόνια είχε αποσυρθεί στην Ιερά Μονή κοιμήσεως της Θεοτόκου Ζερμπίτσης, όπου υπήρξε και πνευματικός της αδελφότητας. Έφυγε από τη ζωή τα ξημερώματα της 20ής Σεπτεμβρίου του 2014 σε ηλικία 97 ετών.

Θα θυμόμαστε πάντα τον αγώνα του κατά το Έπος του 40, τη μεγάλη πνευματική προσφορά του και τη σκληρή, ασκητική και ενάρετη ζωή του. Στη συνείδηση των Αγιορειτών Πατέρων, όπως αναφέρθηκε στην εξόδιο ακολουθία, ο π. Παύλος κατέχει θέση ανάμεσα σε άλλους μεγάλους πατέρες του Αγ. Όρους. όπως των μακαριστών π. Παϊσιου του Αγιορίτη και του προσφάτως αγιοκαταταγμένου στο Αγιολόγιο της εκκλησίας μας, Αγίου Πορφυρίου του καυσοκαλυβίτου.

(Από τη δημοσίευση του Κ Χατζή στο περιοδικό «Κόνιτσα».

Ο Πασχάλης Σπανός

Αγαπημένος φίλος του πατέρα μου και γείτονας ήταν ο Πασχάλης Σπανός . Άνθρωπος ήρεμος, καλοσυνάτος, λιτοδίαιτος. Δεν έπινε καθόλου. Ποτέ δεν τον είδα να φοράει βαριά ρούχα.

Έχοντας μαζί του μια ομπρέλα και ένα παγούρι αλουμινίου βοσκούσε το κοπάδι του έξω από την Κόνιτσα, στον Προφήτη Ηλία, στον Άγιο Αθανάσιο, στην Παναγία, στον Άγιο Νικόλαο, πάνω από τα Πλατανάκια.

Η μητέρα των αδερφών μου έλεγε συχνά: πώς θα νυχτώσει αυτός ο άνθρωπος με τέτοιο κρύο και βροχή;

Κάθε βράδυ έφερνε το κοπάδι του δίπλα από το σπίτι του. Το ανέβαζε από μια σκάλα που έφτιαχνε μόνος του από νεαρά κυπαρίσσια.

Επειδή όλη τη μέρα τον έτρωγε η μοναξιά, διψούσε για κουβέντα. Όταν συναντούσε κάποιον εκεί στην ερημιά, του μιλούσε συνεχώς και δεν τον άφηνε να φύγει.

Ήταν πολύ καλός άνθρωπος ο Πασχάλης. Αν και το σπίτι του ήταν πολύ μικρό, δεν δίστασε να φέρει από τον Αμάραντο τον πεθερό και την πεθερά του που ήταν ανήμποροι. Μένανε σε ένα χώρο επτά άτομα! Δεν υπήρχε ηλεκτρικό ρεύμα στο σπίτι. Χρησιμοποιούσαν λάμπα πετρελαίου. Το χειμώνα άναβαν μια ξυλόσομπα.

Σωστό πανηγύρι γινότανε στην ονομαστική γιορτή του Πασχάλη. Ερχόταν τα ανίψια του, η Αννέτα, ο Χρήστος, η Ειρήνη και οι αδερφές του. Περνούσαμε πολύ όμορφα.

Αισθανόμουν σαν να είμαστε μια οικογένεια.

Θυμάμαι τα βράδια που καθόμαστε όλοι χάρω στο διάδρομο του σπιτιού και βοηθούσαμε στο ξεφλούδισμα του καλαμποκιού με γέλια, πειράγματα, ιστορίες, τραγούδια.

Δεν είχα ακούσει ποτέ τον Πασχάλη να διαμαρτύρεται για τη ζωή του ή να ζηλεύει κάποιον που είχε περισσότερα αγαθά και ζούσε χωρίς στερήσεις.

Στενοχωρήθηκε πολύ όταν έπαθε μεγάλη ζημιά από το σεισμό το όμορφο καινούριο σπίτι, που με τόσο κόπο είχαν κτίσει στην κάτω Κόνιτσα αυτός και τα παιδιά του.

Αλλά και το σπίτι που έμεναν έγινε ακατοίκητο από το σεισμό. Μείνανε σε ένα τροχόσπιτο ώσπου χτίστηκε από τα παιδιά του το σπίτι στον κήπο.

Τα παιδιά του Πασχάλη ασχολούνται και εκείνα με την κτηνοτροφία αλλά με σύγχρονα μέσα. Έχουν σήμερα μια αξιοζήλευτη κτηνοτροφική μονάδα.

Ο Πασχάλης πήγαινε πακέτο με τον Πέτρο. Είχαν την ίδια ηλικία και ο πόλεμος τους βρήκε να υπηρετούν μαζί τη στρατιωτική τους θητεία. Κάποια μέρα με μια ομάδα στρατιωτών κατέβηκαν από μονοπάτι του βουνού που είναι πάνω από την Κόνιτσα και πλαγιόβαλαν τους Ιταλούς. Ίσως με αυτή τους την ενέργεια συνέτειναν και στην υποχώρηση, υποστήριζαν με περηφάνια.

Σχεδόν αγράμματος ο Πέτρος, του σχολαρχείου ο Πασχάλης ήξεραν να διηγούνται τόσο όμορφα τις περιπέτειες τους! Νόμιζες πως είχαν τελειώσει το Πανεπιστήμιο!

Από τον Πασχάλη και τον Πέτρο άκουγα πολλές τέτοιες ιστορίες για τον πόλεμο.

Βικτώρια Σπανού (Κυρά-Βήτω)

Ο Πασχάλης είχε σύντροφο στη ζωή του μια πολύ αξιόλογη και άξια γυναίκα, την κυρά – Βήτω. Εκείνη είχε την φροντίδα των τριών παιδιών τους, του άντρα της και των γονιών της, του κοπαδιού, των χωραφιών, του νοικοκυριού. Εκείνη είχε την φροντίδα όλων.

Προγραμματίζει τις δουλειές της καθημερινά. Νοικοκυριό, χωράφι, ζώα. Συμμετείχε σε όλες τις δραστηριότητες: όργωμα, σπορά, σκάλισμα, θερισμό, αλώνισμα, πότισμα καλαμποκιού, μάζεμα, ξεφλούδισμα, κόψιμο και μεταφορά ξύλων και κλαδιών...

Άλλη σημαντική εργασία της ήταν η επεξεργασία του γάλακτος. Έπηζε τυρί και ολόπαχο γιαούρτι.

Έφτιαχνε εξαιρετικό βούτυρο χτυπώντας το γάλα σε ένα στενό ξύλινο δοχείο με ένα ξύλο (την τομπόλα). Μάζευε το βούτυρο από την επιφάνεια. Το γάλα που έμενε ήταν το περίφημο δροσιστικό ξυνόγαλο.

Άλλη δουλειά που έπρεπε να κάνει ήταν να φέρει κλαδί για τις κατσίκες. Πήγαινε μακριά στο δάσος και έκοβε πουρνάρια, κουμαριές, πάντα με το φόβο του δασοφύλακα. Τα φόρτωνε στα ζώα και στους ώμους της πολλές φορές, ενώ ταυτόχρονα έπλεκε όσο περπατούσε.

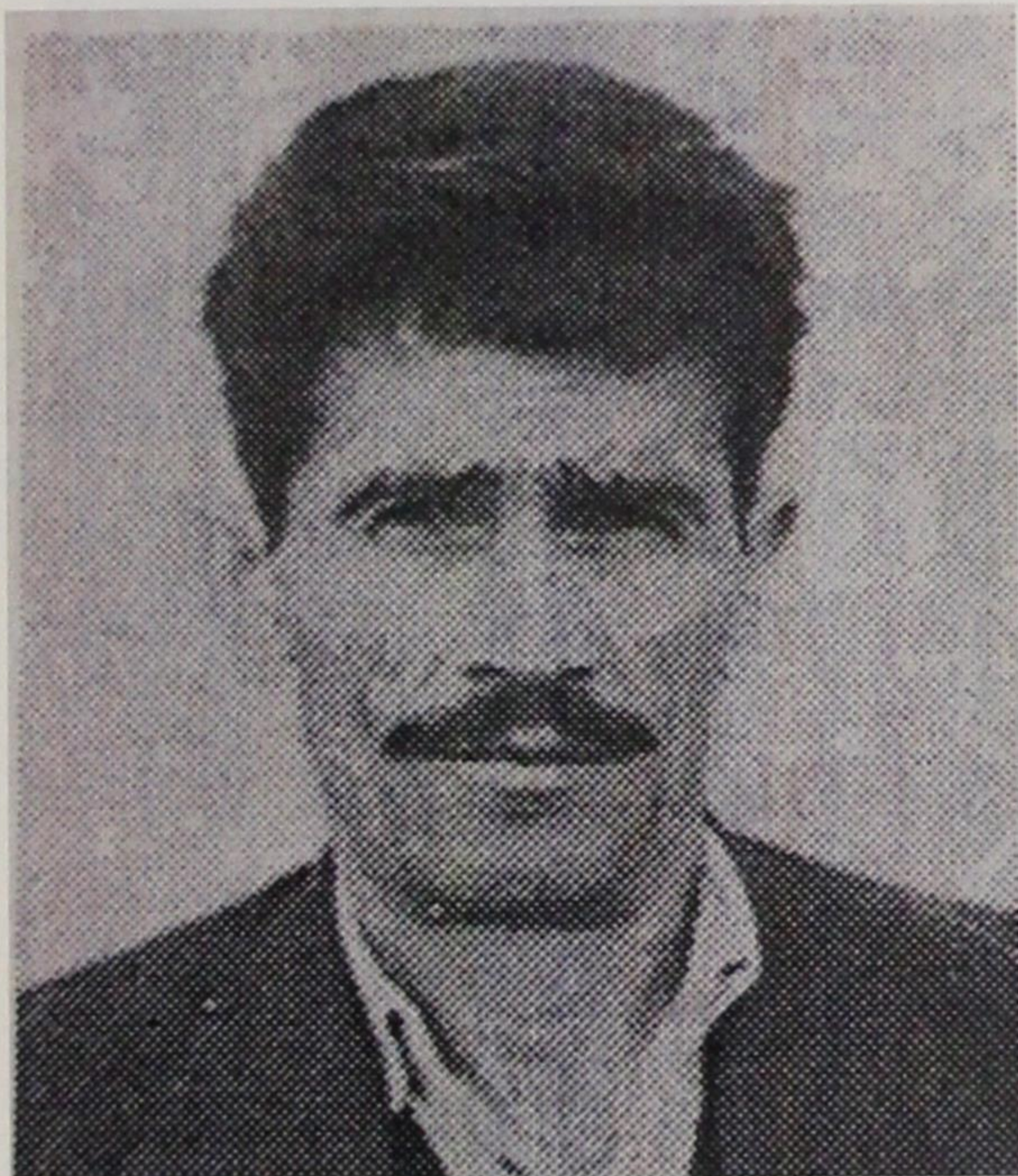
Μόλις γύριζε σπίτι την περίμεναν άλλες δουλειές. Ζούσαν σε ένα σπίτι χωρίς ρεύμα και νερό. Ένα κυρίως δωμάτιο και λίγους βοηθητικούς χώρους, χωρίς κουζίνα. Έπρεπε λοιπόν να πάει στη βρύση, αρκετά μακριά από το σπίτι, να φέρει νερό να πιούνε, να πλυθούνε, να μαγειρέψει, να πλύνει ρούχα, να πλύνει πιάτα στην αυλή (με το κρύο και τη ζέστη).

Όταν είχε μπουγάδα άναβε φωτιά έξω στην αυλή. Έβραζε το νερό σε ένα μεγάλο καζάνι, όπου έβαζε την αλισίβα (στάχτη δεμένη σε πανί).

Έβαζε την αλισίβα σε ένα καλάθι και το σκέπαζε με ένα χοντρό πανί, το σταχτοπάνι. Αυτό το πανί κρατούσε τη στάχτη και δεν περνούσε στα ρούχα η αλισίβα. Τα ρούχα γίνονταν πεντακάθαρα. Τα σκούρα ρούχα τα ζεμάτιζε στο καζάνι και ένα –ένα τα ξέβγαζε στη σκάφη. Οι δουλειές δεν τελείωναν ούτε μέρα, ούτε νύχτα. Δεν την άκουσα ποτέ να παραπονιέται. Πάντα θυμάμαι με αγάπη και θαυμασμό αυτή την ηρωίδα της ζωής.

Πέτρος Γκίκας (Ρεντζούλης).

Αγαπημένος φίλος του πατέρα και βοηθός του σε δύσκολες εργασίες ήταν ο Πέτρος. Είχε μεγάλο κοπάδι δικό του και βοσκούσε μαζί με τα δικά του και τα ζώα της γειτονιάς.

Τον θυμάμαι να κρατάει στα χέρια του διάφορα φίδια. Εμείς τρομάζαμε μόλις τα βλέπαμε. Εκείνος όμως τους είχε βγάλει τα δόντια, βάζοντάς τα να δαγκώσουν ένα πανί. Έτσι ήταν ακίνδυνα.

Σχεδόν κάθε βράδυ βρισκόταν στο σπίτι μας και κουβέντιαζε με τον πατέρα πίνοντας τσίπουρο.

Ήταν άλλωστε σχεδόν μόνιμα εργαζόμενος στις δουλειές του πατέρα, από την ώρα που άφησε το κοπάδι και ασχολήθηκε με οικοδομικές εργασίες.

Πάντα έπινε κανένα ποτηράκι παραπάνω και συνήθιζε να λέει πως έψαχνε να βρει τον εαυτό του ξεμέθυστο για να κάνει μια γερή σούρα μαζί του! Είχε χιούμορ. Πάντα γελούσε. Κάθε πρωί έπρεπε να του φέρω ένα μπουκάλι τσίπουρο για να αρχίσει να δουλεύει! Ήταν όμως πολύ δυνατός, φιλότιμος και εργατικός..

Θυμάμαι τους φίλους μου τους παιδικούς

«Η ζωή στηρίζεται σε δύο κολόνες: σε ό τι αγαπάς και σε ό τι θυμάσαι» είχα διαβάσει κάπου, κάποτε.

Και τώρα που διανύω το 75^ο έτος της ζωής μου, ήρθαν ξανά στο νου μου αυτά τα λόγια. Συνειδητοποίησα πόσο αληθινά είναι!

Πραγματικά και η δική μου

ζωή στηρίζεται στην αγάπη μου για τις κόρες και τα εγγόνια, που μου χάρισε ο Θεός. Αισθάνομαι ευλογημένος με την παρουσία τους στη ζωή μου. Γαληνεύει η ψυχή μου όταν έχω κοντά μου ή σκέφτομαι τα πρόσωπα που αγαπώ.

Αλλά ο νους μου συχνά τελευταία ταξιδεύει στα πρώτα παιδικά μου χρόνια. Αυτά τα ταξίδια με γεμίζουν νοσταλγία αλλά και γαλήνη. Ξαναβλέπω τον εαυτό μου να τρέχει, μικρό παιδάκι ακόμη, στις ανηφοριές της πάνω Κόνιτσας.

Όχι, δεν ήταν ιδιαίτερα εύκολα εκείνα τα χρόνια για μένα. Η έλλειψη της μητέρας μου με είχε σημαδέψει.

Αλλά τι σου είναι ο νους...Ελάχιστες φορές σταματάω στις δυσκολίες, στις πίκρες. Τις περισσότερες ζω τις χαρές της παιδικής μου ηλικίας. Θυμάμαι τους φίλους μου. Θυμάμαι τα παιχνίδια μας, τα αστεία, τις φάρσες, τα πειράγματα.

Ο φίλος μου Χαρίλαος Γκούτος έμενε πιο πάνω από το σπίτι μου. Ήμουνα λίγο μικρότερος από εκείνον. Επέδωκα να κάνω παρέα μαζί του. Τον θαύμαζα που ήταν άριστος μαθητής. Μου άρεσαν πολύ οι φανταστικές εκθέσεις που έγραφε. Με εντυπωσίαζε η εφημερίδα

που έβγαζε μόνος του. Χαίρομαι που συνεχίζουμε να κάνουμε παρέα ακόμη και τώρα. Μένουμε στην ίδια γειτονιά. Παραμένει για μένα πάντα ο μεγάλος δάσκαλος.

Θυμάμαι τον παιδικό μου φίλο και γείτονα Χρήστο Δερδέκη. Πόσες όμορφες ώρες πέρασα στο σπίτι του!

Ο πατέρας του ο κυρ- Παναγιώτης και η μητέρα του η κυρά -Σοφία έλειπαν πολλές ώρες, δουλεύοντας σκληρά έξω από το σπίτι. Τα τρία παιδιά τους και εγώ ήμασταν αχώριστοι. Τους ένιωθα σχεδόν οικογένειά μου. Περνούσα πολύ όμορφα μαζί τους.

Θυμάμαι το Χρήστο, πάντα ντυμένο παπαδάκι, να κρατάει το θυμιατό ή εξαπτέρυγα ή τις λαμπάδες, να βοηθάει τους ιερείς στη θεία Λειτουργία, πρωτοστατώντας μέσα στο ιερό και οδηγώντας τα άλλα παιδιά που ντύνονταν «παπαδάκια»

Ο Χρήστος, η Αννέτα και η Ειρήνη ήταν η καλύτερη συντροφιά μου και στο διάβασμα και στα παιχνίδια. Λυπάμαι πολύ που χαθήκαμε στην πορεία της ζωής μας. Οι δρόμοι μας χώρισαν και δεν κάναμε κάποια προσπάθεια να ξαναβρεθούμε.

Και ύστερα δεν προκάναμε...μας πρόφτασε ο Χάρος!

Μια σφήκα! Ποιος θα το πίστευε! Το τσίμπημα μιας σφήκας στο χωράφι τον πήρε από κοντά μας.

Ο Σπύρος Χούσος ήταν ένας ακόμη παιδικός φίλος. Συνήθως περνούσαμε τις περισσότερες ελεύθερες ώρες μας στο σπίτι του. Η μητέρα του ήταν φίλη της δικής μου μητέρας και μου έδειχνε ιδιαίτερη αδυναμία.

Άλλος αγαπημένος φίλος από τα χρόνια τα Γυμνασιακά ο Γιάννης Υφαντής. Κάναμε πολύ παρέα στις τελευταίες τάξεις του Γυμνασίου στα Γιάννενα. Οι γονείς του με αγαπούσανε πολύ. Με το Γιάννη δεν χαθήκαμε ποτέ. Μένουμε και οι δυο στην Αθήνα. Έγινα και κουμπάρος στον γάμο του και νονός του γιου του Θανάση. Ο Νίκος Παπακώστας και ο Βαγγέλης Μπούνας ήταν δύο ακόμη αγαπημένοι φίλοι και γείτονες. Με το Νίκο περπατούσαμε στις Κόνιτσας τις ανηφοριές και ανταλλάσαμε τα μικρά εφηβικά μας μυστικά. Στο σπίτι του Βαγγέλη Μπούνα πήγαινα σχεδόν κάθε μέρα.

Η κυρα-Μαρίνα, η μητέρα του, με αγαπούσε πολύ και μου το έδειχνε με κάθε τρόπο. Με τα Βαγγέλη φροντίζαμε τα κουνέλια. Πολλές φορές μαγειρεύαμε. Θυμάμαι με νοσταλγία εκείνες τις μέρες...δεν θα ξεχάσω τις

πατάτες, που πρώτα τις βράζαμε και μετά τις τηγανίζαμε με βούτυρο. Ήταν πεντανόστιμες!

Ο Λευτέρης Τζιάλας ήταν ένας ακόμη παιδικός φίλος. Κάναμε παρέα ως την ώρα που έφυγε για την Αμερική. Κάθε φορά που επιστρέφει, επικοινωνούμε.

Ο Αντρέας Μάντζιος ήρθε αργότερα στην Κόνιτσα και γίναμε καλοί φίλοι. Χαθήκαμε στη συνέχεια. Εκείνος στα Γιάννενα, εγώ στην Αθήνα. Επικοινωνούμε κάπου-κάπου και θυμόμαστε τα παλιά.

Ο Χρήστος, ο Βαγγέλης ο Μπούνας, ο Νίκος Παπακώστας και αρκετοί από τους παιδικούς μου φίλους έχουν φύγει για τον άλλο, αόρατο κόσμο... Θα τους θυμάμαι όσο ζω. Θα είναι ζωντανοί στην ψυχή μου.

Θυμάμαι τους μεγαλύτερους σε ηλικία συμπατριώτες μου και την παρέα που έκανα μαζί τους. Ο παιδικός μου κόσμος ζωντανεύει τόσο συχνά μπροστά στα μάτια μου. Ψάχνω και βρίσκω βιβλία, δημοσιεύσεις, που αναφέρονται στην Κόνιτσα εκείνης της εποχής.

Περιμένω το περιοδικό «Κόνιτσα» να διαβάσω τα τελευταία νέα. Κάθε αναφορά σε πρόσωπα του παρελθόντος, αγγίζει την ψυχή μου και ζωντανεύει εικόνες από τα παλιά.

Τελικά οι εικόνες της πρώτης παιδικής μας ηλικίας μας ακολουθούν σε όλη μας τη ζωή. Ζωντανεύουν ιδιαίτερα και διεκδικούν την πρωτοκαθεδρία στις σκέψεις μας όσο μεγαλώνουμε και πλησιάζουμε στο κλείσιμο του κύκλου της ζωής...

Ένα ακόμη παραδοσιακό επάγγελμα έσβησε...
(Δημοσίευση στο περιοδικό Κόνιτσα)

Το Νοέμβρη του 2005 το μοναδικό παραδοσιακό κουρείο της Κόνιτσας έκλεισε.

Ο Δημήτρης Χατζηρούμπης, ο γνωστός σε όλους μας και πάντα χαμογελαστός Τάκης, κούρεψε για τελευταία φορά τον παππού, που κατέβηκε από το χωριό με το πρωινό λεωφορείο. Τον ξύρισε με προσοχή, του περιποιήθηκε το μουστάκι. Δεν βιαζόταν. Όλος ο χρόνος δικός του από την επόμενη μέρα. Το τελευταίο ξύρισμα της επαγγελματικής του ζωής έπρεπε να είναι το καλύτερο.

«Ποιος θα φροντίζει τώρα τους παππούδες με τόσο μεράκι; Ακόμη και τις τρίχες στο εσωτερικό της μύτης περιποιούμαι! Θα μου λείψουν και θα τους λείψω» σκεφτόταν συγκινημένος.

Το ξύρισμα τελείωσε. Του έβαλε δροσερή κολόνια. Η γιαγιά που περίμενε, κρατώντας το μαστούνι, πήρε τον παππού και έφυγαν.

Και ο κυρ-Τάκης, ο τελευταίος μπαρμπέρης της Κόνιτσας, «κατέβασε τα ρολά» στο μαγαζί του, στο κουρείο όπου δούλευε σαράντα χρόνια. Σκούπισε κρυφά ένα δάκρυ και κατηφόρισε για το σπίτι του στην κάτω Κόνιτσα.

Κάπως έτσι φαντάζομαι εκείνη τη μέρα του Νοέμβρη. Οι δύο τελευταίοι παραδοσιακοί μπαρμπέρηδες της Κόνιτσας, ο κ. Τσέτας και ο κ. Δ. Χατζηρούμπης, συνταξιοδοτήθηκαν. Εύχομαι με όλη τη δύναμη της ψυχής μου να ζήσουν πολλά-πολλά χρόνια ευτυχισμένοι.

Ο νους μου γυρίζει χρόνια πίσω, τότε που είχε το κουρείο ο Γιώργος Νικολόπουλος.

Βλέπω μπροστά μου τον πάγκο του κουρείου με τις χειροκίνητες μηχανές, την ψιλή και τη χοντρή για τα παιδιά. Δίπλα τα καλοτροχισμένα ψαλίδια, το λουρί για τρόχισμα, τα ξυράφια για ξύρισμα, το μεταλλικό δοχείο για τη σαπουνάδα, το πινέλο, τα χαρτάκια για το σκούπισμα. Θυμάμαι πως η σαπουνάδα γινόταν από τριμμένο σαπουνί. Νομίζω πως μυρίζω το όμορφο άρωμα της πούδρας που βρισκόταν σε ένα μεταλλικό δοχείο.

Στον πάγκο υπήρχαν ακόμη τσατσάρες χοντρές και ψιλές, ειδική τσατσάρα για την περιποίηση του μουστακιού, κρέμες για μετά το ξύρισμα και κολόνιες. Σε μια γωνιά στον τοίχο κρεμασμένος ήταν ο νιπτήρας και από κάτω μια λεκάνη. Θυμάμαι πως μαζευόμαστε όλη η παρέα και συζητούσαμε για την αγαπημένη μας ποδοσφαιρική ομάδα, την Πίνδο.

Και εκεί, ανάμεσα από το κούρεμα και το ξύρισμα, κουβεντιάζαμε για όλα τα θέματα, ακόμα και για τα προσωπικά μας.

Με συγκίνηση θυμάμαι και τους μπαρμπέρηδες της Κόνιτσας που δεν βρίσκονται πια ανάμεσά μας: το Νίκο Ρόμπολο και το Βασίλη Γκαβίνο.

Ύστερα το μυαλό μου πετάει στον πρώτο καιρό που άρχισε να δουλεύει ο Τάκης.

Νέος, ορεξάτος, χαμογελαστός.

Η δουλειά του κουρέα ήταν σχετικά εύκολη. Όλοι τότε κούρευαν τα μαλλιά τους κοντά. Η ιδιοτροπία των πελατών αφορούσε κυρίως το μουστάκι.

Έτσι ο μπαρμπέρης (από το μπάρμπερες = φαβορίτες) αφιέρωνε περισσότερο χρόνο στην περιποίηση του μουστακιού, αλλά και στο ξύρισμα. Σαν καλός κουρέας τρόχιζε το ξυράφι του καλά. Είχε ελαφρύ χέρι, δεν άφηνε γένια, δεν έκοβε τον πελάτη στο μάγουλο.

Πήγαινε ακόμη και στα σπίτια ηλικιωμένων και ασθενών για να τους κουρέψει και να τους ξυρίσει.

Ήταν καθαρός, περιποιητικός, καλοσυνάτος και ευγενικός.

Σκέφτομαι πόσες φορές πηγαίναμε τα αγόρια του γυμνασίου να κουρευτούμε με την «ψιλή» (αν θέλαμε ασκάνουμε κι αλλιώς! Πού θα κρυβόμασταν από το Γκαρβέλα και το Ρεμπέλη, αν αφήναμε λίγα μαλλιά, έτσι για ...γοητεία!

Πόσες αναμνήσεις! Πώς τρέχει ο νους μου πίσω, σε εκείνα τα χρόνια μου τα εφηβικά! Και τούτο το γραφτό με γύρισε πίσω στις ρίζες μου.

Τελικά οι πιο όμορφες μνήμες μου είναι παγιδευμένες στον τόπο που γεννήθηκα και μεγάλωσα, στην πανέμορφη Κόνιτσα.

Κώστας Μπούσμπουλας

Αφιέρωμα στον Γιάννη Καπάιο
(Δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Κόνιτσα)

Φίλε Γιάννη,

Δεν μπορώ να πιστέψω πως έχεις φύγει για το άλλο ημισφαίριο της ζωής.

Δεν μπορώ να δεχτώ πως δεν σε ξαναδώ, πως δεν θα μιλήσω ξανά μαζί σου.

Ήσουν ο σύνδεσμός μου με την ιδιαίτερη πατρίδα μου. Ήσουν ο άνθρωπός μου, ο φίλος, ο αδερφός μου στην Κόνιτσα.

Από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου, ο πατέρας σου και αργότερα εσύ, βρισκόσασταν πάντα κοντά στην οικογένειά μου.

Η πρώτη φωτογραφία που μου έβγαλε ο πατέρας σου έχει χαραχτεί βαθιά στη μνήμη μου. Με έστησε σε μια καρέκλα απέναντι από τη μηχανή ακίνητο και έφερε το χέρι του στο καπάκι του φακού. Ξεκαπάκωσε το φακό, έκανε με το χέρι που κρατούσε το καπάκι μια κυκλική, σχεδόν χορευτική κίνηση (πολύ αργότερα έμαθα πως έτσι μετρούσε το χρόνο που έπρεπε να μείνει ανοιχτός ο φακός) και ξαναέκλεισε το φακό. Εμφάνισε την πλάκα, τύπωσε τη φωτογραφία εξ επαφής και την έπλυνε στο νερό του κουβά. Νωπή ακόμη μου την έδωσε να την πιάσω με τα δύο δάχτυλα και με συμβούλεψε να την ανεμίζω πέρα-δώθε. Μέχρι να πάω σπίτι, η φωτογραφία είχε στεγνώσει.

Θυμάμαι ακόμη τη μεγάλη ξύλινη μηχανή του, στολισμένη στα πλευρά της με όμορφες φωτογραφίες σε σχήμα καρδιάς, με αφιερώσεις στα αγαπημένα πρόσωπα, δείγμα της δουλειάς του που τόσο αγαπούσε!

Μου άρεσε να σε ακούω να μου μιλάς για τη ζωή σου. Θαύμαζα τις φωτογραφίες, με τις οποίες κατέγραφε καρέ-καρέ τη ζωή της Κόνιτσας. Χανόμουνα απολαμβάνοντας τα τοπία με τα φθινοπωρινά χρώματα, που τόσο σου άρεσε να απαθανατίζεις. Γνώρισα μέσα από τις πανέμορφες φωτογραφίες σου τη δρακόλιμνη της Γκαμήλας. Βρέθηκα νοερά στην Δρακόλιμνη της Τύμφης.

Ήσουν φωτογράφος με μεράκι. Η φωτογραφία ήταν το πάθος σου, η μεγάλη σου αγάπη. Η άλλη σου μεγάλη αγάπη ήταν η ενασχόληση σου με τη γη και τα ζώα. Χανόσουν με τη φροντίδα του λαχανόκηπου και του δενδρόκηπου. Καμάρωνες το αμπέλι σου. Φρόντιζες με τόση αγάπη τα ζώα!

Καλωσόριζες πάντα τα παιδιά μου όταν έφταναν στην Κόνιτσα. Χαιρόσουν να μοιράζεσαι μαζί τους το καταπληκτικό μπρούσκο κρασί σου!

Τα ειλικρινή μου συλλυπητήρια στην οικογένεια σου,
που τόσο αγαπούσες.

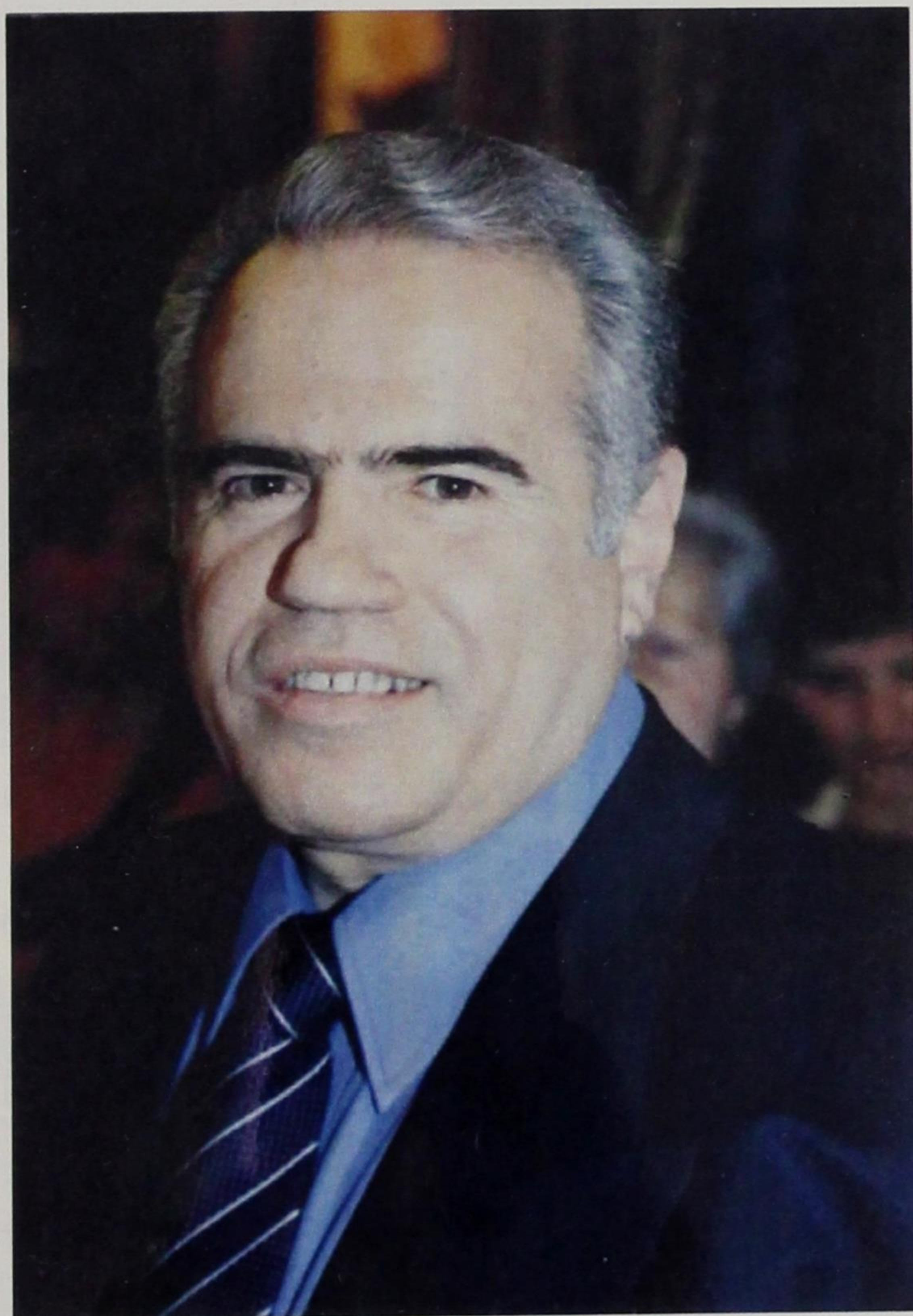
Θα μας λείψεις πολύ...

Καλό σου ταξίδι φίλε Γιάννη.

Κώστας Μπούσμπουλας

Λίγα λόγια ακόμη για μένα

Γεννήθηκα στην Κόνιτσα το Δεκαπενταύγουστο του 1943. Τελείωσα το Γυμνάσιο και σπούδασα δύο χρόνια λογιστικά.

Η μεγαλύτερη ευτυχία για μένα και τη γυναίκα μου, Γιάννα Μαργαρίτη, είναι οι δύο υπέροχες κόρες μας, η Μαρία και η Εύη (Ευανθία). Γέμισαν τη ζωή μας πανέμορφες στιγμές.

Ο Γιάννης και ο Κωνσταντίνος, τα παιδιά της Μαρίας και του Μανώλη και η μικρή Μαρία - Ιωάννα, η Μάριον, κόρη της Εύης και του Δημήτρη, συμπλήρωσαν την ευτυχία μας.

Ο Μανώλης Μαθιού και ο Δημήτρης - Παναγιώτης Δρόσος, οι γαμπροί μας, είναι θαυμάσια παιδιά.

Χαίρομαι και καμαρώνω τις οικογένειες των κοριτσιών μου.

Εύχομαι να είναι όλοι πάντα καλά και αγαπημένοι.

Είμαι μόνιμος κάτοικος της Αθήνας από το 1980.

Εργάστηκα στον Ο.Τ.Ε. 30 χρόνια. (Παξοί, Γρεβενά, Αθήνα)

Παράλληλα φοίτησα στη σχολή προσωπικού του Ο.Τ.Ε.

Πέρασα καλά σαν εργαζόμενος. Έλαβα ηθικές και υλικές αμοιβές. Τα τελευταία είκοσι χρόνια εργαζόμουν στις **Υπηρεσίες διοίκησης**.

Στον ελεύθερο χρόνο μου αρέσει να ασχολούμαι με τα φυτά.

Αισθάνθηκα την ανάγκη να μάθω περισσότερα για την καλλιέργειά τους και παρακολούθησα μαθήματα στο ινστιτούτο γεωπονικών επιστημών στην Αθήνα. Εκπαιδεύτηκα στην ανθοκομία και δενδροκομία.

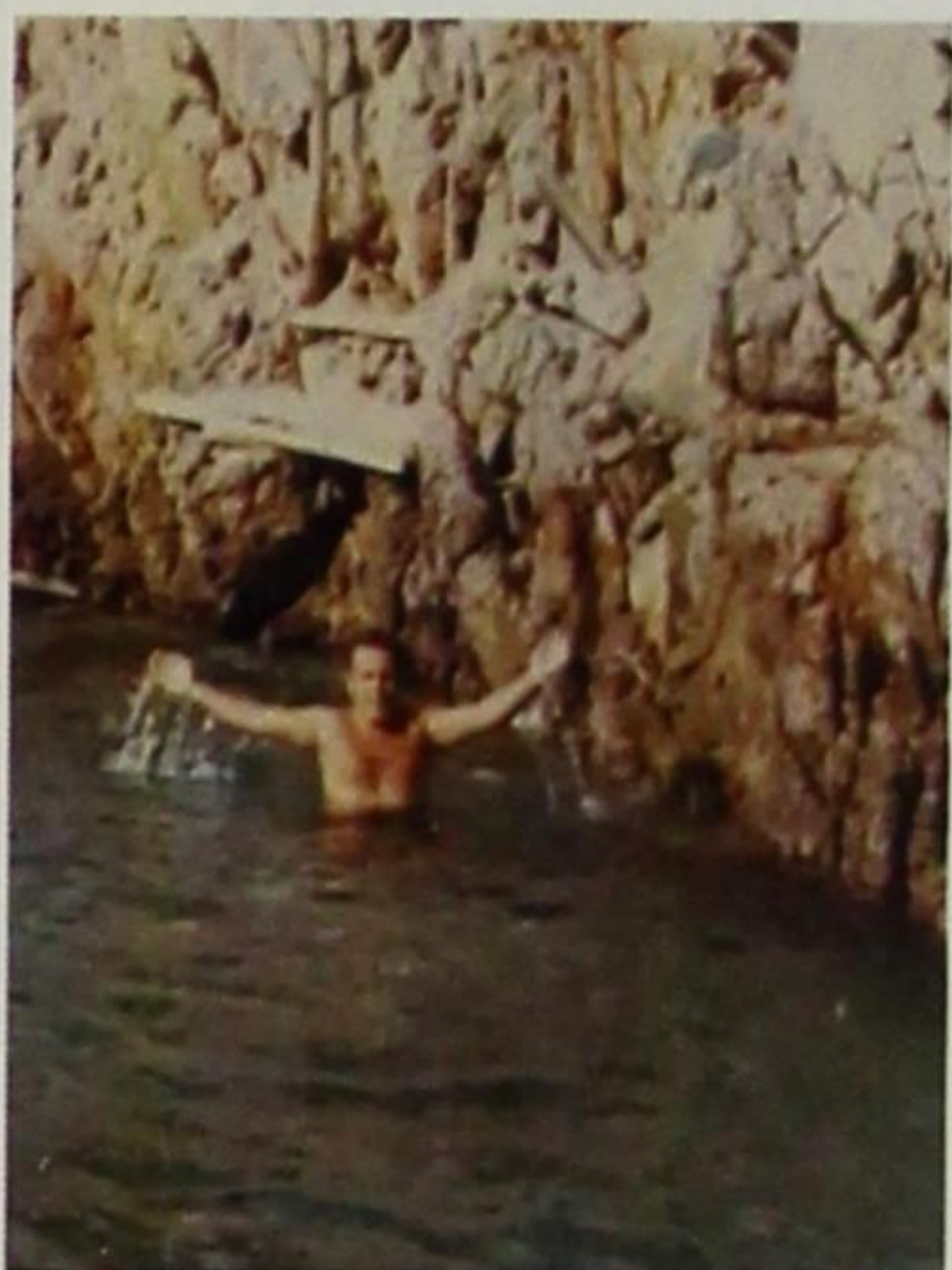
Χρησιμοποίησα τις γνώσεις μου και μετέτρεψα τη βεράντα μου στους Αμπελοκήπους σε καταπράσινη όαση! Σε διαγωνισμό της ΕΡΤ 2 η βεράντα μου πήρε το δεύτερο βραβείο.

Ξαφνιάζεσαι ευχάριστα αντικρίζοντας ένα πανέμορφο κήπο, στον πέμπτο όροφο, στην καρδιά της Αθήνας! Δεν μπορείς να πιστέψεις πως η όαση που γεμίζει χρώματα και ευωδιές την ψυχή σου γεννήθηκε και αναπτύχθηκε μέσα σε γλάστρες. Χαίρομαι βλέποντας και άλλες βεράντες να πρασινίζουν με τη βοήθειά μου.

Άλλη όμορφη απασχόληση για μένα είναι η φροντίδα των καναρινιών. Απολαμβάνω τον καφέ μου χαλαρώνοντας με το κελάηδημά τους .

Το καλοκαίρι λατρεύω τη θάλασσα και χάνομαι κολυμπώντας και εξερευνώντας το βυθό. Με γοητεύουν τα μυστήρια της θάλασσας και οι εξερευνήσεις σπηλαίων.

Κάθε Κυριακή κατεβαίνω στο Μοναστηράκι και ξεχνιέμαι ψάχνοντας στα παλαιοπωλεία παλιά βιβλία και φωτογραφίες από την περιοχή της Κόνιτσας.

Έχω μεγάλη συλλογή φωτογραφιών περασμένων χρόνων και ιστορικών –λαογραφικών βιβλίων.

Κάποιες από τις παλαιές φωτογραφίες της συλλογής μου υπάρχουν στις τελευταίες σελίδες του βιβλίου.

Τώρα που έχω όλο το χρόνο ελεύθερο, διαβάζοντας ταξιδεύω σε καιρούς αλλοτινούς...

Επίλογος

Σε όλη μου τη ζωή προσπάθησα να κάνω το καθήκον μου.

Τα χρόνια που πέρασαν βαραίνουν τους ώμους μου. Μεγάλωσα και άλλαξα, εσωτερικά και εξωτερικά. Είδα με λύπη ανθρώπους αγαπημένους να φεύγουν από τη ζωή και ένιωσα τη χαρά και την ευτυχία με τον ερχομό νέων. Έζησα στιγμές που μου προσέφεραν χαρές και λύπες, αλλά ένιωσα και αποτυχίες που βάρυναν την ψυχή μου. Σε αυτή λοιπόν την πορεία της ζωής λίγα πράγματα μένουν ιδιαίτερα αναλλοίωτα. Είναι εκείνα που από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου παιδί μέχρι σήμερα παραμένουν σταθερά.

Είναι εκείνα που μπορούν να σε γεμίζουν ,να σε κάνουν να κλάψεις, να γελάσεις, να θυμηθείς, να νοσταλγήσεις. Κρατάω σαν φυλαχτό μέσα στην καρδιά μου όλες τις ωραίες στιγμές που έζησα κοντά στα αγαπημένα πρόσωπα.

«Ό τι αγαπάς για να έχει μέλλον δεν το κρατάς για τον εαυτό σου, αλλά το παραδίδεις στους νεότερους».

Οι νεότεροι είναι το μέλλον, είναι το αύριο, οι εγγυητές της συνέχειας στο ωραίο ταξίδι των επόμενων χρόνων.

Σε όλα τα χρόνια έδωσα με αγάπη πραγματικά ό τι μπορούσα.

Δεν ξέρω αν ήταν αρκετά, ούτε αν τα κατάφερα. Όμως προσπάθησα.

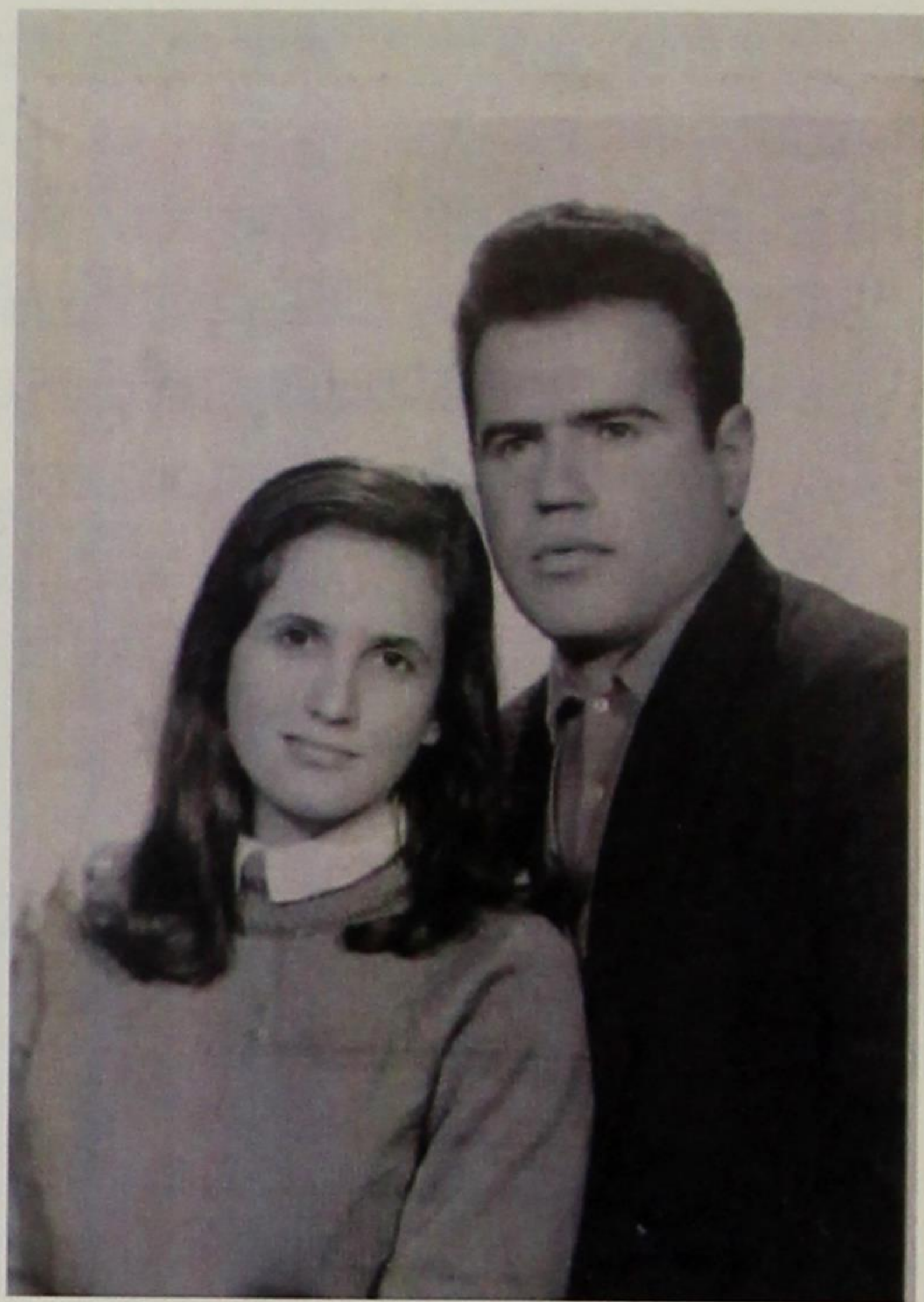
Έχω ήσυχη τη συνείδησή μου.

Δοξολογώ το Θεό, που η άπειρη αγάπη Του από την ανυπαρξία με έφερε στον κόσμο των αισθητών πραγμάτων. Ελπίζω και εύχομαι η χάρη Του να με αξιώσει να είμαι κοντά Του

Όμορφες στιγμές της ζωής μου

Καλοκαίρι του 1969

Φθινόπωρο του 1969

Καλοκαίρι του 2017

Καλοκαίρι του 1970

**Από τη βάφτιση της κόρης μου Μαρίας
το καλοκαίρι του 1971 στην Κόνιτσα.**

Από τη βάφτιση της κόρης μου Εύης το καλοκαίρι
του 1978 στα Γρεβενά.

**Η Τζένη και ο Γιάννης, η νονά και ο νονός της Εύης
με το γιο τους Αλέξανδρο**

Από το γάμο της Μαρίας στην Αθήνα το 2000!

Από το γάμο της Εύης στην Κω το 2014!

Χαρούμενος στο γάμο της Εύης!

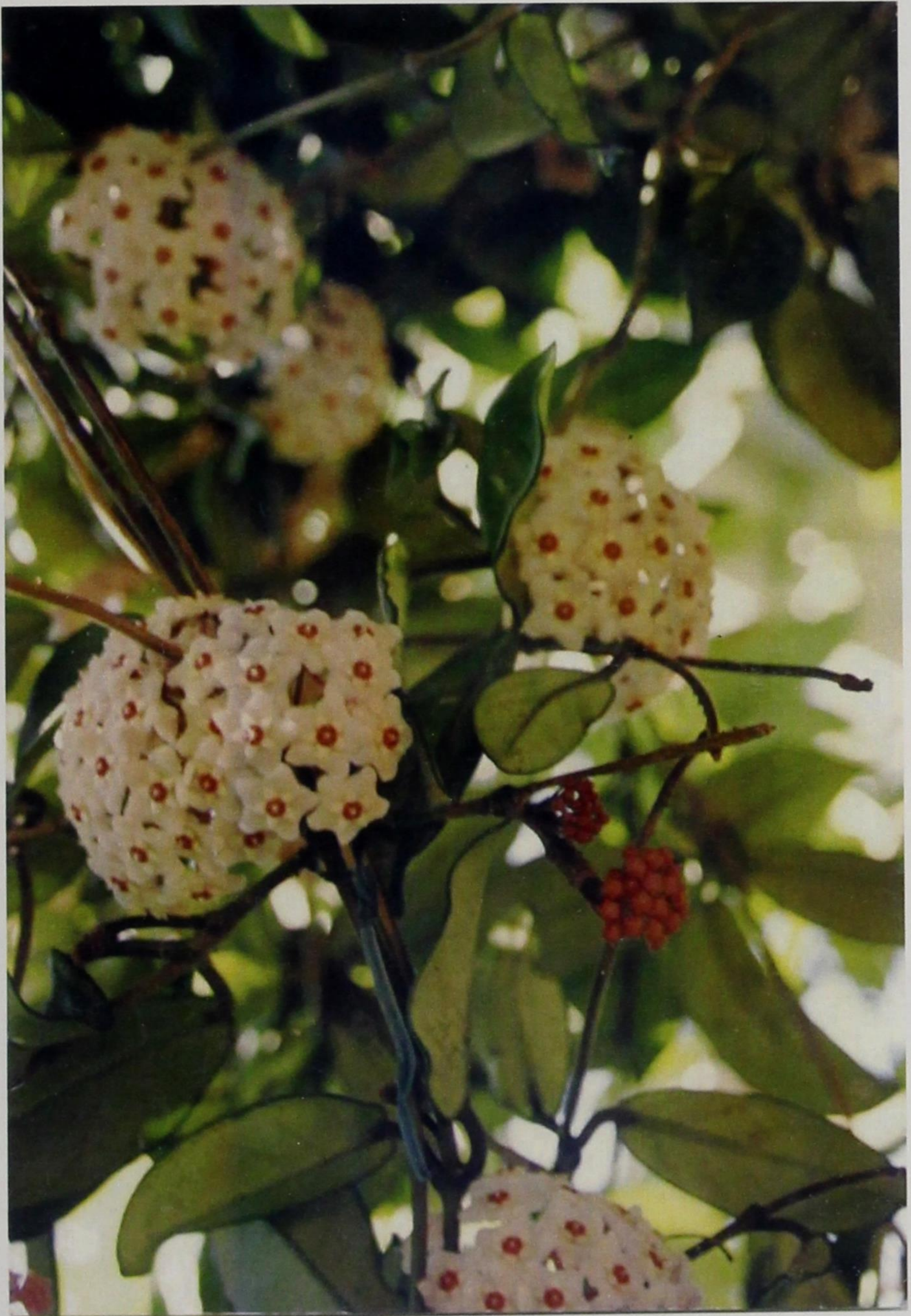
Εικόνες από τη βεράντα μου!

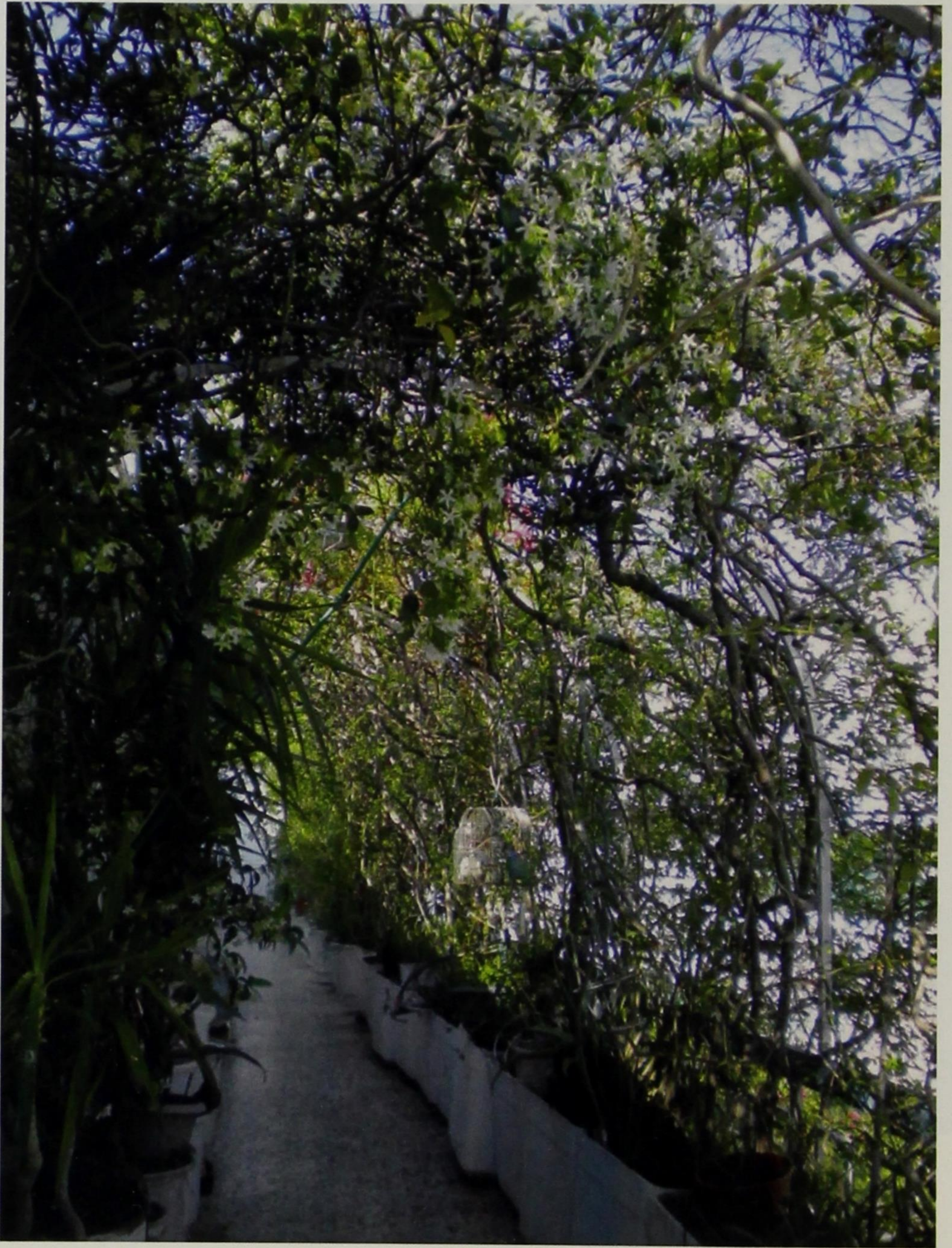

Κεράκι
Το στολίδι της βεράντας μου

Μας μεθάει το άρωμά του

Από το γάμο του αδερφού μου Σταύρου

Από το γάμο του αδερφού μου Βασίλη

Από τη βάπτιση της κόρης του Βασίλη

Καλοκαίρι στο Βοϊδομάτη.

Καλοκαίρι του 2006 στην Παναγα στην Κόνιτσα

Συνάντηση στο πατρικό σπίτι στην Κόνιτσα

Συνάντηση στην Αθήνα 2017

Οι θησαυροί μου!

Η Μαρία- Ιωάννα, η Μάριον,
κόρη της Εύης και του Δημήτρη

Ο Γιάννης και ο Κωνσταντίνος,
τα αγόρια της Μαρίας και του Μανώλη

26 Αυγούστου 2017
Ημέρα βάφτισης της Μαρίας-Ιωάννας

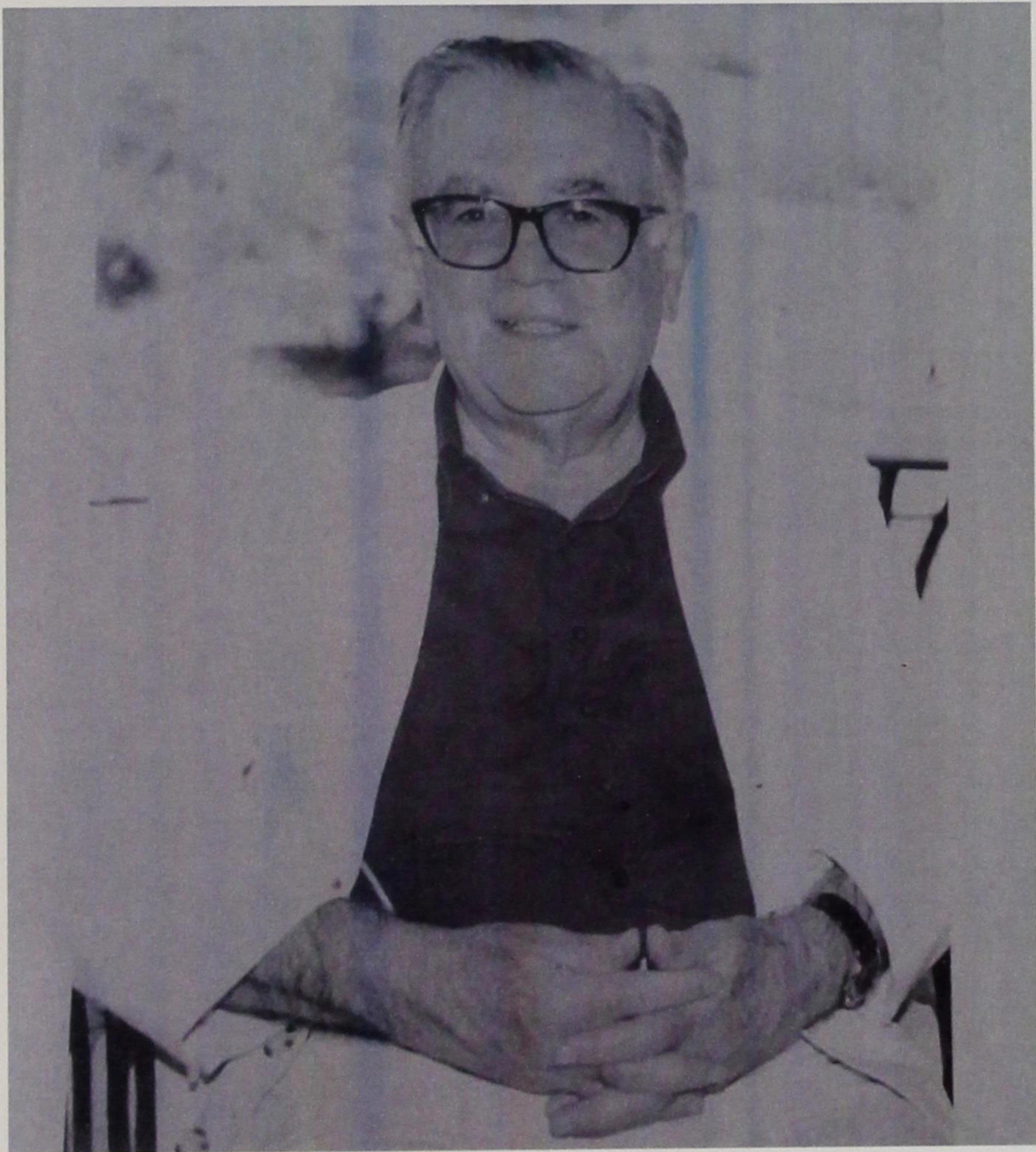

Χαρούμενος παππούς
ανάμεσα σε δύο γιαγιάδες: τη Μαρία, μητέρα του Δημήτρη
και την Ιωάννα, μητέρα της Εύης!

Κόνιτσα 2000

Γιάννης Λυμπερόπουλος

Η παρουσία του Γιάννη Λυμπερόπουλου στην Ελληνική λογοτεχνία είναι σημαντική, με ένα πλήθος πεζογραφημάτων, όπου κυριαρχεί το διήγημα και το μυθιστόρημα. Κλασικές παραμένουν οι μελέτες του για την ιστορία και την οικονομική ανάπτυξη της Κόνιτσας, καθώς και οι κοινωνιολογικές προσεγγίσεις του χώρου.

(Ηπειρώτικα γράμματα-περιοδική έκδοση της εταιρίας λογοτεχνών και συγγραφέων Ηλείου)

Χρήστος Γαϊτανίδης

Ο Χρήστος ήταν αγαπημένος φίλος και συνεργάτης του πατέρα μου σε όλες του τις εργασίες. Και για μένα ήταν πολύτιμος φίλος. Στάθηκε δίπλα μου μετά το θάνατο του πατέρα μου. Με στήριζε σε κάθε δύσκολη στιγμή. Τον θυμάμαι πάντα με αγάπη.

Στο γραφείο μου με συναδέλφους

Ανάμεσα σε φίλες αγαπημένες

Ιούνιος του 2010 στην Κόνιτσα στα Πλατανάκια

Συνάντηση με τον Επίσκοπο Ανδίδων κ.Χριστόφορο,
τον άλλοτε δάσκαλό μας- θεολόγο κύριο Ρακεντζάκη
(1959-1963)

**Μία από τις πολλές βρύσες στην Κόνιτσα
τη δεκαετία του 1950.**

Η ...γυναίκα μου με την αδερφούλα της στη βρύση,
που βρίσκεται στην άκρη του κήπου στο πατρικό μου
σπίτι.

Τυχαίο;

Στου δρόμου τη στροφή, λίγο μετά τη Μητρόπολη,
το μικρό εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία,
που έστησαν ο Δημήτρης Πούλιος
και ο Κωσταντίνος Μπούσμπουλας το 1968

Ανάμεσα σε γείτονες και φίλους

Υποδοχή στην Κόνιτσα του Υπουργού Παιδείας
Γ. Μυλωνά. (1965)

Παλιές φωτογραφίες

Διακρίνονται οι: ιερέας Παύλος Παπαθεμιστοκλέους
Κ. Φρόντζος, Ναστόπουλος Γ. Σδράβος Τάκης

Το παζάρι πριν διαμορφωθεί η πλατεία

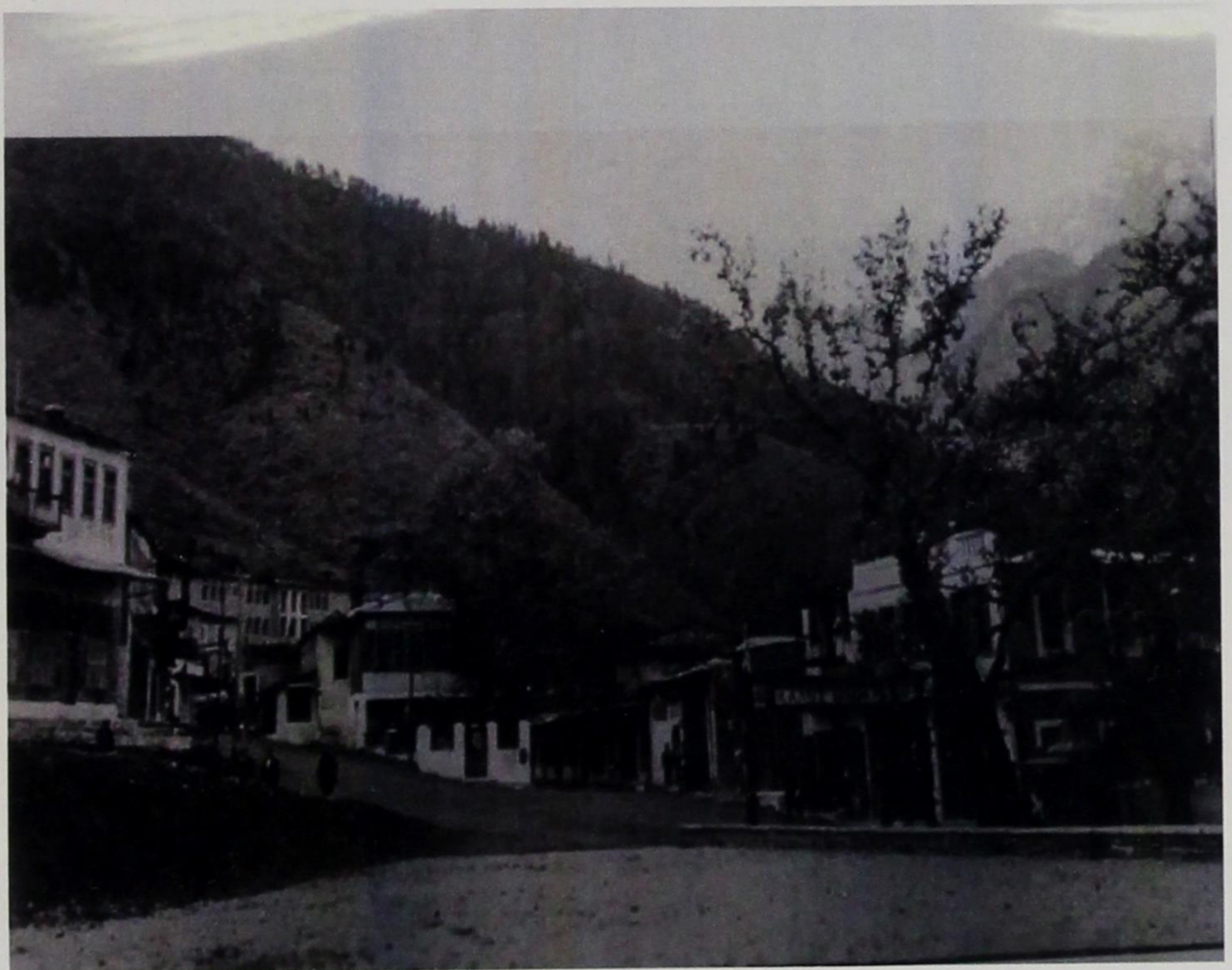

Σε όλα τα καταστήματα μπροστά υπήρχε πεζοδρόμιο (πλάτους 2-2,5 μ).

Ήταν σκεπασμένο και η σκεπή-οστρέχα- κρατιότανε από χοντρές ξύλινες κολώνες που στην κορυφή έκαναν καμάρα ξύλινη. Όλα τα μαγαζιά εσωτερικά με πέτρινο θόλο και η πρόσοψή τους έκανε καμάρα από πελεκητή γκρίζα πέτρα της Κόνιτσας. Ενδιαφέρον είχαν οι τεράστιες ξύλινες φουρνιστές πόρτες με καμάρα.

(δημοσίευμα του Γιάννη Λυμπερόπουλου στο περιοδικό Κόνιτσα, αρ. φύλλου 132, 2007)

Ο χώρος άρχισε να διαμορφώνεται σε πλατεία το 1952 από τις ένοπλες δυνάμεις, κατόπιν αποφάσεως του Γ.Ε.Σ.,

με σκοπό να στηθεί το άγαλμα της τότε βασίλισσας Φρειδερίκης, τα αποκαλυπτήρια του οποίου έγιναν στις 3-1-1953, με ομιλητή τον τότε υπουργό Εθν. Αμύνης Παν. Κανελλόπουλο.

Το άγαλμα (έργο του ονομαστού γλύπτη Τόμπρου), που ήταν ένα στολίδι της πλατείας και της πόλης, ξηλώθηκε, το 1973 κατ εντολήν του περιφερειάρχη Ηπείρου Κωτσέλη και βρίσκεται στα υπόγεια του ορφανοτροφείου. (απόσπασμα δημοσιεύματος του Νικολάου Χ. Ρεμπέλη, φιλολόγου, στο περιοδικό Κόνιτσα, 90 / 2000)

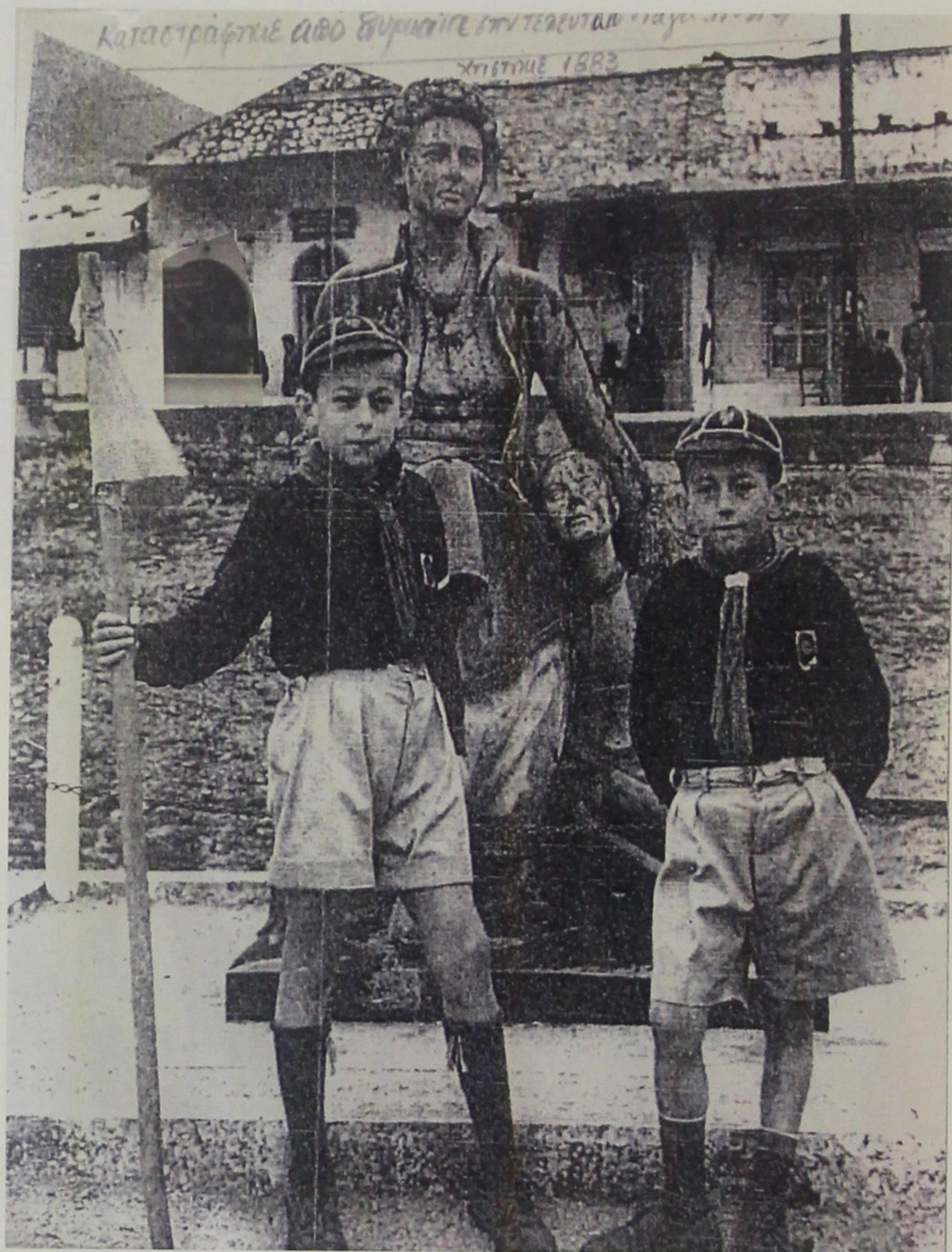
Φόιτσα - 3.1.1953
Αποαλυτηριανηγίαμα-
τος Βαγιαδσος
βρειδερία πλ.

Μεταξύ άλλων διακρίνονται ο Π.Κανελόπουλος,
Υπουργός Εθνικής Άμυνας και ο Δήμαρχος
Ευγένιος Χούσος

Καταστήματα πάνω από την πλατεία (1963)

Από την επίσκεψη του Πατριάρχη Αθηναγόρα στην Κόνιτσα

Από την επίσκεψη του Πατριάρχη Αθηναγόρα στην Κόνιτσα τον Ιούλιο του 1963.

Κόνιτσα Παρέλαση 1958

1959 - Η 6η τάξη του δαξίου γυμνασίου Κόνιτσας σε εκδρομή. Στο κέντρο ο καθ. Χρήστος Ανδρεάδης, φιλόλογος. [Πηγή: Αρχείο Θωμά Β. Ζώγα].

Σωματείο οικοδόμων Κόνιτσας 1/5/1961 στην Αγ. Βαρβάρα.

Επάνω αριστερά: Γ. Νίκου, Π. Βλάχος, Δ. Ευαγγελίου, Δ. Πορφύρης, Δ. Οικονόμου, Ι. Βλάχος, Ηλίας Αρβ., Τσιάπος, Κ. Ζήσης, Νούτσος, Δ. Ρούσης.

Κάτω αριστερά: Ι. Ξάνθος, Απ. Κακαράντζας, Θ. Καρπούζης, Π. Εξάρχου, Β. Πολύζος (πρόεδρος), Ευ. Χαλούλης, Π. Κίτσιος, Χ. Κιτσιάτης, Άγνωστος, Θ. Γαζώνας, Ι. Ηλίας.

Θυμάμαι έντονα αυτή την εικόνα...κάπου ανάμεσα
στα παιδάκια είμαι κι εγώ.

Επίσκεψη του στρατάρχη Αλέξανδρου Παπάγου
στην Κόνιτσα 1951

Αρχοντικά στην άνω Κόνιτσα

Αρχοντικό στην Άνω Κόνιτσα

Οικία Ευγενίου Χούσου

Ο Ευγ. Χούσος, ως Δήμαρχος, φρόντισε να ιδρυθεί και να λειτουργήσει στην Κόνιτσα το 1949 νοσηλευτήριο του Ε.Ε.Σ .και μετέπειτα νοσοκομείο του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού.

Αυλόπορτα Δημάρχου Νταλήπ Μπέη στην Κόνιτσα,
(Φωτογρ. *Αναστ. Εύθυμίου)

Άνοι Κόνιτσα

Παλιός στρατώνας της Κόνιτσας (Έπιστολικό Δελτάριο)

Αναγνωστοπούλειος Γεωργική Σχολή Κόνιτσας.

Η "Αναγνωστοπούλειος Σχολή". Φωτογραφία περί το 1930 με φόντο την Κόνιτσα και τον παλιό τούρκικο στρατώννα.

Λουτρά στα Καβάσιλα Κόνιτσας.

Δημοτικό Σχολείο Κόνιτσας - 1948 (φωτ. Αρχ. Λυμπερόπουλου)

Ο ποταμός Αώος, που έχει τις πηγές του πάνω από το Μέτσοβο (κοντά στα σύνορα Ηπείρου-Θεσσαλίας-Μακεδονίας), βγαίνει από τις χαράδρες των βουνών στον κάμπο της Κόμιτσας, για να συνεχίσει έπειτα το μακρότατο δρόμο του πέρα από τα Ελληνο-Αλβανικά σύνορα (Πρεμετή-Τεπελένι κλπ ως τα βόρεια της Αυλώνας).

Στο Στόμιο της Κόνιτσας γεφυρώνει τις όχθες του ένα λιθόκτιστο γεφύρι, ένα από τα πιο τολμηρά έργα των αυτοδίδακτων γεφυροποιών της Ηπείρου (άνοιγμα 40 μέτρα, ύψος 20 μέτρα).

Το έχτισαν στα 1870 τεχνίτες και οικοδόμοι από τα γνωστά «μαστοροχώρια» της περιοχής. Πρωτομάστορας ο Ζιώγας Φρόντζος από το Χωριό Πυρσόγιαννη.

Τ.Ε.Α Κόνιτσας 1967

Τ.Ε.Α Κόνιτσας 1968

Απόστολος Κατής, Αθανάσιος Στεργίου,
Κώστας Μπούσμπουλας, Βύρων Ζδράβος,
Δημήτριος Μπόμπης, Ευάγγελος Μπούνας,
Λάζαρος Βαρβάτης, Μηλιώνης Ιωάννης

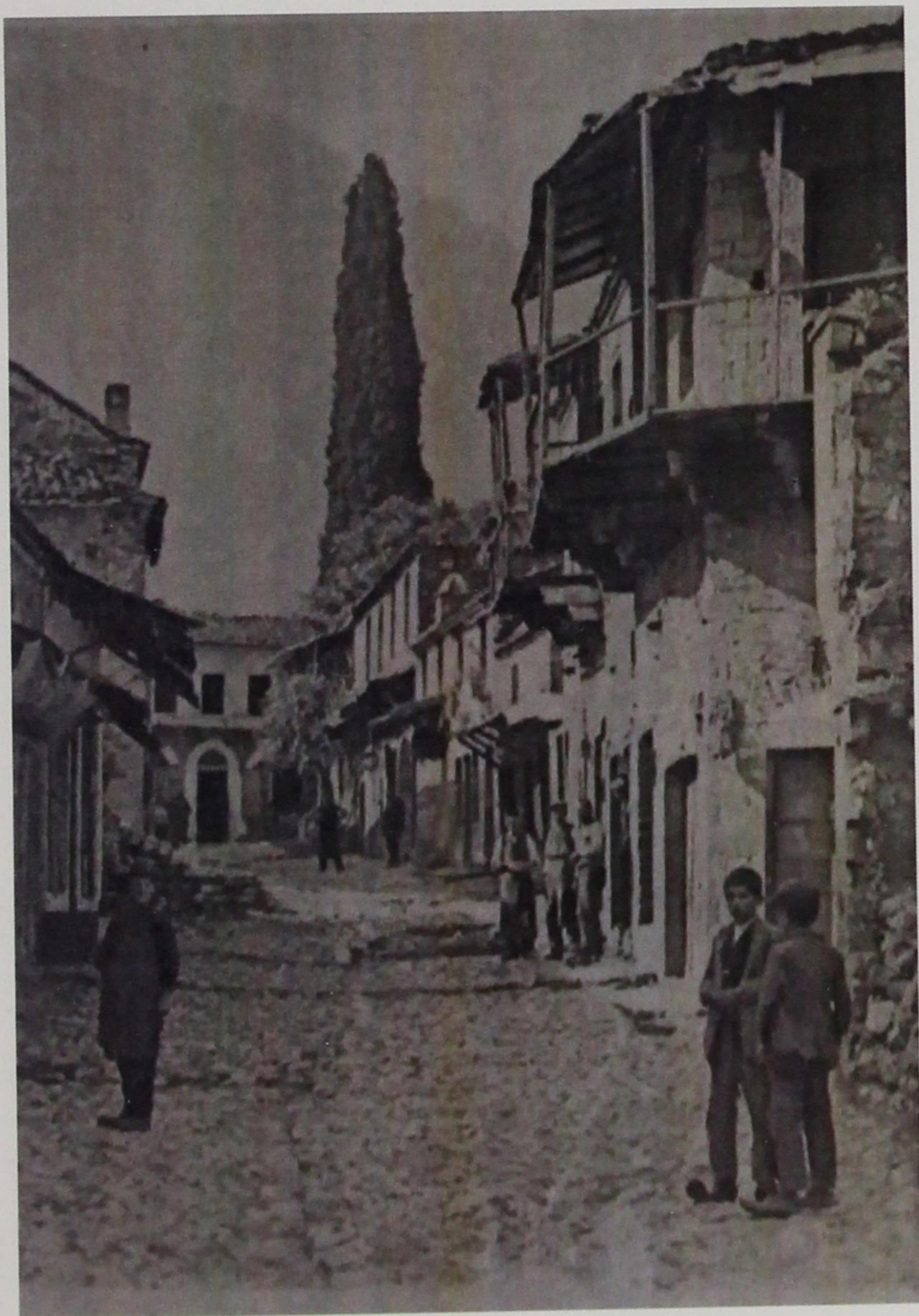
Εντοιχισμένη ταμπέλα στο κτίριο της πλατείας

ΜΗΤΡΩΟΝ ΤΩΝ ΑΡΡΕΝΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΚΟΝΙΤΗΣ
ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1873

ἀρτίων	ΤΟΥ ΑΡΡΕΝΟΣ		Όνομα του πατρός αυτού	Όνομα πόλεως ή χωρίου εής άνω Κοινοτήτος ή νομίμου εγκατάστασης ή κατά γηγής τοσφόρον;	Παρατηρήσεις
	Έπωνυμιον	Όνομα			
182	Αλαμπάν	Χουσίη	Σουλεϊμάν	Κόνιστα	β. ν. ε. 313511/1926 αρ. 3577/4
183	Αλεξίου	Ιωάννης	Κωνσταντίνος	Κόνιστα	β. ν. ε. 2065/1941
184	Γκογκόρας	Αντώνιος	Γεώργιος	"	"
185	Καχίτσης	Θωμάς	Δημήτριος	"	"
186	Κωλίτης	Χαράλαμπος	Κωνσταντίνος	"	"
187	Κακαράντζας	Αθανάσιος	Πέτρος	"	"
188	Λύτα	Μιχαήλ	Νικόλαος	"	"
189	Μπάκας	Νικόλαος	Βασίλειος	"	"
190	Μπάκας (Σιανημέρας)	Ιωάννης	Λεωνίδα	"	"
191	Μπούζμουλας	Κωνσταντίνος	Ηλίας	"	"
192	Παπαδόπουλος	Κωνσταντίνος	Παναγιώτης	"	β. ν. ε. 1033/47
193	Ράμπουλας	Παναγιώτης	Γεώργιος	"	"
194	Ρέκος	Θωμάς	Πέτρος	"	"
195	Τσιγαρίδας	Γεώργιος	Βασίλειος	"	β. ν. ε. 313511/1926 αρ. 2508/4
196	Παπαμιμούτσιαν	Αντ	Χαζμπή	"	"
197	Τσιτασιόπουλος	Αντώνιος	Βασίλειος	"	"
198	Χήρας	Μιχαήλ	Παναγιώτης	"	"

Ο Γιάννης Λυμπερόπουλος αναφέρει στο βιβλίο του «Παζαριού ανατομή»: *"κάπου εκεί ο Κώτσιος Μπούσμπουλας, ο τσαγκάρης, είχε μια φόρμα ξύλινη, για το σιδέρωμα των φεσών των Τούρκων"*.

Παζάρι Κόνιτσας 1910

Φωτογραφία του Fred Boissonnas

Παζάρι Κόνιτσας 1910

Οδός Κ. Ρούση

1910 Κόνιτσα

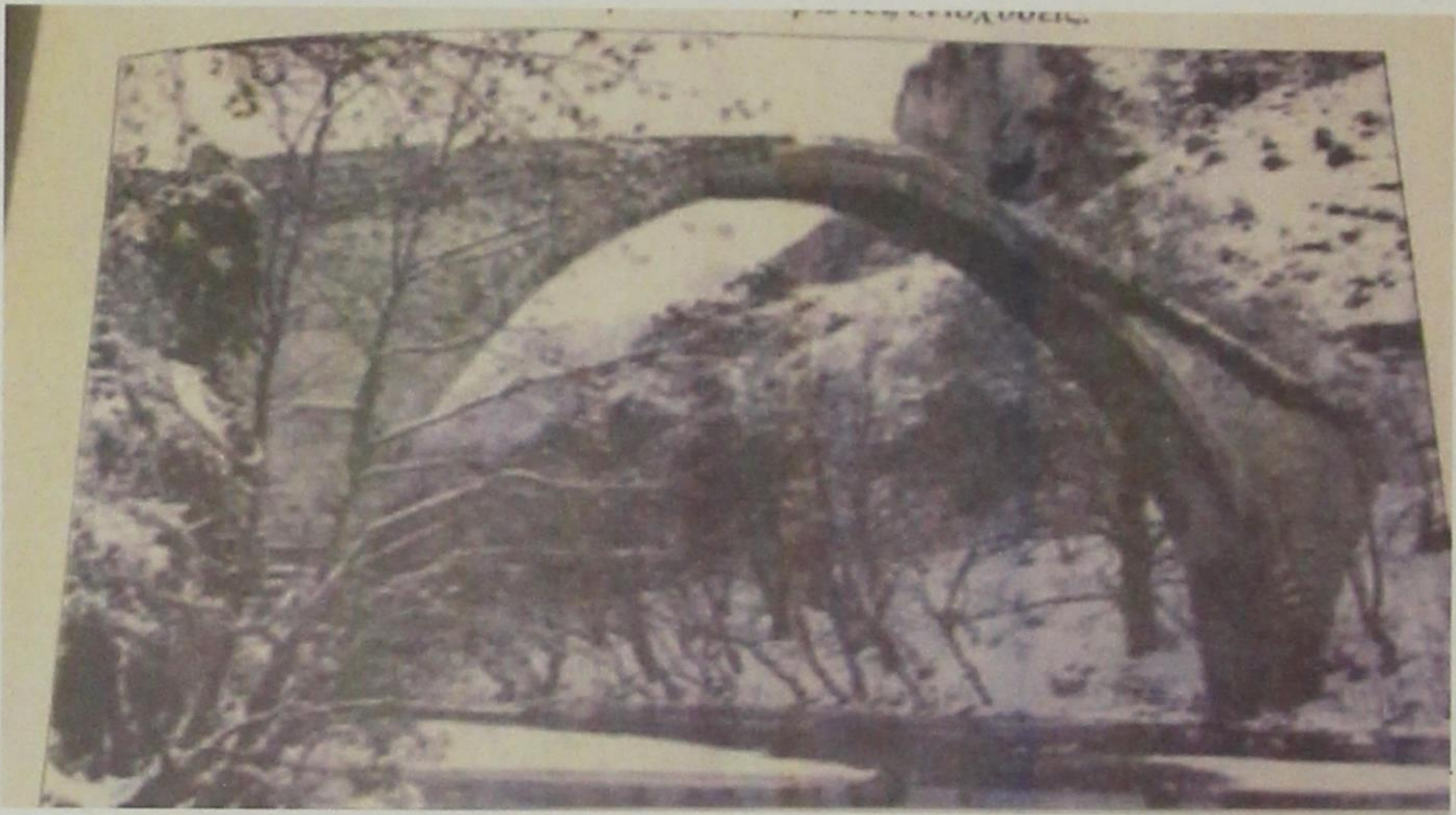
Φωτογραφία του Fred Boissonnas

Η Κόνιτσα μέσα από μάτια ενός περιηγητή το 1926*

Αυτή η μικρή πόλη βρίσκεται κρυμμένη στο άκρο της πεδιάδας, εκεί που συναντιούνται ο Αώος με το Βοϊδομάτη, έχοντας διασχίσει διάφορα φαράγγια.

Κυπαρίσσια και μιναρέδες, που υψώνονται εδώ και εκεί στο καταπράσινο τοπίο, ξεχωρίζουν κόντρα σε έναν θαυμάσιο ουρανό, πάνω στο βελούδινο τοπίο των βουνών.

Αλλά το πιο αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό της Κόνιτσας είναι το μονότοξο γεφύρι της, που υψώνεται 60 με 70 πόδια πάνω από τον Αώο. Ένα κουδούνι κρεμασμένο κάτω από το ψηλότερο σημείο του, χτυπάει όταν μια καταιγίδα περνάει μέσα από το φαράγγι, προειδοποιώντας, έτσι, τον ταξιδιώτη ότι είναι δύσκολο να τολμήσει να περάσει.

*1926 περιηγητικός ιστορικός οδηγός

Αλωνίζοντας στην περιοχή της Κόνιτσας

ΤΕΚΕΣ

Τζαμί στην κάτω Κόνιτσα

Λίγο πριν από το 1912 ένας από αυτούς τους φοβερούς αγάδες, που είχε το κονάκι του λίγο πιο πάνω από το τζαμί το χε πάρει συνήθεια, σαν τελείωνε το απογευματινό του **σεργιάνι** στα κυπαρίσσια του τζαμιού, να επιστρέφει σπίτι του καβάλα σε κάποιο Χριστιανό, που στην προσταγή του έφερναν τα ένοπλα παλικάρια...

(Γ. Λυμπερόπουλος , Παζαριού ανατομή)

ΚΟΝΙΤΣΑ

34.1990

σεπτέμβρης - οκτώβρης

*Τζαμί Δερβισάδων στη
θέση του σημερινού
Ναού Αγίου Κοσμά*

Το αρχοντικό της μητέρας του Αλή Πασά.

2010

Από το αρχοντικό της μητέρας του Αλή Πασά.

Πύλη του παλαιού διοικητηρίου
(φωτ. Έλλης Παπαδημητρίου)

Οικία Μαρίας Μπούνα 1937
Άνω Κόνιτσα

Όμορφες εικόνες από μια άλλη εποχή.

Κάτω Κόνιτσα

**Συμπόσιο γλυπτικής
Κόνιτσα 16- 31 Αυγ. 1995, έργο του Θ. Παπαγιάννη**

Πολύτιμη ιστορική φωτογραφία για την ιστορία της Έκπαίδευσης στην Ήπειρο. Σχολειό στην Κόνιτσα (1908) όπου εικονίζονται διδάσκαλοι της εποχής άγνωστοι με παρουσία Χότζα, αλλά και μαντολίνου για διδασκαλία της Μουσικής.

(Άρχειο του Προέδρου του Πανεπιστημιακού Συλλόγου Καΐρου Ά. Πόλ. Βλάχου).

ΚΟΝΙΤΣΑ
Η Κόνιτσα, η βορειότερη προφυλακή της Ηπείρου,
εβδομήντα περίπου χιλιόμετρα από τα Γιάννενα.

Επιμνημόσυτη δεξιά στο ιστορικό μνημείο περσών του έτους
1940 (Παναχιά Κόνιτσας)

1968

Το Ιππικό του Ελληνικού Στρατού έπαιξε σημαντικό ρόλο στις νικηφόρες μάχες με τις ιταλικές δυνάμεις εισβολής το 1940.

Στη φωτογραφία από τα γυμνάσια του ιππικού, ο Δισπρατιώτης φαντάρος Γιαννακούλης Γκαρέλιας (έγγονος του καπετάν Γκαρέλια που πολέμησε τους Τούρκους).

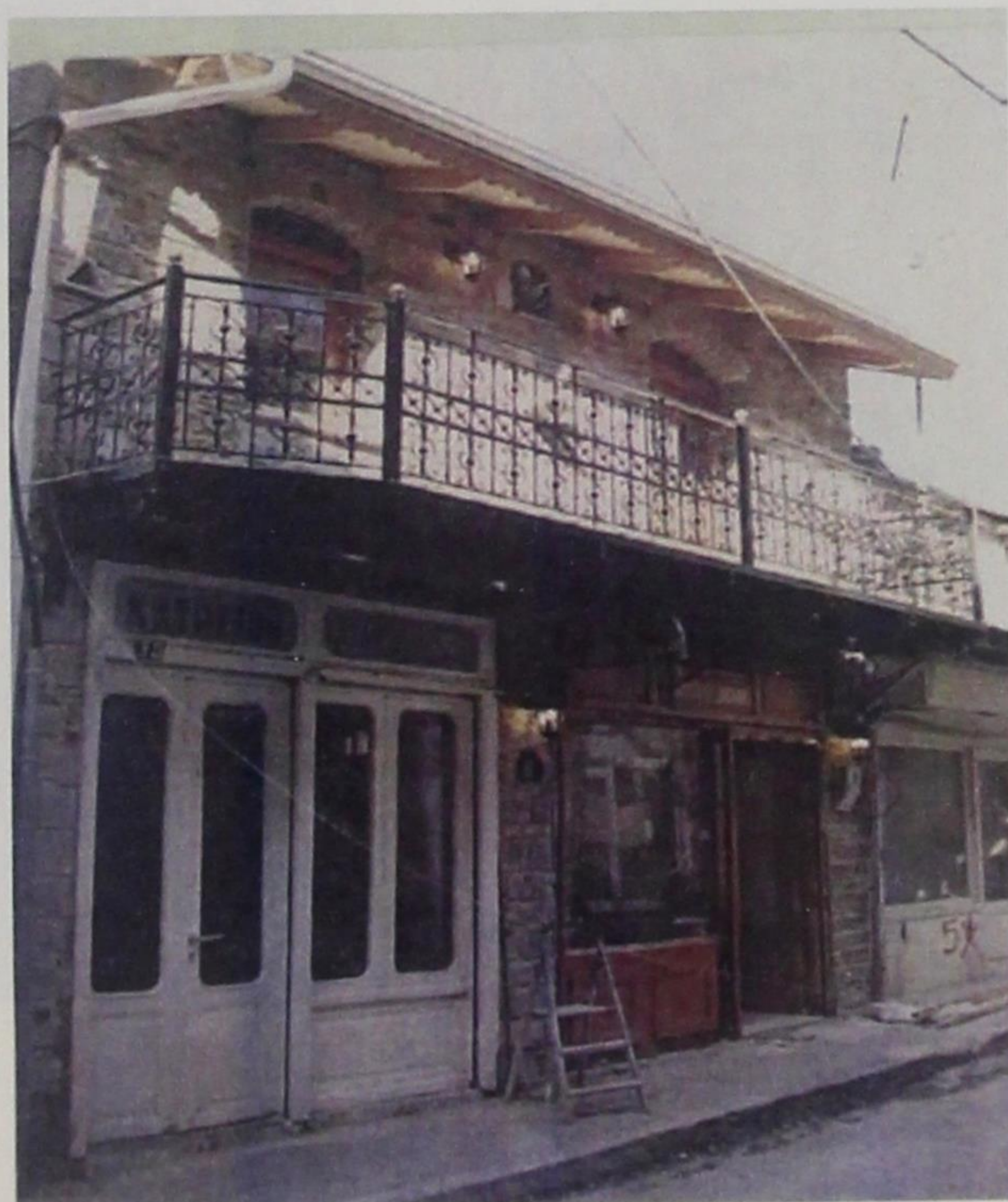
Ο Γιαννακούλης συμμετείχε στην ιστορική μάχη που έγινε στο Ελεύθερο (10/11/40) όπου εγκλωβίστηκε η "Τζούλια" και αιχμαλωτίστηκαν εκατοντάδες Ιταλοί.

Παλιό παζάρι δεκαετία του 1960

Παλιό παζάρι δεκαετία του 1990

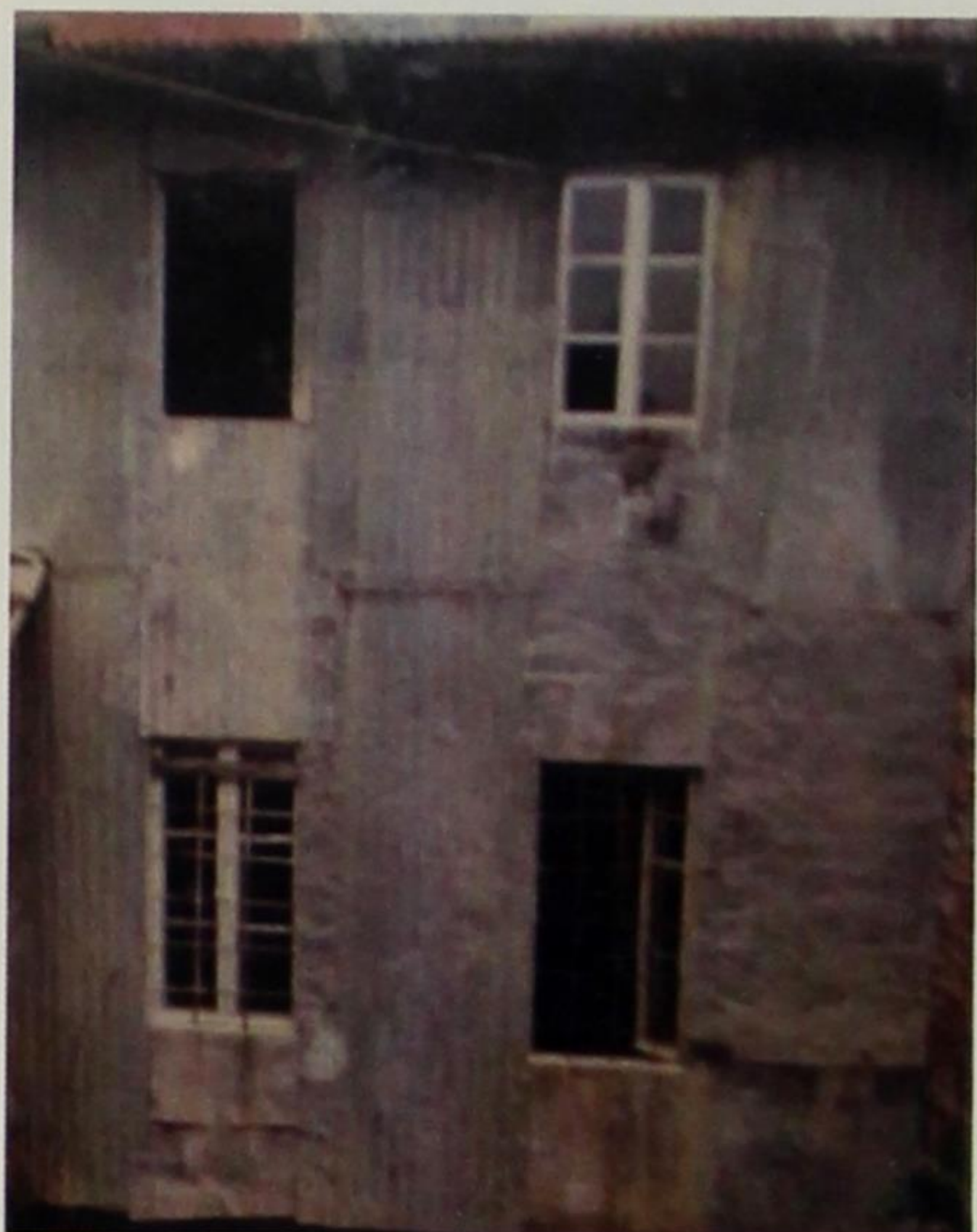
πριν

Μετά την ανακαίνιση το 2000

Πίσω πλευρά των καταστημάτων

πριν

μετά

Τα μαγαζιά αυτά και το καλντερίμι του παζαριού πατάνε πάνω σε μια καλοχτισμένη, τετράπαχη, πέτρινη καμάρα της γέφυρας, κάτω από την οποία περνάνε τα νερά του χειμάρρου.

Κοιτσιώτες με παραδοσιακή ενδυμασία, 1890.

Γυναίκα της Ηπείρου, 1913. Fred Boissonnas.

Γυναικεία φορεσιά Κομιτιάς.
Costume de femme de Komitsa.
(Φωτόγρ. Εδμ. Σούτζα)

«Το πόσο πλούσιοι ήταν οι Ηπειρώτες, παρά τας καταστροφάς των διαφόρων επιδρομέων, καταφαίνεται και από το ανέκδοτο αυτό, που εδημοσίευσε η εφημερίς «Αώος» της Κονίτσης. Πλουσιώτατοι οι κάτοικοι της Κονίτσης, ήταν μοναδικοί στις διασκεδάσεις, το άκρον άωτον των οποίων είχαν οι απόκριες. Όταν λοιπόν –αρχές του 15^{ου} αιώνα- έφθασαν οι Τούρκοι στα πρόθυρα της Κονίτσης, ο Πασιάς, έστειλε να μάθει αν ήταν διατεθειμένη η πόλις να παραδοθεί χωρίς να γίνει αιματοχυσία, οπότεν και της έδινε πλείστα προνόμια. Οι πρόκριτοι της Κόνιτσας, αφού πήραν την συγκατάθεση των συμπολιτών τους για την παράδοση της πόλης, πήγαν προς συνάντηση του Πασιά και του έδωσαν έναν κατάλογο με διάφορα προνόμια, που αυτός τα ενάκρινε χωρίς καμιά αντίρρηση.

Καθώς όμως γύριζαν στην Κόνιτσα για να αναγγείλουν τον ερχομό των Τούρκων, θυμήθηκαν τις διασκεδάσεις και τα γλέντια της αποκριάς που δεν είχαν περιλάβει στα προνόμια και γύρισαν ξανά δραμαίοι προς τον Πασιά.

Πασιά, του είπαν, ξεχάσαμε να σου πούμε ότι, στον τόπο μας, εμείς τις αποκριές, γλεντούμε μασκαρεμένοι. Κόνιτσα χωρίς γλέντι, δε γίνεται. Θα βάλουμε στα προνόμια και το ότι θα γλεντούμε μασκαρεμένοι τις αποκριές.

-Αν θέλετε, γλεντάτε και κάθε μέρα, είπε ο Πασιάς. Και τους πρόσθεσε και το μασκάρεμα.» (1929 τυπωμένη ομιλία Βαβαρέτου- Λαογραφικά σύμμικτα Δ. Σαλαμάγκα)

Και το έθιμο συνεχίζεται ως τις μέρες μας!

Η ΜΑΝΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ (ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΛΥΚΑ)

Με αφορμή την επέτειο της 28ης Οκτωβρίου, θυμήθηκα τις γιορταστικές εκδηλώσεις εκείνων των καιρών που πρωταγωνιστικό ρόλο έπαιζε κι η Μάνα του Στρατιώτη.

Και Μάνα ήταν η κυρία Λύκα που η γκαρνταρόμπα της ήταν η απλούστερη για γυναίκα.

Μια στολή άκομψη στρατιωτική με φούστα μακριά και φαρδειά, πουκάμισο, μπουφάν κι ένα μπερέ που σκέπαζε πάντα το κεφάλι της.

Ηρωϊκή εμπνευστήρια γυναίκα που δεν άφησε Ηπειρωτική κορφή απάτητη.

Περπάταγε στο δρόμο κι οι στρατιώτες, πολλοί τότε και ντυμένοι όλοι με την στολή τους, την χαιρέταγαν στρατιωτικά κι' αυτή ανταπόδινε το χαιρετισμό στρατιωτικά κι έλεγε στον καθένα: «Γεια σου παιδί μου».

Κι ένιωθε όλους τους φαντάρους παιδιά της κι ήταν σίγουρη πως τη νιώθουν μάνα τους.

Ανάμεσα στους αξιωματικούς στις εκδηλώσεις, δίπλα από τον Τσακαλώτο ή όποιον άλλο διοικητή της Μεραρχίας, στην Εκκλησία, στο βήθρο των επισήμων κι ήταν καθιερωμένη σαν Μάνα του Στρατιώτη και είμαι σίγουρος, αμισθί.

Έτρεχε στα Νοσοκομεία, στα στρατόπεδα, στα νεκροταφεία κι είχε από μόνη της εξομοιωθεί με σκληρό άντρα που έκαιγε όμως μέσα της η φλόγα να προσφέρει στους φαντάρους - παιδιά της, στοργή μητρική χαριτολογώντας μαζί τους σ' όλες τους τις εκδηλώσεις.

Πέθανε σε βαθειά γηρατειά, φορώντας τη στολή της, η στρατιωτίνα κυρία - Λύκα, η Μάνα του Στρατιώτη.

στον
εγκαινιάσει γο-
τιν' κίβρα
με' αγαίου
Μείναι
Καλλιόπου Λύκα

Πηγές

- Οι αναμνήσεις μου
- Διηγήσεις φίλων μεγαλύτερης ηλικίας
- Χαρίλαου Γκούτου, Από την ιστορία της επαρχίας Κόνιτσας, εκδόσεις Λειμών, Αθήνα 2017
- Γιάννη Λυμπερόπουλου, Παζαριού ανατομή, εκδόσεις Ροές, Αθήνα 2008.
- Τάκη Παπαδημούλη, Η Κόνιτσα που έσβησε, Αθήνα 1972
- Διαδίκτυο
- Περιοδικό Κόνιτσα
- Ηπειρωτικά χρονικά
- Παναγούλα Μπακόλα, Τα παλιά Γιάννενα, εκδόσεις Δωδώνη, Αθήνα 1998.
- Γ. Μουτάφη, Άπαντα, εκδόσεις Δωδώνη, Αθήνα 1996.
- Ελένη Λουκάτου, Ιστορικό αφήγημα 1940-41, έκδοση συνδέσμου ιστορικών συγγραφέων, Αθήνα 2001.
- Νίκου Β. Κοσμά, Το Ηπειρώτικο λαϊκό σπίτι, εκδόσεις Δωδώνη
- Περιηγητικός ιστορικός οδηγός 1926
- Θεόδωρου Γ Γκούτου, Τα μαθητικά μου χρόνια στην Κόνιτσα ,1951-1957, Άθήνα 1990
- Χριστόφορος Χατζής, Β Λιάπη, Ελευσίνα 2003
- Νικήτα Λυμπερόπουλου, Αναδρομές και ετεροχρονισμοί, εκδόσεις Δωδώνη, Αθήνα- Γιάννινα, 1988
- Rehe Ruaux ,Δυστυχισμένη Β. Ήπειρος (οδοιπορικό 1913- απελευθέρωση- αυτονομία), εκδόσεις Τροχαλία

Μπούσμπουλας Κωνσταντίνος
Ευρυτανίας 49
Ταχ. Κωδ. 115-24
Αμπελόκηποι
Αθήνα
Τηλ 210-6913488
6978294414

Διανέμεται Δωρεάν

Ο Ηλίας Μπούσμπουλας το 1960 με μεγάλο ρίσκο, θαυμαστή οξυδέρκεια, απίστευτη προνοητικότητα, με καλομελετημένες και συντονισμένες εργασίες ανακαίνισε το χτισμένο το 1883 κεντρικό κτίριο της πλατείας, μεγαλώνοντας το προς τα κάτω κατά τέσσερα μέτρα!

Δημιούργησε έτσι τρεις νέους μεγάλους επαγγελματικούς χώρους.

Πολλά χρόνια μιλούσαν και ακόμα μιλούν στην Κόνιτσα για το εμπνευσμένο κατόρθωμα του Ηλία (που δεν ήταν μηχανικός).

